

Gmina Dzierżążnia

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

na lata 2027 – 2036

Dzierżążnia 2026

Spis treści

I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH..... 4

1. PODSTAWA PRAWNA STRATEGII, ZGODNOŚĆ Z PRAWEM WSPÓLNOTOWYM
ORAZ STRATEGIAMI NARODOWYMI I EUROPEJSKIMI..... 4
 - 1.1 Powiązanie Strategii z krajowymi aktami prawnymi..... 5
 - 1.2 Zgodność z prawem wspólnotowym..... 7
 - 1.3 Zgodność ze strategiami europejskimi..... 7
 - 1.4 Zgodność z dokumentami krajowymi..... 8
 - 1.5 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi . 9

II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII..... 11

1. PRZEBIEG PROCESU WYPRACOWANIA STRATEGII 11

III. CHARAKTERYSTYKA GMINY 15

1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE 15
2. HISTORIA..... 16
3. GOSPODARKA GMINY..... 17
 - 3.1 Przedsiębiorczość..... 17
4. LUDNOŚĆ GMINY 20
 - 4.1 Demografia 20
 - 4.2 Poziom życia 23
 - 4.3 Mieszkalnictwo..... 24
5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA GMINY DZIERŻĄNIA..... 25
 - 5.1 Oświata 25
 - 5.2 Sport..... 30
 - 5.3 Kultura 30
 - 5.4 Ochrona zdrowia..... 33
 - 5.5 Pomoc społeczna..... 36

5.6 Bezpieczeństwo publiczne	54
5.7 Organizacje społeczne	57
6. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	62
6.1 Analiza problemów społecznych Gminy Dzierżążnia na podstawie danych instytucji	62
6.2 Problemy i oczekiwania społeczne mieszkańców na podstawie ankiety	71
6.3 Analiza SWOT	124
IV. PLANOWANIE DZIAŁAŃ	127
1. MISJA I WIZJA GMINY DZIERŻĄŻNIA	127
2. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ	128
3. CELE I HARMONOGRAM REALIZACJI	132
4. RAMY FINANSOWE STRATEGII	146
5. PROGRAMY	148
V. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	148
1. SYSTEM MONITOROWANIA STRATEGII	148
2. EWALUACJA STRATEGII	151
ZAŁĄCZNIKI	152
ANKIETA DIAGNOSTYCZNA	152
WYKAZ SKRÓTÓW	164
SPIS WYKRESÓW I TABEL	166

I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Państwo polskie, poprzez instytucje odpowiedzialne za realizację polityki społecznej, udziela wsparcia osobom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie przezwyciężyć, nawet przy wykorzystaniu własnych możliwości i uprawnień. Zakres zadań powierzonych systemowi pomocy społecznej systematycznie się zwiększa, co wynika z rosnącej skali oraz stopnia złożoności problemów społecznych. Wpływają na to między innymi takie zjawiska jak starzenie się społeczeństwa, wzrost wydatków na ochronę zdrowia i rehabilitację osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, a także problemy związane z uzależnieniami i wyzwaniem stojącymi przed współczesną rodziną.

Funkcjonowanie instytucji pomocy i integracji społecznej opiera się na zasadach planowego działania, pomocniczości, skupienia na najważniejszych obszarach wsparcia, a także elastyczności i otwartości na zmieniające się potrzeby społeczne. Współczesny model pomocy społecznej kładzie nacisk na jej uspołecznienie, co oznacza aktywne włączanie obywateli zarówno w proces przygotowywania, jak i wdrażania działań, w tym strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Dodatkowo państwa członkowskie Unii Europejskiej są zobowiązane do podejmowania wspólnych inicjatyw o charakterze wspierającym, uzupełniającym i koordynującym w obszarze ochrony ludności oraz rozwoju kapitału ludzkiego. Przygotowanie odpowiedniej strategii stanowi warunek konieczny do pozyskania środków finansowych na realizację przedsięwzięć społecznych, zarówno z budżetu państwa, jak i funduszy europejskich.

1. Podstawa prawna Strategii, zgodność z prawem wspólnotowym oraz strategiami narodowymi i europejskimi

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierżążnia tworzona jest z mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, która w art. 17 ust. 1 pkt 1 nakłada na gminy obowiązek „opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto art. 16 b ust. 2 ww. ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.:

- diagnozę sytuacji społecznej,
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,
- wskaźniki realizacji działań.

1.1 Powiązanie Strategii z krajowymi aktami prawnymi

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierżążnia (GSRPS) jest zgodna z założeniami polityki państwa, a także ustawami kompetencyjnymi nakładającymi na administrację rządową i samorządową określone obowiązki. Działania zawarte w Strategii oparte są na postanowieniach krajowych aktów prawnych, a w szczególności:

- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 662, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1684, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 639 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1338, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1718);
- ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. z 2025 r. poz. 620, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 884.);
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1208, z późn. zm.);

- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 980.);
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 79);
- ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 149 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1335);
- ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 246);
- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1512);
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 917);
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1461, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 508);
- ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1829);
- ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 723);
- ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 873);
- ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 806, z późn. zm.);
- ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647, z późn. zm.).

1.2 Zgodność z prawem wspólnotowym

Prawo wspólnotowe (*acquis communautaire*) nie narzuca państwom członkowskim Unii Europejskiej konkretnych rozwiązań systemowych w obszarze pomocy społecznej. Jednocześnie funkcjonuje polityka społeczna Unii Europejskiej, której zadaniem jest koordynowanie krajowych polityk społecznych w takim zakresie, jaki jest niezbędny dla prawidłowego funkcjonowania całej wspólnoty.

1.3 Zgodność ze strategiami europejskimi

Jednym z kluczowych celów Unii Europejskiej jest zmniejszanie różnic w poziomie rozwoju pomiędzy państwami i regionami. Polska uczestniczy w realizacji unijnej polityki społeczno-gospodarczej, co wiąże się m.in. z możliwością korzystania ze środków finansowych pochodzących z funduszy europejskich.

17 listopada 2017 r. Parlament Europejski, Rada oraz Komisja Europejska wspólnie ogłosiły Europejski filar praw socjalnych jako odpowiedź na aktualne wyzwania społeczne w Europie. Dokument ten obejmuje 20 zasad pogrupowanych w trzech obszarach: równość szans i dostęp do zatrudnienia, sprawiedliwe warunki pracy oraz ochrona socjalna i integracja społeczna.

Działania realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), ustanowionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r., koncentrują się na wspieraniu rynku pracy oraz integracji społecznej. Obejmują one m.in. poprawę dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla osób poszukujących pracy, modernizację instytucji rynku pracy, wspieranie równości kobiet i mężczyzn oraz godzenia życia zawodowego z prywatnym, a także pomoc pracownikom i przedsiębiorstwom w dostosowywaniu się do zmian.

Ponadto działania te mają na celu podnoszenie jakości i dostępności systemów edukacji i szkoleń, ich lepsze powiązanie z rynkiem pracy oraz promowanie uczenia się przez całe życie. Istotnym elementem jest również wspieranie integracji społecznej, przeciwdziałanie wykluczeniu i ubóstwu, a także zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości usług. Szczególna uwaga poświęcana jest grupom zagrożonym marginalizacją, w tym migrantom, społecznościom romskim oraz osobom najbardziej potrzebującym, zwłaszcza dzieciom.

1.4 Zgodność z dokumentami krajowymi

Zapisy zawarte w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierżążnia są zgodne z następującymi dokumentami strategicznymi:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030, której celem głównym jest poprawa jakości życia Polaków.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030. Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Należy przez to rozumieć dorastanie w godnych warunkach, skuteczną edukację, świadczenie pracy, prowadzenie działalności gospodarczej, stałe uczenie się dorosłych, w tym doskonalenie ich kompetencji i kwalifikacji, sprawiedliwy i powszechny dostęp do opieki zdrowotnej, realizowanie się w życiu rodzinnym i społecznym, aktywne spędzanie czasu wolnego, wysoką świadomość ekologiczną, udział w życiu publicznym i politycznym, a także stały rozwój osobisty oraz udział w procesach zmian zachodzących w świecie i Polsce.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku). Głównym celem SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030: Regiony, Gminy, Obszary Wiejskie, która jako strategiczny cel polityki regionalnej wskazuje efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia solidarności społecznej. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES) jest programem rządowym, który wyznacza kluczowe kierunki polityki publicznej na rzecz ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030.

Celem głównym Programu jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Do zrealizowania celu głównego wskazano trzy cele szczegółowe:

1. zmniejszenie zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem wśród dzieci i młodzieży,

2. zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym,
3. zwiększenie integracji społecznej grup najbardziej zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezdomnych i migrantów.

1.5 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi

Zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dzierżążnia na lata 2027–2036 pozostają spójne z założeniami projektu Strategii Rozwoju Gminy Dzierżążnia na lata 2026–2035, w szczególności z celem strategicznym 1: Wysoki standard życia mieszkańców, sprzyjający aktywności oraz integracji społeczności lokalnej.

W projekcie strategii na lata 2026–2035 wskazano cztery cele strategiczne:

1. Wysoki standard życia mieszkańców, sprzyjający aktywności oraz integracji społeczności lokalnej.
2. Zróżnicowana gospodarka gminy, oparta na lokalnej przedsiębiorczości oraz rolnictwie.
3. Spójna i uporządkowana przestrzeń gminy, wyposażona w zmodernizowaną infrastrukturę drogową oraz techniczną.
4. Dobra jakość środowiska naturalnego i odporność na zmiany klimatyczne.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

Celem głównym strategii jest: *Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważone przestrzenne rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska.*

W ramach tej strategii w obszarze społecznym wyznaczono główny kierunek działań: *MAZOWSZE ZINTEGROWANE SPOŁECZNIE Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki.*

Zgodność ze Strategią Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030

Cel główny: *Wzmacnianie kapitału ludzkiego, społecznego i kulturowego, większa spójność społeczna przez inwestycje społeczne.*

Cel szczegółowy I: *Zapobieganie pogłębianiu się problemów społecznych poprzez wdrażanie programów i projektów na rzecz ogółu mieszkańców i wybranych grup (w tym mniejszości narodowych i etnicznych) oraz sprawne realizowanie polityki społecznej na Mazowszu.*

Cel szczegółowy II: *Deinstytucjonalizacja i rozwój spersonalizowanych, zintegrowanych usług społecznych, w tym o charakterze środowiskowym.*

Cel szczegółowy III: *Inwestycje w służby społeczne oraz zawody pomocowe. Poprawa wizerunku pomocy społecznej.*

GSRPS Gminy Dzierżążnia jest zgodna także z następującymi programami strategicznymi:

- *Wojewódzkim Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Województwa Mazowieckiego na Lata 2026-2030*
- *Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej Województwa Mazowieckiego na Lata 2026–2030*
- *Regionalnym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2023–2030*
- *Wojewódzkim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2027*
- *Programem Polityki Senioralnej Województwa Mazowieckiego na lata 2022-2026. Aktualizacja 2025*
- *Wojewódzkim Programem Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu oraz Pomocy w Realizacji Zadań na Rzecz Zatrudniania Osób Niepełnosprawnych w Województwie Mazowieckim na Lata 2022–2030*
- *Wojewódzkim Programem Rozwiązywania Kryzysu Bezdomności Województwa Mazowieckiego na lata 2023–2027*
- *Regionalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Mazowieckiego na lata 2026–2030*
- *Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu Województwa Mazowieckiego na lata 2023–2026*
- *Wojewódzkim Programem Pomocy i Oparcia Społecznego dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi Województwa Mazowieckiego na lata 2023–2027.*

Podsumowując, GSRPS Gminy Dzierżążnia zachowuje zgodność z lokalnymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi, ponieważ koncentruje się na poprawie jakości życia mieszkańców, rozwoju usług społecznych, wzmacnianiu rodziny i społeczności lokalnej,

ograniczaniu wykluczenia społecznego oraz budowaniu spójnego systemu wsparcia odpowiadającego na potrzeby mieszkańców gminy.

II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII

Do prac nad wypracowaniem Strategii zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji publicznych i organizacji społecznych z terenu Gminy Dzierżążnia.

1. Przebieg procesu wypracowania Strategii

Proces przygotowania dokumentu składał się z następujących etapów:

- organizacja procesu planowania strategicznego,
- diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Dzierżążnia,
- planowanie działań,
- opracowanie dokumentu.

Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Dzierżążnia:

- analiza sytuacji społecznej w Gminie Dzierżążnia w oparciu o dane instytucji i organizacji działających w Gminie i powiecie,
- analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych,
- dotychczasowa współpraca instytucji i organizacji społecznych na rzecz społeczności lokalnej,
- formułowanie wizji rozwoju społecznego Gminy Dzierżążnia.

Analiza problemów społecznych oraz zasobów społecznych w Gminie Dzierżążnia:

- identyfikacja i kategoryzacja problemów społecznych w Gminie Dzierżążnia,
- określenie zasobów społecznych.

Formułowanie założeń strategii rozwiązywania problemów społecznych w oparciu o zasady rozwoju społecznego:

- formułowanie misji rozwoju społecznego w korelacji z wizją rozwoju Gminy Dzierżążnia,
- formułowanie celów strategicznych,
- określanie celów oraz kierunków działań w Gminie Dzierżążnia,
- określanie sposobu zarządzania realizacją strategii,
- ustalenie zasad monitoringu,
- opracowanie procedur ewaluacji.

Bazą do opracowania diagnozy społecznej zawartej w strategii były materiały i analizy statystyczne gromadzone przez instytucje takie, jak: Urząd Gminy w Dzierżąni, baza danych regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego www.stat.gov.pl, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżąni, NZOZ, KPP, PCPR, PPP, placówki oświatowe oraz wyniki anonimowych ankiet na temat występujących w Gminie problemów i oczekiwań.

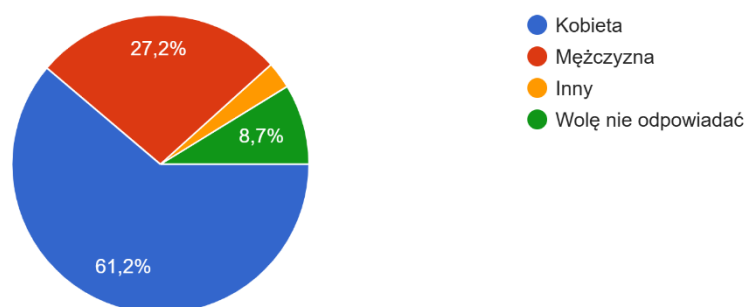
Elementem uspołecznienia procesu budowy GSRPS było przeprowadzenie badania ankietowego bazującego na metodologii CAWI (Computer Assisted Web Interview), skierowanego do mieszkańców - osób zainteresowanych uczestnictwem w życiu społecznym Gminy.

W badaniu kwestionariuszowym udział wzięły łącznie 103 osoby (63 kobiety, 28 mężczyzn, 9 odpowiedzi – wolę nie odpowiadać, 3 odpowiedzi - inny).

Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

Płeć:

103 odpowiedzi

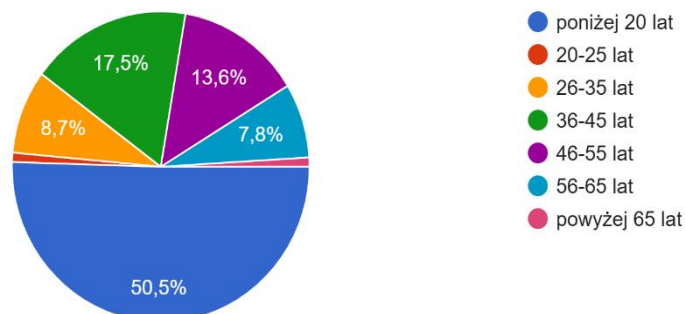

Najliczniejszą grupę wiekową stanowiły osoby mieszczące się w przedziale poniżej 20 lat – 52 osoby, następnie 36-45 lat – 18 osób, 46-55 lat – 14 osób, 26-35 lat – 9 osób, 56-65 lat - 8 osób, 20-25 lat – 1 osoba, powyżej 65 lat – 1 osoba.

Wykres 2. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

Wiek:

103 odpowiedzi

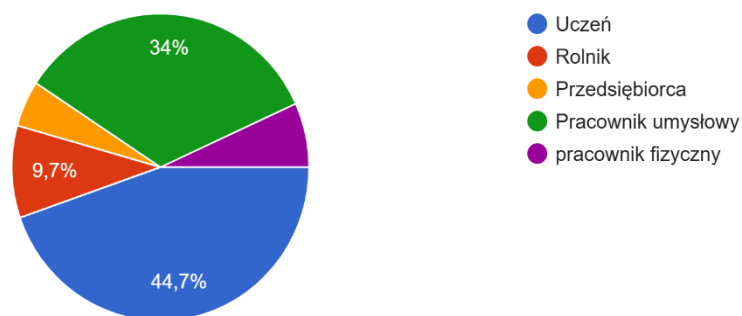

Pytani o aktywność zawodową mieszkańcy Gminy Dzierżążnia deklaruowali się najczęściej jako Uczeń – 46 osób, pracownik umysłowy 35 osób, rolnik – 10 osób, pracownik fizyczny 7 osób, a także przedsiębiorca - 5 osób.

Wykres 3. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

Zawód:

103 odpowiedzi

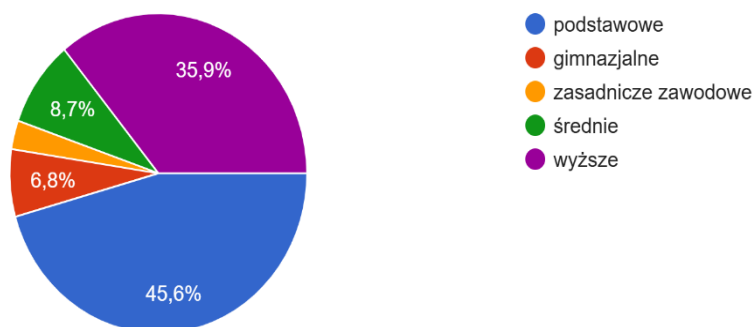

Pod względem wykształcenia najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające wykształcenie podstawowe – 47 osób, następnie wyższe – 37 osób, średnie – 9 osób, gimnazjalne – 7 osób, zasadnicze zawodowe 3 osoby.

Wykres 4. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

Wykształcenie:

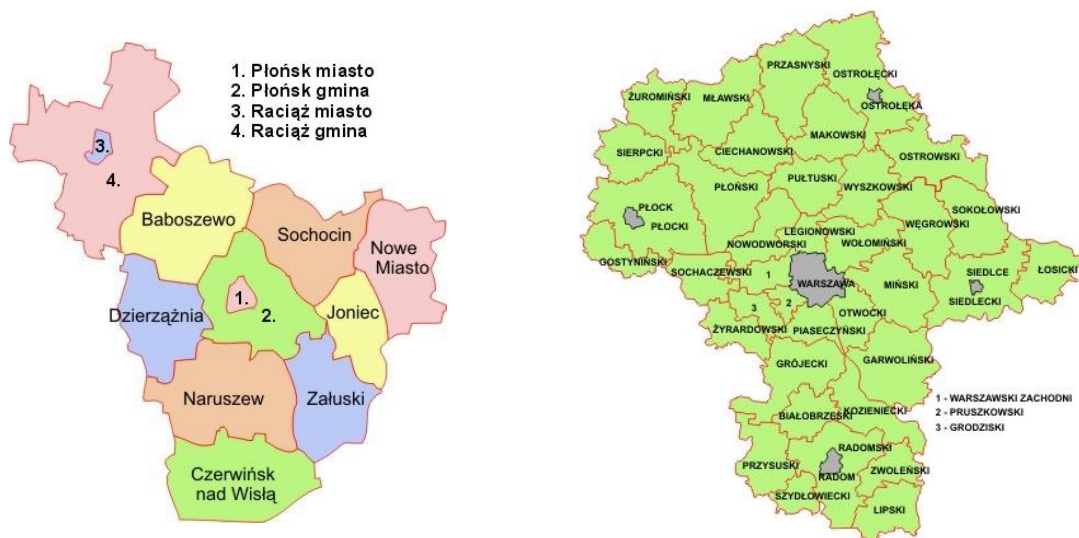
103 odpowiedzi

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację i efektywną realizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz samorządowych. Oparcie przygotowania dokumentu strategicznego o proces partycypacji społecznej gwarantuje rzetelną diagnozę oraz wypracowanie adekwatnych do zdiagnozowanych problemów kierunków realizacji strategii. Przedłożony materiał został opracowany przy merytorycznym wsparciu eksperta zewnętrznego – Agnieszki Wróblewskiej.

III. CHARAKTERYSTYKA GMINY

1. Położenie geograficzne

Rysunek 1. Umiejscowienie gminy Dzierżążnia w powiecie płońskim w województwie mazowieckim. Źródło: <https://www.osp.org.pl>

Gmina Dzierżążnia położona jest w powiecie płońskim, w północno-zachodniej części województwa mazowieckiego w odległości 80 km od Warszawy. Przez Dzierżążnię biegnie trasa krajowa Nr 10, a w odległości 10 km od Dzierżążni znajduje się miasto powiatowe Płońsk. Graniczy z następującymi gminami: na północy z Gminą Baboszewo, na zachodzie z Gminą Staroźreby i Bulkowo, na południu z Gminą Naruszewo, na wschodzie z Gminą Płońsk. Powierzchnia administracyjna gminy wynosi 102 km². W skład Gminy Dzierżążnia wchodzi następujące sołectwa: Błomino Gumowskie, Błomino-Gule, Błomino-Jeże, Chrościn, Cumino, Dzierżążnia, Gumowo, Kadłubowo, Korytowo, Kucice, Niwa, Nowa Dzierżążnia, Nowe Gumino, Nowe Kucice, Nowe Sarnowo, Pluskocin (w skład wchodzi wieś Skołatowo), Podmarszczyn, Pomianowo, Przemkowo, Rakowo, Sadkowo, Sarnowo-Góry, Siekluki, Starczewo Wielkie, Starczewo-Pobodze, Stare Gumino, Wierzbica Pańska, Wierzbica Szlachecka, Wilamowice.

Cennym elementem krajobrazu przyrodniczego i kulturowego gminy jest park dworski w Cuminie. Wiek większości rosnących w nim drzew wskazuje, że zachowana kompozycja parkowa powstała około 100 lat temu. Dawny ogród dworski obejmował część o charakterze parkowym oraz sad, rozdzielone szerokim rowem.

Na terenie gminy znajdują się również pomniki przyrody żywej, w tym pojedyncze drzewa i grupy drzew, a także pomniki przyrody nieożywionej, przede wszystkim głazy narzutowe.

Obiekty te mają znaczenie przyrodnicze, krajobrazowe i edukacyjne, dlatego wymagają odpowiedniej ochrony oraz promocji.

Gmina Dzierżążnia charakteryzuje się niskim poziomem lesistości. Lasy, grunty leśne oraz tereny zadrzewione i zakrzewione zajmują łącznie 387 ha, co stanowi około 3,8% powierzchni gminy. Część kompleksów leśnych należy do Skarbu Państwa i jest zarządzana przez Nadleśnictwo Płońsk, natomiast pozostałe lasy stanowią własność prywatną. Dominującymi typami siedliskowymi są bór świeży, bór wilgotny, las mieszany świeży oraz las mieszany wilgotny. W drzewostanie przeważają sosny, olchy i brzozy, a jego jakość oceniana jest jako średnia.

2. Historia

Najstarsze wzmianki historyczne dotyczące Dzierżążni pochodzą z XVII wieku. W XIX stuleciu obok istniejącej miejscowości powstała Dzierżążnia Nowa, która zachowała się do dziś.

Po trzecim rozbiórze Polski Dzierżążnia wraz z okolicznymi wsiami znalazła się w granicach Prus Nowowschodnich. W okresie zaboru pruskiego na tych terenach utworzono wiele kolonii zamieszkałych przez osadników niemieckich. Jedną z nich była osada nosząca nazwę Gumthersruhm.

Na mocy dekretu Adolfa Hitlera z 8 października 1939 roku tereny północnego Mazowsza zostały wcielone do Prus Wschodnich. Również pierwsze lata po zakończeniu II wojny światowej były dla gminy Dzierżążnia trudnym okresem. Obowiązkowe dostawy produktów rolnych na rzecz Skarbu Państwa przyczyniały się do pogłębiania problemów finansowych oraz opóźniały rozwój gospodarczy wsi.

Wyraźny rozwój Dzierżążni nastąpił na przełomie lat 60. i 70. XX wieku. Powstała wówczas niezbędna infrastruktura społeczna, administracyjna i rolnicza, w tym magazyny Gminnej Spółdzielni, ośrodek zdrowia oraz lecznica weterynaryjna. Zmodernizowano także szkołę oraz wybudowano nowe siedziby Urzędu Gminy i Banku Spółdzielczego. Dzięki tym inwestycjom Dzierżążnia stała się ważnym ośrodkiem administracyjnym i gospodarczym regionu.¹

Na terenie Gminy Dzierżążnia zachowały się obiekty podworskie o istotnej wartości historycznej i kulturowej. Najstarszym z nich jest dworek w Sieklukach, pochodzący z drugiej

¹ <http://www.dzierzaznia.pl/pl/historia-i-zabytki>, stan na 23 września 2026 r.

połowy XIX wieku. Pozostałe obiekty powstały w XX wieku. Dworek w Cuminie stanowi własność gminy, natomiast obiekt znajdujący się w Skołatowie jest własnością prywatną.

Do zabytków wpisanych do rejestru zabytków należą:

- zespół dworski w Cuminie, obejmujący murowany dwór z 1926 roku oraz park pochodzący z początku XX wieku;
- zespół kościoła filialnego pw. św. Michała Archaniola w Kucicach, w skład którego wchodzi: drewniany kościół datowany na lata 1783–1850, murowana dzwonnica z początku XX wieku, cmentarz przykościelny oraz murowana sala katechetyczna z początku XX wieku;
- zespół kościoła parafialnego pw. św. Pankracego w Guminie, obejmujący murowany kościół pochodzący z XV wieku, przebudowywany w XVII i XX wieku, murowaną bramę-dzwonnicę z drugiej połowy XIX wieku, cmentarz przykościelny oraz rzymskokatolicki cmentarz parafialny z XIX wieku;
- zespół kościoła parafialnego pw. św. Achacjusza w Skołatowie, w skład którego wchodzi: murowany kościół z 1927 roku, murowane ogrodzenie z dzwonnica, powstałe około 1930 roku, cmentarz przykościelny oraz plebania.

W 2025 roku Gmina Dzierżążnia uczestniczyła jako podmiot dotujący w realizacji prac konserwatorskich prowadzonych w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków „Polski Ład”. W ramach przedsięwzięcia odnowiono zewnętrzną elewację kościoła pw. św. Achacjusza w Skołatowie oraz wymieniono pokrycie dachowe kościoła pw. św. Pankracego w Guminie. Działania te przyczyniły się do zabezpieczenia najcenniejszych obiektów sakralnych gminy oraz zachowania ich walorów historycznych i architektonicznych.

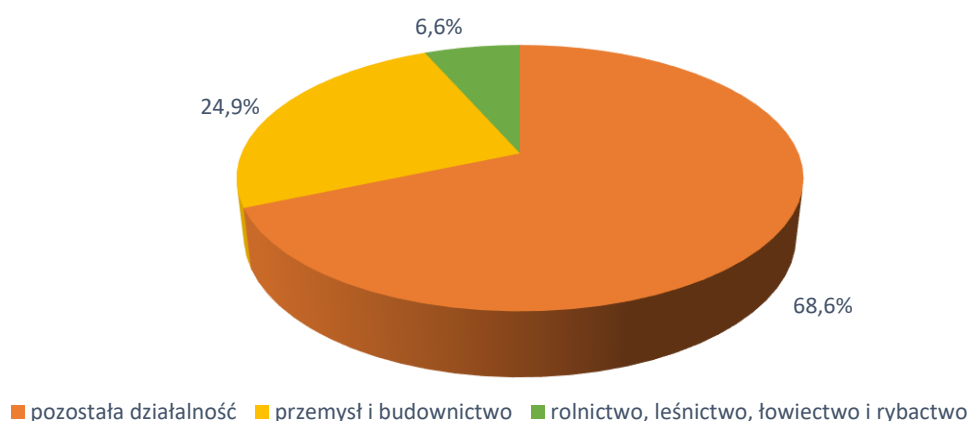
3. Gospodarka Gminy

3.1 Przedsiębiorczość

W gminie Dzierżążnia w roku 2024 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 229 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 180 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 14 nowych podmiotów, a 7 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2024 najczęściej (31) podmiotów zarejestrowano w roku 2011, a najmniej (10) w roku 2022. W tym samym okresie najczęściej (20) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (4) podmiotów wyrejestrowano

natomiast w 2010 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Dzierżążnia najliczniejszą grupę (12 podmiotów) stanowią spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (223) jest mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 6,6% (15) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 24,9% (57) podmiotów, a 68,6% (157) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Dzierżążnia najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (26,7%) oraz Budownictwo (23,9%).²

Wykres 5. Przedsiębiorstwa z terenu Gminy Dzierżążnia. Podział według rodzajów działalności PKD 2007. Źródło: dane GUS <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie Gminy Dzierżążnia dominują mikroprzedsiębiorstwa prowadzone w formie jednoosobowej działalności gospodarczej. W 2023 roku w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej figurowało 127 aktywnych wpisów dotyczących przedsiębiorców zamieszkałych na terenie gminy. W 2024 roku ich liczba wzrosła do 150, natomiast w 2025 roku zmniejszyła się do 144. W całym analizowanym okresie na terenie gminy funkcjonowały również 3 spółki.

W 2023 roku dokonano łącznie 47 czynności ewidencyjnych. Obejmowały one m.in. 12 nowych wpisów, 21 zmian w istniejących wpisach oraz 6 przypadków zakończenia działalności gospodarczej.

² https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Dzierzaznia#pracujacy-wedlug-sektorow-ekonomicznych, stan na 23 września 2026 r.

W latach 2023–2025 liczba aktywnych wpisów do CEIDG wzrosła o 17, czyli o około 13,4%. Największy wzrost odnotowano w 2024 roku, kiedy liczba działalności zwiększyła się o 23 w stosunku do roku poprzedniego. Spadek do 144 wpisów w 2025 roku może wskazywać na osłabienie wcześniejszej dynamiki, jednak liczba aktywnych podmiotów nadal pozostawała wyższa niż w 2023 roku.

Struktura lokalnej przedsiębiorczości oparta głównie na działalnościach jednoosobowych świadczy o aktywności mieszkańców, ale również o niewielkiej skali funkcjonujących przedsiębiorstw. Z perspektywy rozwoju gminy istotne będzie wspieranie zakładania i utrzymywania działalności gospodarczych, promocja lokalnych usług, poprawa dostępu przedsiębiorców do informacji i doradztwa oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi firm i powstawaniu miejsc pracy.³

Odnosząc się do wskaźników podmiotów gospodarki narodowej (przyjętych dla celów porównawczych przez GUS, dane za 2025 rok), należy stwierdzić, że na 10 tys. ludności na terenie Gminy Dzierżążnia przypada 698 firm. Na 1000 osób w wieku produkcyjnym jest zarejestrowanych 120,8 podmiotów. Odnosząc się do fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych można stwierdzić, iż na 10 tys. mieszkańców przypada 39 tego typu podmiotów. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, stan na 23 września 2026 r.

Kategoria	Jednostka miary	Wartość wskaźnika		
		2023	2024	2025
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	690	688	698
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	89	42	27
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	36	21	15
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	116,8	118,2	120,8
udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem	%	79,2	78,6	78,3
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	jed. gosp.	39	39	39

³ Na podstawie: Raportów o stanie Gminy Dzierżążnia za lata 2023-2025.

4. Ludność Gminy

4.1 Demografia

Na przestrzeni lat 2023-2025 liczba ludności gminy stopniowo spadała.

Tabela 2. Demografia Gminy Dzierżążnia. Źródło: Raporty o stanie gminy Dzierżążnia za lata 2023-2025

Rok	2023	2024	2025
Ogółem	3514	3505	3475

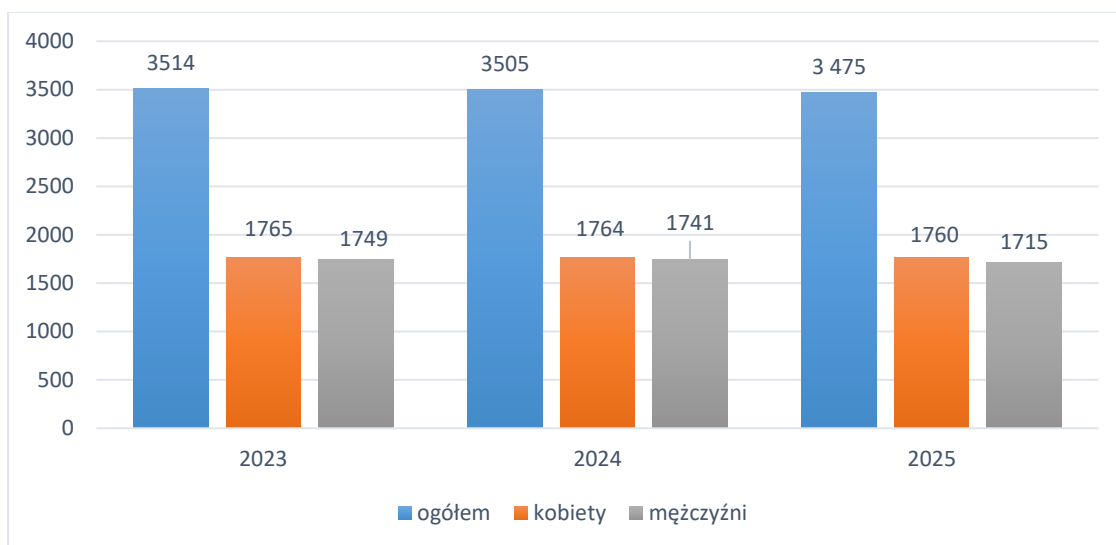
W 2024 roku średni wiek mieszkańców Gminy wynosił 42,2 lat i był porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Współczynnik feminizacji w Gminie wynosił 100, co oznacza, iż na każdych 100 mężczyzn przypadało 100 kobiet.⁴

Analiza struktury wieku mieszkańców potwierdza postępujący proces starzenia się ludności. Liczba dzieci i młodzieży do 18. roku życia pozostawała stosunkowo stabilna i wynosiła 654 osoby w 2023 roku, 657 osób w 2024 roku oraz 650 osób w 2025 roku. Jednocześnie liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się z 2147 do 2063, czyli o 84 osoby.

W tym samym okresie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła z 713 do 762 osób, tj. o 49 osób, czyli o 6,9%. Ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców zwiększył się z około 20,3% do 21,9%. Oznacza to, że coraz mniejsza grupa osób w wieku produkcyjnym przypada na rosnącą liczbę seniorów. Zjawisko to będzie wpływało na zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, opiekuńcze, transportowe i społeczne, a także na sytuację lokalnego rynku pracy.

⁴ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Dzierżążnia, stan na 23 września 2026 r.

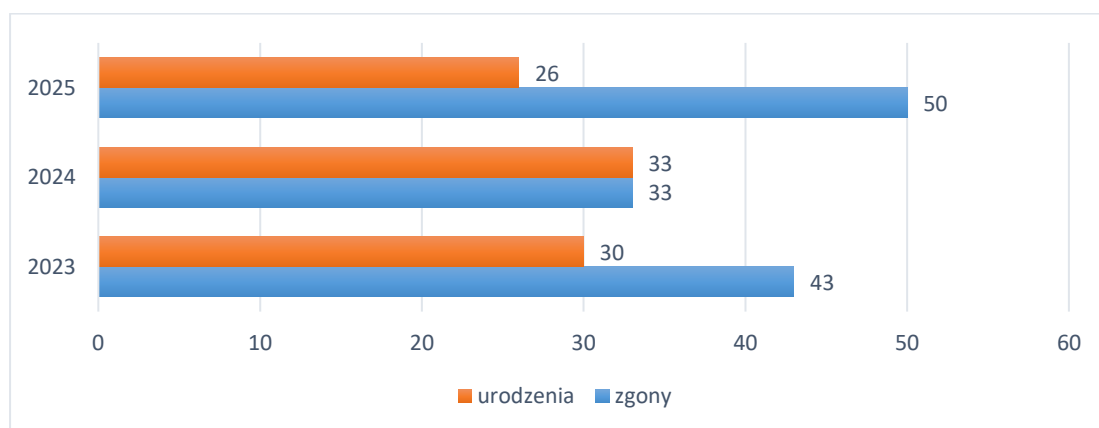
Wykres 6. Liczba ludności w latach 2023-2025. Źródło: UG Dzierżążnia.

W latach 2023–2025 liczba mieszkańców Gminy Dzierżążnia systematycznie malała. W 2023 roku gminę zamieszkiwało 3514 osób, w 2024 roku – 3505 osób, natomiast w 2025 roku – 3475 osób. W analizowanym okresie liczba ludności zmniejszyła się zatem o 39 osób, czyli o 1,1%. Spadek dotyczył przede wszystkim mężczyzn, których liczba zmniejszyła się z 1749 do 1715, tj. o 34 osoby. Liczba kobiet zmalała nieznacznie – z 1765 do 1760, tj. o 5 osób. W każdym roku kobiety stanowiły nieco ponad połowę mieszkańców gminy. W 2025 roku ich udział wynosił około 50,6%, natomiast udział mężczyzn – 49,4%. Obserwowane zmiany wskazują na stopniowe zmniejszanie się liczby ludności oraz niewielkie pogłębianie przewagi liczebnej kobiet.

W latach 2023-2025 na terenie Gminy zanotowano ujemny przyrost naturalny. Ogólny bilans trzech lat wyniósł minus 37 osób.

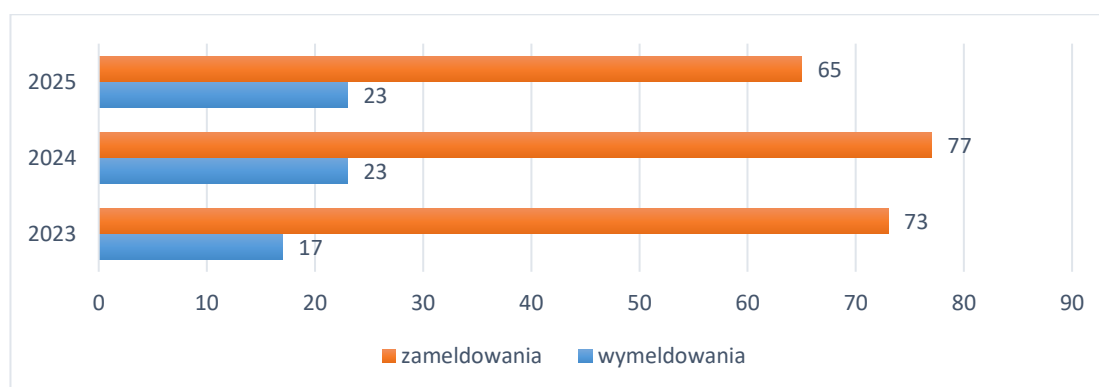
Wykres 7. Ruch naturalny ludności w Gminie Dzierżążnia w latach 2023-2025. Źródło: UG Dzierżążnia

Ruch naturalny ludności w latach 2023–2025 był niekorzystny. W 2023 roku odnotowano 30 urodzeń i 43 zgony, co oznaczało ujemny przyrost naturalny wynoszący 13 osób. W 2024 roku liczba urodzeń i zgonów była jednakowa i wynosiła po 33, dlatego przyrost naturalny ukształtował się na poziomie zerowym. Najmniej korzystna sytuacja wystąpiła w 2025 roku, kiedy zarejestrowano 26 urodzeń i 50 zgonów. Ubytek naturalny wyniósł wówczas 24 osoby. Łącznie w analizowanym okresie odnotowano 89 urodzeń i 126 zgonów, co oznacza ubytek naturalny wynoszący 37 osób. Szczególnie niepokojący jest jednoczesny spadek liczby urodzeń oraz wzrost liczby zgonów w 2025 roku. Utrzymywanie się tego zjawiska może prowadzić do dalszego zmniejszania liczby mieszkańców, ograniczenia liczby dzieci w placówkach oświatowych oraz przyspieszenia procesu starzenia się społeczności lokalnej.

W przypadku salda migracji wskaźniki są dodatnie, saldo migracji dla lat 2023-2025 wynosi plus 152 osoby.

Wykres 8. Migracje ludności na terenie Gminy Dzierżążnia w latach 2023-2025. Źródło: UG Dzierżążnia

W latach 2023–2025 liczba zameldowań na pobyt stały była wyższa od liczby wymeldowań, co wskazuje na dodatnie saldo migracji meldunkowych. Przyjmując saldo jako różnicę pomiędzy zameldowaniami na pobyt stały a wymeldowaniami, wynosiło ono: 56 osób w 2023 roku, 54 osoby w 2024 roku oraz 42 osoby w 2025 roku.

Pomimo utrzymywania się dodatniego salda widoczny jest spadek jego wartości. Liczba zameldowań na pobyt stały zmniejszyła się z 73 w 2023 roku do 65 w 2025 roku, podczas gdy liczba wymeldowań wzrosła z 17 do 23. Jednocześnie zwiększyła się liczba zameldowań na pobyt czasowy – z 9 do 21. Dane wskazują, że gmina nadal przyciąga nowych mieszkańców, jednak siła tego oddziaływania stopniowo maleje.

Dodatnie saldo migracji stanowi korzystny element sytuacji demograficznej, nie rekompensuje jednak w pełni skutków ujemnego przyrostu naturalnego i ogólnego spadku liczby ludności. W działaniach strategicznych należy zatem uwzględnić poprawę atrakcyjności osiedleńczej gminy, w szczególności dla ludzi młodych i rodzin z dziećmi.

Sytuację demograficzną Gminy Dzierżążnia charakteryzują: stopniowy spadek liczby mieszkańców, niekorzystny ruch naturalny, zmniejszanie się liczby osób w wieku produkcyjnym oraz wzrost liczby seniorów. Korzystnym zjawiskiem pozostaje dodatnie saldo migracji meldunkowych, jednak jego wartość stopniowo maleje i nie przeciwdziała ogólnemu zmniejszaniu się populacji.

Zmiany te będą oddziaływały na funkcjonowanie oświaty, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, transportu oraz lokalnego rynku pracy. W polityce rozwoju gminy szczególne znaczenie powinny mieć działania sprzyjające osiedlaniu się i pozostawaniu młodych mieszkańców, wspieraniu rodzin z dziećmi, rozwojowi budownictwa mieszkaniowego i miejsc pracy, a także dostosowaniu usług publicznych do rosnących potrzeb osób starszych.

4.2 Poziom życia

Suma wydatków z budżetu gminy Dzierżążnia wyniosła w 2024 roku 33,2 mln złotych, co daje 9,9 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 29,5% w porównaniu do roku 2023. Największa część budżetu gminy Dzierżążnia – 41,9% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (11,1%) oraz na Dział 750 - Administracja publiczna (10,9%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 13,0 mln złotych, czyli 39,1% wydatków ogółem. Suma dochodów do budżetu gminy Dzierżążnia wyniosła w 2024 roku 33,2 mln złotych, co daje 9,9 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 35,4% w porównaniu do roku 2023. Największa część dochodów pochodziła z działu 758 – Różne rozliczenia (29,4%). Duża część wpływów pochodziła z Działu 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (17,9%) oraz z Działu 801 - Oświata i wychowanie (15,6%). W budżecie gminy Dzierżążnia wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 795 złotych na mieszkańca (8,0%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 5,1 złotych na mieszkańca (0,1%).⁵

⁵ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Dzierzaznia#finanse-publiczne, stan na 23 września 2026 r.

4.3 Mieszkalnictwo

W 2024 roku w gminie Dzierżążnia oddano do użytku 4 mieszkania. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 1,19 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Dzierżążnia to 1 094 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 329 mieszkań. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. 100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Dzierżążnia to 5,75 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa mazowieckiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2024 roku w gminie Dzierżążnia to 193,00 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa mazowieckiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce. Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 97,62% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 89,40% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 83,18% mieszkań posiada łazienkę, 69,84% korzysta z centralnego ogrzewania, a 7,13% z gazu sieciowego.⁶

Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Dzierżążnia. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, stan na 23 września 2026 r.

	Jednostka miary	2023	2024	2025
Zasoby mieszkaniowe				
Mieszkania ogółem	mieszk.	1 091	1 094	1 096
Izby ogółem	izba	4 653	4 669	4 678
powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem	m ²	99 165	99 570	99 742
Budynki mieszkalne w Gminie				
Ogółem	bud.	998	1 001	1 003
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne				
wodociąg	mieszk.	1 065	1 068	1 070
ustęp spłukiwany	mieszk.	975	978	980

⁶ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Dzierżążnia, stan na 23 września 2026 r.

łazienka	mieszk.	907	910	912
centralne ogrzewanie	mieszk.	761	764	766
Mieszkania wyposażone w instalacje - w %				
wodociąg	%	97,6	97,6	97,6
ustęp splukiwany	%	89,4	89,4	89,4
łazienka	%	83,1	83,2	83,2
centralne ogrzewanie	%	69,8	69,8	69,9
Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki				
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	90,9	91,0	91,0
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	29,6	29,9	30,3
mieszkania na 1000 mieszkańców	mieszk.	326,1	328,5	332,4

5. Infrastruktura społeczna Gminy Dzierżążnia

5.1 Oświata

Gmina Dzierżążnia jest organem prowadzącym dla dwóch szkół podstawowych: Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Dzierżążni oraz Szkoły Podstawowej im. Wandy Chotomskiej w Nowych Kucicach. Na terenie gminy nie funkcjonują samodzielne przedszkola; wychowanie przedszkolne zapewniają oddziały działające przy obu szkołach. Taki model skupia edukację, opiekę i część działań społecznych w dwóch lokalnych ośrodkach, ale zwiększa znaczenie sprawnego dowozu oraz utrzymania odpowiedniej dostępności przestrzennej usług.

Gmina organizuje dowóz uczniów trzema autobusami szkolnymi i zapewnia opiekę w czasie przewozu. Dowożenie lub zwrot kosztów obejmuje także uczniów z niepełnosprawnościami oraz dzieci mieszkające w znacznym oddaleniu od szkół. Rozwiązanie to ma kluczowe znaczenie dla równego dostępu do edukacji na obszarze wiejskim.

Dane Referatu Oświaty wskazują na stopniowe zmniejszanie się liczby dzieci i uczniów objętych lokalnym systemem oświaty. W arkuszach organizacyjnych wykazano 330 osób w roku szkolnym 2023/2024, 318 w roku 2024/2025 i 306 w roku 2025/2026. Oznacza to spadek o 24 osoby, czyli 7,3% w ciągu dwóch lat. Liczba oddziałów zmniejszyła się z 22 do 21.

Tabela 4. Liczba dzieci w szkołach i przedszkolach w Gminie Dzierżążnia. Źródło: Referat Oświaty UG Dzierżążnia

Rok szkolny	Dzierżążnia	Nowe Kucice	Łącznie	Oddziały	Dzieci w oddz. przedszkolnych
2023/2024	218	112	330	22	86
2024/2025	208	110	318	21	78
2025/2026	199	107	306	21	68

Najsilniejsza zmiana dotyczy wychowania przedszkolnego. Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych spadła z 86 w 2023 r. do 68 w 2025 r., czyli o 18 osób (20,9%). W Dzierżążni odnotowano spadek z 54 do 47 dzieci, a w Nowych Kucicach z 32 do 21. Zjawisko to może w kolejnych latach przełożyć się na mniejszy nabór do klas pierwszych i wzrost jednostkowego kosztu utrzymania infrastruktury.

W latach 2023–2025 liczba dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami wykazana przez Referat Oświaty wyniosła odpowiednio: 13 uczniów szkoły podstawowej w 2023 r., 15 osób w 2024 r. (11 w szkole podstawowej i 4 w oddziałach przedszkolnych) oraz 16 osób w 2025 r. (15 i 1). Dane za 2023 r. nie obejmują wskazanej liczby dzieci z niepełnosprawnościami w oddziałach przedszkolnych, dlatego porównanie między latami wymaga ostrożności. Kierunek zmian potwierdza jednak potrzebę zachowania dostępności zajęć rewalidacyjnych, logopedycznych, psychologicznych i pedagogicznych.

W 2023 r. w obu szkołach zatrudnionych było łącznie 52 nauczycieli, 4 pracowników administracji i 13 pracowników obsługi. W latach 2024–2025 Referat Oświaty wykazał 50 nauczycieli, odpowiadających 40,45 etatu: 24,28 etatu w Dzierżążni i 16,17 etatu w Nowych Kucicach. Ponadto zatrudnienie obejmowało 3 etaty administracyjne i 10,5 etatu obsługi. W oddziałach przedszkolnych pracowało łącznie 5 nauczycieli — 3 w Dzierżążni i 2 w Nowych Kucicach.

Kadra posiada wysoki poziom kwalifikacji. Raporty podkreślają, że nauczyciele pracują zgodnie z wykształceniem, a wielu z nich ma uprawnienia do nauczania co najmniej dwóch przedmiotów. Na doskonalenie zawodowe przeznaczono 20 989,75 zł w roku szkolnym 2023/2024 oraz 17 704,00 zł w roku 2024/2025. Przy malejącej liczbie uczniów strategiczne znaczenie będzie miało utrzymanie specjalistów, rozwój kompetencji cyfrowych i

profilaktycznych oraz takie planowanie etatów, które nie obniży dostępności pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Dzierżąni

Placówka działa w dwóch połączonych budynkach. Dysponuje 11 salami lekcyjnymi i 3 salami oddziałów przedszkolnych, pracownią komputerową, salą językową i muzyczną, pomieszczeniami do zajęć logopedycznych, korekcyjno-kompensacyjnych, rewalidacyjnych oraz integracji sensorycznej. Uzupełnieniem są biblioteka z czytelnią, świetlica, sala gimnastyczna, stołówka i zaplecze kuchenne. Zmodernizowano monitoring oraz sieć internetową, a urządzenia dostępne uczniom zabezpieczono przed niepożądanymi treściami. Wdrożono również Standardy Ochrony Małoletnich.

W otoczeniu szkoły prowadzona jest przebudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Raport za 2025 r. wskazuje dwa zadania wieloletnie: zagospodarowanie terenu przy szkole o łącznych nakładach 381 366,39 zł oraz termomodernizację budynku o wartości 350 000,00 zł. Są to inwestycje istotne zarówno dla jakości zajęć, jak i kosztów eksploatacji oraz możliwości pozalekcyjnego wykorzystania obiektu.

Szkoła Podstawowa im. Wandy Chotomskiej w Nowych Kucicach

Szkoła posiada 10 sal lekcyjnych, w tym pracownię komputerową, geograficzną, biologiczną, fizyczną i chemiczną. Bazę uzupełniają biblioteka, gabinet pedagoga i psychologa, kuchnia z jadalnią, plac zabaw, boisko ze sztuczną nawierzchnią oraz sala gimnastyczna o wymiarach 22 × 11 m. „Językowy Zagajnik” umożliwia prowadzenie zajęć terenowych, integracyjnych i przyrodniczych.

Placówka dysponuje m.in. 13 stacjonarnymi stanowiskami komputerowymi, siecią OSE, 7 tablicami interaktywnymi, 11 projektorami, 2 monitorami dotykowymi i drukarką 3D. W 2025 r. każda z dwóch szkół otrzymała po 10 laptopów ProBook 4 w ramach Krajowego Planu Odbudowy, co łącznie zwiększyło zasób sprzętu mobilnego o 20 urządzeń.

Szkoły realizują liczne działania wykraczające poza podstawę programową. Ich wspólnym mianownikiem jest wzmacnianie zdrowia psychicznego, przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom, bezpieczeństwo cyfrowe, aktywność fizyczna, edukacja zdrowotna, pierwsza pomoc, kompetencje społeczne oraz edukacja ekologiczna i obywatelska.

- wsparcie emocjonalne i relacyjne: „Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej”, „Empatyczna klasa”, „Moc relacji – siła bez przemocy”, zajęcia o emocjach oraz obchody Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego;

- przeciwdziałanie przemocy i zagrożeniom cyfrowym: kampania „Dzieciństwo bez przemocy”, Kampania 19 dni, program „Rówieśnicy”, „Sieciaki”, zajęcia o cyberprzemocy, spotkania z policją oraz działania dotyczące hazardu;
- zdrowie i bezpieczeństwo: programy pierwszej pomocy, „Żyj dobrze”, „Bieg po zdrowie”, „Trzymaj formę”, profilaktyka jamy ustnej i HPV oraz spotkania z ratownikiem medycznym;
- aktywność fizyczna: „Aktywna Szkoła”, „Mały Mistrz”, football3, Europejski Dzień Sportu Szkolnego i Bieg Fair Play; lokalną ofertę uzupełnia Akademia Sportowa Progres prowadząca zajęcia piłkarskie dla dzieci i młodzieży w wieku 4–16 lat;
- rozwój zainteresowań i kompetencji: projekty ekologiczne i terenowe, edukacja historyczna i patriotyczna, czytelnictwo, szachy, zajęcia komputerowe i technologie 3D.

Szerokość oferty stanowi mocną stronę gminnej oświaty. Z perspektywy strategicznej ważne jest jednak przejście od wielu pojedynczych przedsięwzięć do ciągłego systemu profilaktyki i rozwoju kompetencji, z określonymi celami, wskaźnikami uczestnictwa i oceną efektów. Pozwoli to lepiej dopasowywać działania do rozpoznanych potrzeb uczniów i rodzin.

Gmina wspiera uczniów poprzez stypendia socjalne, zasiłki szkolne, stypendia za wysokie wyniki oraz nagrody rzeczowe za osiągnięcia konkursowe. W roku szkolnym 2022/2023 stypendia za wyniki w nauce otrzymało 49 uczniów w pierwszym i 60 w drugim semestrze; przeznaczono na ten cel 21 800,00 zł środków własnych. W roku 2023/2024 liczby te wzrosły do 58 i 64 uczniów, a wydatek do 24 400,00 zł. Taką samą kwotę środków własnych wykazano w roku 2024/2025.

Pomoc materialna, bezpłatny lub refundowany transport i dostęp do specjalistów ograniczają bariery wynikające z miejsca zamieszkania, sytuacji dochodowej i niepełnosprawności. W kolejnych latach należy powiązać te instrumenty z wczesnym rozpoznawaniem trudności edukacyjnych, absencji, kryzysów psychicznych i ryzyka wykluczenia cyfrowego.

System oświaty Gminy Dzierżążnia opiera się na dwóch placówkach o dobrym wyposażeniu, wykwalifikowanej kadrze i szerokiej ofercie profilaktyczno-rozwojowej. Do mocnych stron należą także dowóz szkolny, zaplecze do pracy z uczniami o specjalnych potrzebach, rozwinięta infrastruktura cyfrowa i sportowa oraz konsekwentne wspieranie osiągnięć uczniów.

Najważniejszym wyzwaniem jest trend demograficzny. Spadek liczby dzieci w oddziałach przedszkolnych o 20,9% w latach 2023–2025 zapowiada mniejsze roczniki szkolne. Przy zachowaniu dwóch placówek może to powodować wzrost kosztu kształcenia na ucznia, trudności w optymalnym tworzeniu oddziałów oraz potrzebę bardziej elastycznej organizacji

zatrudnienia i transportu. Drugim wyzwaniem jest rosnące zapotrzebowanie na wsparcie psychologiczne, pedagogiczne i rewalidacyjne oraz konieczność reagowania na przemoc rówieśniczą, cyberzagrożenia i kryzysy emocjonalne.

Priorytetowe kierunki działań w obszarze oświaty obejmują przede wszystkim zapewnienie dostępności edukacji i właściwej organizacji sieci szkół. Wymaga to corocznej analizy liczby dzieci, struktury oddziałów, obwodów szkolnych, wykorzystania pomieszczeń oraz kosztów kształcenia. Istotne pozostaje również utrzymanie sprawnego dowozu uczniów, zwłaszcza z miejscowości oddalonych od placówek. Ważnym kierunkiem będzie zapewnienie ciągłości pomocy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej, rewalidacyjnej oraz zajęć integracji sensorycznej. System wsparcia powinien umożliwiać szybkie rozpoznawanie problemów uczniów i podejmowanie interwencji w sytuacjach kryzysowych. Podnoszenie jakości nauczania powinno opierać się na systematycznym monitorowaniu wyników egzaminów, frekwencji, postępów edukacyjnych i dalszych losów absolwentów. Konieczne jest także rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów oraz organizowanie działań wyrównujących różnice edukacyjne. Istotnym elementem rozwoju oświaty będzie odpowiednia polityka kadrowa, obejmująca planowanie zatrudnienia, doskonalenie zawodowe nauczycieli oraz przygotowanie następców dla pracowników odchodzących z zawodu. Szczególnego znaczenia nabiera rozwój kompetencji cyfrowych, umiejętności pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz wiedzy dotyczącej profilaktyki zdrowia psychicznego.

Realizacja działań oświatowych powinna opierać się również na partnerstwie lokalnym. Współpraca szkół, rodziców, pomocy społecznej, placówek ochrony zdrowia, Policji, jednostek OSP i organizacji społecznych pozwoli stworzyć spójny system profilaktyki, wsparcia dzieci i młodzieży oraz reagowania na pojawiające się problemy społeczne.

Celem strategicznym powinno być utrzymanie wysokiej jakości i dostępności edukacji mimo kurczących się roczników. Oznacza to ochronę potencjału obu szkół, racjonalizację kosztów bez ograniczania wsparcia, rozwój usług specjalistycznych oraz wykorzystywanie infrastruktury szkolnej jako lokalnych centrów edukacji, sportu, integracji i profilaktyki.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Płońsku jest właściwą dla dzieci i młodzieży zamieszkującej na terenie gminy Dzierżążnia. W latach 2023 -2025 Poradnia wydała następującą liczbę orzeczeń:

Tabela 5. Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz indywidualnego nauczania dla uczniów z niepełnosprawnością z terenu gminy Dzierżążnia. Źródło: Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Płońsku.

	2023	2024	2025
Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego	13	7	12
Orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania	10	3	3

5.2 Sport

Na terenie Gminy Dzierżążnia działalność sportową prowadzą Akademia Sportowa Progres Płońsk – oddział Dzierżążnia oraz Gminny Klub Sportowy Gumino. Akademia Sportowa Progres organizuje zajęcia piłkarskie dla dzieci i młodzieży w wieku od 4 do 16 lat, dostosowane do wieku i poziomu umiejętności uczestników. Gmina nie prowadzi bezpośrednio własnych klubów sportowych, natomiast wspiera rozwój aktywności fizycznej poprzez współpracę z organizacjami społecznymi, udostępnianie infrastruktury oraz realizację programów sportowych w szkołach.

5.3 Kultura

Na terenie Gminy prowadzi działalność Gminna Biblioteka Publiczna w Dzierżążni, która jest samorządową instytucją kultury wpisaną do rejestru instytucji kultury. W latach 2023–2025 sieć biblioteczną tworzyły biblioteka macierzysta oraz punkt biblioteczny działający w Szkole Podstawowej w Dzierżążni, prowadzony przez nauczyciela bibliotekarza.

Biblioteka pełni funkcję edukacyjną, kulturalną i integracyjną. Z jej zasobów korzystają dzieci, młodzież, osoby dorosłe i seniorzy. Młodszy czytelnicy sięgają przede wszystkim po lektury szkolne, nowości wydawnicze i literaturę dziecięcą, natomiast wśród dorosłych popularnością cieszą się książki współczesnych polskich autorów, klasyka, romanse, biografie, autobiografie oraz literatura o tematyce historycznej i wojennej. Księgozbiór jest uzupełniany z uwzględnieniem zainteresowań zgłaszanych przez mieszkańców.

Tabela 6. Zasoby, czytelnictwo i wypożyczenia. Źródło: sprawozdania z działalności Gminnej Biblioteki Publicznej w Dzierżążni za lata 2023–2025.

Wskaźnik	2023	2024	2025
Zarejestrowani czytelnicy	541	534	502

Wskaźnik	2023	2024	2025
Liczba wypożyczonych woluminów	4 225	3 456	3 322
Liczba wypożyczeń na jednego czytelnika	7,81	6,47	6,62
Liczba nowych woluminów	309	278	199
Stan księgozbioru na koniec roku	11 696	11 974	12 173
Wartość zakupionych książek	9 000 zł	9 000 zł	6 923 zł
Dotacja Ministra Kultury na nowości	4 500 zł	4 500 zł	2 423 zł
Roczne wydatki na działalność biblioteki	112 258,09 zł	145 659,60 zł	159 590,19 zł

W latach 2023–2025 liczba zarejestrowanych czytelników zmniejszyła się z 541 do 502, czyli o 39 osób – 7,2%. Spadek miał charakter stopniowy: w 2024 roku liczba czytelników wynosiła 534, a w 2025 roku 502.

Wyraźniej zmniejszyła się liczba wypożyczeń. W 2023 roku czytelnicy wypożyczyli 4 225 woluminów, w 2024 roku 3 456, natomiast w 2025 roku 3 322. W całym analizowanym okresie liczba wypożyczeń spadła o 903, czyli o 21,4%. Największy spadek nastąpił między 2023 a 2024 rokiem – o 769 woluminów, tj. o 18,2%. W kolejnym roku zmniejszenie było już znacznie mniejsze i wyniosło 134 woluminy, czyli 3,9%.

Liczba wypożyczeń przypadających na jednego zarejestrowanego czytelnika zmniejszyła się z 7,81 w 2023 roku do 6,47 w 2024 roku, a następnie nieznacznie wzrosła do 6,62 w 2025 roku. Oznacza to, że pomimo spadku ogólnej liczby czytelników osoby korzystające z biblioteki nadal regularnie wypożyczały książki.

Księgozbiór biblioteki był systematycznie powiększany. Na koniec 2023 roku obejmował 11 696 tytułów, w 2024 roku 11 974, a w 2025 roku 12 173. W ciągu dwóch lat zasób biblioteki zwiększył się o 477 tytułów, tj. o około 4,1%.

W 2023 roku około 90% księgozbioru było wprowadzonych do elektronicznej bazy danych, natomiast w 2024 roku wskaźnik ten wzrósł do 93%. W 2025 roku nowo zakupione książki nadal wprowadzano do bazy na bieżąco.

Zakres działalności biblioteki wykracza poza udostępnianie książek. Od 2013 roku w jej strukturze działa Orkiestra Gminna, skupiająca dzieci, młodzież i dorosłych mieszkańców. Orkiestra stanowi ważny element lokalnej aktywności kulturalnej i sprzyja integracji międzypokoleniowej.

Szczególne rozszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej nastąpiło w latach 2024–2025. W 2024 roku rozstrzygnięto konkurs „Legenda o Gminie Dzierżążnia”, na który wpłynęło 28 prac. Zorganizowano również konkurs na logo biblioteki oraz konkurs „Jesienne Zacztywanie w Gminie Dzierżążnia”. Biblioteka uczestniczyła w Światowym Dniu Książki i Praw Autorskich, Dniu Głośnego Czytania, Narodowym Czytaniu, Ogólnopolskiej Akcji „Czytamy Muminki” oraz w „Świątecznym Czytaniu na Dobranoc”.

W 2025 roku kontynuowano udział w akcji „Czytamy Muminki” oraz zorganizowano trzy konkursy:

- konkurs literacko-plastyczny „Zakładka do książki z cytatem Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej”;
- konkurs plastyczny „Zaprojektuj okładkę do swojej ulubionej książki”;
- konkurs „Mistrz pięknego czytania”.

W kwietniu, maju i październiku 2025 roku odbyły się trzy spotkania autorskie – z Kamilem Sobikiem, Wiesławem Drabikiem i Mirą Białkowską. W maju i listopadzie w Szkole Podstawowej w Dzierżążni zorganizowano zajęcia w ramach doradztwa zawodowego. Od kwietnia do czerwca biblioteka uczestniczyła w Programie Towarzystwa organizowanym przez Mazowiecki Instytut Kultury. Brała również udział w Narodowym Czytaniu i Dniu Głośnego Czytania.

We wrześniu 2025 roku rozpoczęto cykl spotkań z przedszkolakami wykorzystujących teatryk Kamishibai i bajkę „Wypożyczalnia skrzydeł”. W grudniu przeprowadzono dla dzieci bożonarodzeniowe warsztaty rękodzielnicze. Działania te wzmacniały funkcję biblioteki jako lokalnego miejsca edukacji, kontaktu z kulturą i integracji mieszkańców.

Gminna Biblioteka Publiczna w Dzierżążni pozostaje ważnym elementem lokalnej infrastruktury społecznej i kulturalnej. Jej mocnymi stronami są systematycznie rozwijany księgozbiór, oferta skierowana do różnych grup wiekowych, działalność Orkiestry Gminnej oraz wyraźne rozszerzenie liczby inicjatyw kulturalnych i edukacyjnych w latach 2024–2025. Jednocześnie dane wskazują na stopniowy spadek liczby czytelników oraz wyraźne zmniejszenie liczby wypożyczeń. W latach 2023–2025 liczba czytelników spadła o 7,2%, a liczba wypożyczeń o 21,4%. Zmniejszała się również liczba kupowanych książek, co może w dłuższej perspektywie ograniczać atrakcyjność księgozbioru.

Najważniejszym problemem infrastrukturalnym jest brak dostępności lokalu dla osób z niepełnosprawnościami. Barrierami są również mała powierzchnia pomieszczeń, brak specjalistycznego wyposażenia, ograniczona liczba książek z dużą czcionką oraz niewielki

wymiar zatrudnienia. Warunki te mogą utrudniać dalsze rozwijanie oferty i organizowanie wydarzeń dla większych grup mieszkańców.

W okresie realizacji strategii zasadne będzie:

- dostosowanie lokalu biblioteki do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- zwiększenie liczby książek z dużą czcionką, audiobooków i innych publikacji dostępnych;
- utrzymanie odpowiedniego poziomu środków na zakup nowości wydawniczych;
- dokończenie katalogowania księgozbioru i rozwijanie elektronicznego dostępu do katalogu;
- prowadzenie działań zachęcających mieszkańców do czytania i ponownego korzystania z biblioteki;
- rozwijanie spotkań autorskich, klubów czytelniczych, warsztatów i działań międzypokoleniowych;
- kontynuowanie współpracy ze szkołami, przedszkolami oraz instytucjami kultury;
- pełniejsze wykorzystanie biblioteki i Orkiestry Gminnej do integracji mieszkańców;

Strategicznym kierunkiem powinno być przekształcanie biblioteki w dostępne lokalne centrum wiedzy, kultury i integracji społecznej, przy jednoczesnym zachowaniu jej podstawowej funkcji związanej z rozwijaniem czytelnictwa.

5.4 Ochrona zdrowia

W 2024 roku 39,0% zgonów w gminie Dzierżążnia spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 27,3% zgonów w gminie Dzierżążnia były nowotwory, a 6,8% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Dzierżążnia przypada 9,85 zgonów. Jest to nieznacznie mniej od wartości średniej dla województwa mazowieckiego oraz mniej od wartości średniej dla kraju.⁷

Opiekę medyczną mieszkańcom Gminy Dzierżążnia zapewnia Niepubliczny Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej „ZDROWIE” w Płońsku w zakresie leczenia otwartego na który składają się dwa ośrodki zdrowia: Ośrodek Zdrowia w Kucicach i Ośrodek Zdrowia w Dzierżążni. Natomiast w lecznictwie zamkniętym świadczenia szpitalne zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. J. Piłsudskiego w Płońsku.

⁷ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Dzierzaznia#podstawowe-informacje, stan na 23 września 2026 r.

Według danych NSGZOZ „ZDROWIE” w 2025 r. pacjentom zadeklarowanym do przychodni udzielono łącznie 11 479 świadczeń zdrowotnych. Wskazuje to na znaczne zapotrzebowanie mieszkańców na podstawową opiekę medyczną. W przekazanych danych nie podano jednak ogólnej liczby zadeklarowanych pacjentów, dlatego nie można ustalić średniej liczby świadczeń przypadających na jedną osobę ani obliczyć wskaźników zachorowalności w odniesieniu do populacji gminy.

W 2025 r. wśród pacjentów przychodni odnotowano łącznie 1 593 przypadki nowych zachorowań w sześciu wskazanych kategoriach. Największą grupę stanowiły infekcje górnych dróg oddechowych – 647 przypadków, czyli 40,6% wszystkich wykazanych zachorowań. Drugim najczęściej wskazywanym problemem było nadciśnienie tętnicze, które rozpoznano w 594 przypadkach, co stanowiło 37,3% ogółu. Ponadto odnotowano 124 przypadki chorób zwyrodnieniowych stawów i kręgosłupa, 108 przypadków chorób tarczycy, 70 przypadków cukrzycy oraz 50 przypadków choroby wrzodowej.

Spośród wykazanych zachorowań 946 przypadków, czyli 59,4%, dotyczyło chorób przewlekłych. Szczególną uwagę zwraca duża liczba przypadków nadciśnienia tętniczego, które nieleczone lub niewłaściwie kontrolowane zwiększa ryzyko wystąpienia chorób układu krążenia, zawału serca i udaru mózgu. Obecność cukrzycy oraz chorób tarczycy wskazuje natomiast na potrzebę prowadzenia regularnych badań kontrolnych, wczesnej diagnostyki i edukacji mieszkańców w zakresie zdrowego stylu życia.

Istotnym problemem są również choroby zwyrodnieniowe stawów i kręgosłupa, które mogą prowadzić do ograniczenia sprawności, samodzielności i aktywności społecznej, szczególnie wśród osób starszych. Występowanie tych chorób może zwiększać zapotrzebowanie na rehabilitację, usługi opiekuńcze, pomoc sąsiedzką oraz wsparcie członków rodzin sprawujących opiekę nad osobami niesamodzielnymi. Problem zdrowotny ma więc bezpośredni związek z zadaniami realizowanymi w obszarze pomocy społecznej.

Przedstawionych danych nie należy utożsamiać z liczbą unikalnych pacjentów, ponieważ jedna osoba mogła być leczona z powodu kilku schorzeń. Dane obejmują wyłącznie pacjentów zadeklarowanych w Przychodni Grupa Zdrowie w Dzierżążni i nie pozwalają na określenie pełnej skali problemów zdrowotnych całej społeczności gminy.

Przychodnia realizuje działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży. Obejmują one grupową profilaktykę fluorkową, badania bilansowe i testy przesiewowe odpowiednie do wieku rozwojowego, a także kwalifikowanie do obowiązkowych szczepień ochronnych i koordynowanie ich realizacji.

Prowadzona jest również edukacja zdrowotna dotycząca prawidłowego odżywiania, aktywności fizycznej i sportu. Dzieci i młodzież uczestniczą w pogadankach na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami, sposobów radzenia sobie ze stresem oraz wpływu aktywności fizycznej na zdrowie. Zakres prowadzonych działań należy ocenić pozytywnie, ponieważ łączy profilaktykę chorób somatycznych z profilaktyką uzależnień i wzmacnianiem zdrowia psychicznego. W kolejnych latach zasadne będzie kontynuowanie i rozwijanie współpracy przychodni ze szkołami, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz dzieci, młodzieży i rodzin.

W 2025 r. w Przychodni Grupa Zdrowie w Dzierżąni pracowało łącznie sześć osób: dwóch lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarka podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarka szkolna, położna środowiskowa oraz rejestratorka medyczna. Zespół obejmował zatem pięć osób wykonujących zawody medyczne oraz jednego pracownika administracyjnego.

Przekazane dane odnoszą się do liczby zatrudnionych osób, a nie do liczby etatów ani liczby godzin pracy. Nie pozwalają więc na pełną ocenę rzeczywistej dostępności świadczeń, czasu oczekiwania na wizytę czy stopnia obciążenia personelu. Zasadne jest systematyczne monitorowanie dostępności lekarzy, pielęgniarek, położnej, rehabilitacji oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej.

Analiza danych przychodni wskazuje, że jednym z najważniejszych wyzwań zdrowotnych gminy jest występowanie chorób przewlekłych, przede wszystkim nadciśnienia tętniczego, a także chorób układu ruchu, tarczycy i cukrzycy. Schorzenia te mogą wpływać na sprawność, samodzielność, aktywność zawodową i społeczną mieszkańców oraz zwiększać zapotrzebowanie na pomoc społeczną i usługi opiekuńcze.

W okresie realizacji Strategii należy rozwijać profilaktykę nadciśnienia, cukrzycy i chorób układu krążenia oraz prowadzić edukację dotyczącą zdrowego odżywiania i aktywności fizycznej. Ważne będzie także zwiększanie dostępu osób starszych i osób z ograniczoną mobilnością do rehabilitacji, usług opiekuńczych i wsparcia środowiskowego.

Należy kontynuować działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży, zwłaszcza w zakresie zapobiegania uzależnieniom, przeciwdziałania nadwadze i otyłości oraz rozwijania umiejętności radzenia sobie ze stresem. Istotnym kierunkiem powinno być również wzmacnianie współpracy przychodni z GOPS, placówkami oświatowymi i instytucjami realizującymi zadania z zakresu profilaktyki.

Działania strategiczne powinny łączyć opiekę zdrowotną ze wsparciem społecznym, szczególnie w odniesieniu do osób starszych, przewlekle chorych, niesamodzielnych oraz członków rodzin sprawujących nad nimi opiekę.

5.5 Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżąni jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną i budżetową realizującą zadania własne gminy oraz zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej. Podstawowym celem Ośrodka jest umożliwianie osobom i rodzinom przezwycięzania trudnych sytuacji życiowych, których nie mogą pokonać przy wykorzystaniu własnych uprawnień, zasobów i możliwości. Pomoc obejmuje świadczenia pieniężne i niepieniężne, pracę socjalną, usługi opiekuńcze, wsparcie rodzin, działania na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz realizację programów osłonowych.

W wykonywaniu zadań GOPS współpracuje m.in. z Urzędem Gminy, szkołami, Policją, placówkami ochrony zdrowia, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, sądem i kuratorami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy, ZUS, KRUS, organizacjami społecznymi i parafiami. Wielosektorowa współpraca jest szczególnie ważna w przypadku rodzin wieloproblemowych i osób wymagających jednocześnie pomocy socjalnej, zdrowotnej, opiekuńczej i prawnej.

Skala korzystania z pomocy społecznej

W latach 2023–2025 ogólna liczba osób objętych pomocą i wsparciem zmieniała się nieznacznie. W 2023 roku było to 348 osób, w 2024 roku 353 osoby, a w 2025 roku 333 osoby. Po wzroście o 1,4% w 2024 roku nastąpił zatem spadek o 5,7%. W całym analizowanym okresie liczba osób korzystających z pomocy zmniejszyła się o 15, tj. o 4,3%.

Wyraźniejszy spadek dotyczył osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji: ze 108 w 2023 roku do 98 w 2024 roku i 91 w 2025 roku. Oznacza to zmniejszenie o 15,7% w ciągu dwóch lat. Jednocześnie liczba osób długotrwale korzystających z pomocy obniżyła się ze 181 do 130, czyli o 28,2%. Kierunek zmian jest korzystny, jednak poziom potrzeb społecznych pozostaje znaczący, zwłaszcza że dane o pomocy i wsparciu obejmują szerszy krąg odbiorców niż sama liczba świadczeniobiorców ustalana decyzjami.

Tabela 7. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w latach 2023–2025. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.

Wyszczególnienie	2023	2024	2025	Zmiana 2023–2025
Osoby objęte pomocą i wsparciem	348	353	333	–15 (–4,3%)
Osoby korzystające ze świadczeń na podstawie decyzji	108	98	91	–17 (–15,7%)
Osoby długotrwale korzystające	181	160	130	–51 (–28,2%)
Osoby w wieku 0–17 lat*	50	47	24	–26 (–52,0%)
Osoby w wieku produkcyjnym*	54	50	50	–4 (–7,4%)
Osoby w wieku poprodukcyjnym*	18	12	18	bez zmian
Rodziny objęte pomocą / pracą socjalną	169	181	170	+1 (+0,6%)
Osoby w tych rodzinach	348	353	333	–15 (–4,3%)

Uwaga: wartości w trzech kategoriach wieku pochodzą z zestawienia liczby wypłaconych świadczeń. Nie oznaczają liczby unikalnych osób i nie należy ich sumować z liczbą świadczeniobiorców ustalaną na podstawie decyzji.

W strukturze wieku widoczny jest przede wszystkim spadek liczby dzieci i młodzieży wykazywanych według wypłaconych świadczeń — z 50 w 2023 roku do 24 w 2025 roku. Liczba osób w wieku produkcyjnym ustabilizowała się na poziomie 50, a liczba osób w wieku poprodukcyjnym w 2025 roku powróciła do poziomu z 2023 roku. Dane przemawiają za dalszym monitorowaniem sytuacji rodzin z dziećmi oraz potrzeb osób starszych, przy jednoczesnym utrzymaniu działań aktywizujących osoby w wieku produkcyjnym.

Główne przyczyny udzielania pomocy

Najczęstsze powody korzystania z pomocy miały charakter ekonomiczny, zdrowotny i rodzinny. W 2023 roku dominowały ubóstwo i niepełnosprawność, w 2024 roku nadal były to ubóstwo i niepełnosprawność, natomiast w 2025 roku na pierwsze miejsce wysunęło się bezrobocie.

W 2025 roku liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu bezrobocia wzrosła o 29,2% względem 2024 roku. Równocześnie liczba rodzin wskazujących ubóstwo, niepełnosprawność oraz długotrwałą lub ciężką chorobę była niższa niż w 2023 roku. Szczególnej uwagi wymaga utrzymująca się od 2024 roku liczba 16 rodzin z problemem alkoholowym — wobec 6 rodzin w 2023 roku — oraz obecność rodzin doświadczających bezradności opiekuńczo-

wychowawczej. Dla strategii oznacza to potrzebę łączenia pomocy finansowej z aktywizacją zawodową, profilaktyką uzależnień, wsparciem zdrowotnym i pracą z rodziną.

Świadczenia pieniężne i niepieniężne

Podstawowymi świadczeniami pieniężnymi były zasiłki stałe, okresowe oraz celowe i specjalne zasiłki celowe. W analizowanym okresie liczba osób korzystających z zasiłków stałych zmniejszyła się z 19 do 16, lecz wartość wypłat wzrosła ze 127,1 tys. zł do 215,6 tys. zł, tj. o 69,6%. W przypadku zasiłków okresowych rosła zarówno liczba odbiorców, jak i wartość pomocy: z 14 osób i 29,6 tys. zł w 2023 roku do 21 osób i 60,7 tys. zł w 2025 roku.

Tabela 8. Zasiłki stałe, okresowe i celowe w latach 2023–2025. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.

Rodzaj świadczenia	Wskaźnik	2023	2024	2025
Zasiłek stały	liczba osób	19	19	16
Zasiłek stały	kwota (zł)	127 112	165 916	215 599
Zasiłek okresowy	liczba osób / rodzin	14	17	21
Zasiłek okresowy	kwota (zł)	29 640	30 888	60 687
Zasiłek celowy i specjalny	liczba rodzin	45	49	50
Zasiłek celowy i specjalny	kwota (zł)	49 240	45 750	47 100

Zasiłki celowe służyły przede wszystkim pokrywaniu kosztów zakupu żywności, leków i ogrzewania. Liczba korzystających rodzin wzrosła z 45 do 50, przy względnie stabilnej wartości wydatków. W 2025 roku 24 rodziny otrzymały specjalne zasiłki celowe związane m.in. z długotrwałą chorobą i niepełnosprawnością, a jedna rodzina uzyskała pomoc z powodu zdarzenia losowego. Wzrost nominalnej wartości zasiłków stałych oraz występowanie nagłych zdarzeń uzasadniają zabezpieczenie w budżecie środków na świadczenia obowiązkowe i pomoc kryzysową.

Praca socjalna i inne formy niematerialnego wsparcia

Praca socjalna pozostawała najpowszechniejszą formą działania GOPS. W 2023 roku objęto nią 169 rodzin liczących 348 osób, w 2024 roku 181 rodzin i 353 osoby, a w 2025 roku 170 rodzin i 333 osoby. Pomoc wyłącznie w formie pracy socjalnej otrzymały odpowiednio 93, 113 i 102 rodziny. Oznacza to, że znaczna część mieszkańców korzystała ze wsparcia niematerialnego bez jednoczesnego pobierania świadczeń.

Tabela 9. Praca socjalna w latach 2023–2025. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Rodziny objęte pracą socjalną	169	181	170
Osoby w rodzinach objętych pracą socjalną	348	353	333
Rodziny objęte wyłącznie pracą socjalną	93	113	102
Osoby w rodzinach objętych wyłącznie pracą socjalną	167	193	203
Zawarte kontrakty socjalne	4	3	3

Wzrost liczby osób objętych wyłącznie pracą socjalną — ze 167 do 203 — pokazuje rosnące znaczenie poradnictwa, motywowania, koordynowania pomocy i pracy środowiskowej. Niewielka liczba kontraktów socjalnych wskazuje natomiast, że narzędzie to jest stosowane selektywnie. W perspektywie strategicznej należy utrzymać odpowiednią obsadę kadrową i rozwijać kompetencje pracowników w zakresie pracy z rodziną wieloproblemową, interwencji kryzysowej i koordynowania usług.

Pomoc żywnościowa

Pomoc żywnościowa była realizowana w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” oraz poprzez dystrybucję paczek żywnościowych we współpracy ze Stowarzyszeniem „Amicus” i Bankiem Żywności w Ciechanowie. W ramach programu wsparciem objęto 84 osoby w 2023 roku, 76 osób w 2024 roku i 48 osób w 2025 roku. Dane te obejmują łącznie pomoc w formie posiłków oraz zasiłków celowych na zakup żywności, dlatego nie należy ich utożsamiać wyłącznie z liczbą osób otrzymujących posiłki. Liczba odbiorców programu zmniejszyła się o 42,9%, natomiast wydatki spadły o 12,9% — z 44,6 tys. zł do 38,9 tys. zł.

Tabela 10. Pomoc żywnościowa w latach 2023–2025. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Osoby korzystające z dożywiania	84	76	48
Wydatki na dożywianie (zł)	44 633	42 773	38 870
Rodziny ze skierowaniem do pomocy żywnościowej	64	63	63
Osoby objęte skierowaniami	142	143	118

Pomimo zmniejszenia liczby odbiorców programu dożywiania, liczba rodzin kierowanych do pomocy w formie paczek utrzymała się na poziomie 63–64. W 2025 roku pomoc ta obejmowała

118 osób. Wskazuje to na trwałe zapotrzebowanie na wsparcie żywnościowe i zasadność dalszej współpracy gminy z organizacjami społecznymi.

Wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnościami i niesamodzielnych

W 2023 roku gminę zamieszkiwały 884 osoby w wieku 60 lat i więcej, w 2024 roku 877, a w 2025 roku 892. Ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców wzrósł do 25,69%. Oznacza to, że ponad co czwarty mieszkaniec gminy miał co najmniej 60 lat, co zwiększa znaczenie usług środowiskowych, opiekuńczych i transportowych oraz działań przeciwdziałających samotności.

Tabela 11. Wybrane formy wsparcia osób starszych i niesamodzielnych. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Mieszkańcy w wieku 60+	884	877	892
Udział mieszkańców 60+	25,15%	25,02%	25,69%
Osoby objęte usługami opiekuńczymi	5	3	2
Liczba świadczeń usług opiekuńczych	2 926	2 136	1 720
Koszt usług opiekuńczych (zł)	79 595	69 732	61 494
Osoby przebywające w DPS	2	2	2
Odpłatność gminy za DPS (zł)	119 704,21	144 621,57	161 288,42

Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi zmniejszyła się z 5 do 2, a liczba świadczeń z 2 926 do 1 720. Dane nie pozwalają przesądzić, czy oznaczało to spadek zapotrzebowania, ponieważ na liczbę odbiorców mogły wpływać zmiany sytuacji zdrowotnej, pomoc rodziny lub korzystanie z innych form opieki. Jednocześnie, przy stałej liczbie dwóch mieszkańców przebywających w domach pomocy społecznej, odpłatność gminy wzrosła o 34,7%. Wzrost kosztów opieki całodobowej przemawia za rozwijaniem usług środowiskowych, które mogą umożliwić mieszkańcom dłuższe pozostawanie w miejscu zamieszkania.

Wsparcie rodzin

Najważniejszym zjawiskiem w latach 2023–2025 był wzrost udziału gospodarstw jednoosobowych wśród rodzin korzystających ze świadczeń. Przy stabilnej liczbie rodzin objętych świadczeniami w latach 2024–2025 liczba gospodarstw wieloosobowych nadal malała. W 2025 roku gospodarstwa jednoosobowe stanowiły ponad dwie trzecie wszystkich rodzin pobierających świadczenia.

Rodziny jednoosobowe i wieloosobowe

W 2023 roku świadczenia pomocy społecznej pobierało 76 rodzin: 45 jednoosobowych i 31 wieloosobowych. W 2024 roku ogólna liczba rodzin zmniejszyła się do 68, w tym 42 jednoosobowych i 26 wieloosobowych. W 2025 roku liczba rodzin pozostała na poziomie 68, ale ich struktura ponownie się zmieniła: liczba gospodarstw jednoosobowych wzrosła do 47, natomiast wieloosobowych spadła do 21.

Tabela 12. Rodziny pobierające świadczenia według liczby osób w gospodarstwie. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.

Typ rodziny	2023	2024	2025	Zmiana 2023–2025
Rodziny ogółem	76	68	68	–8 –10,5%
Rodziny jednoosobowe	45	42	47	+2 +4,4%
Rodziny wieloosobowe	31	26	21	–10 –32,3%
Udział rodzin jednoosobowych	59,2%	61,8%	69,1%	+9,9 p.p.
Udział rodzin wieloosobowych	40,8%	38,2%	30,9%	–9,9 p.p.

W całym okresie liczba rodzin pobierających świadczenia zmniejszyła się o 8, czyli o 10,5%. Zmiana ta dotyczyła wyłącznie gospodarstw wieloosobowych, których liczba spadła o 10, tj. o 32,3%. Liczba gospodarstw jednoosobowych wzrosła natomiast o 2. W rezultacie ich udział zwiększył się z 59,2% w 2023 roku do 69,1% w 2025 roku, czyli o 9,9 punktu procentowego.

Dane wskazują, że pomoc społeczna coraz częściej trafiała do osób samotnie gospodarujących. Jest to ważne z punktu widzenia organizacji usług, ponieważ osoba mieszkająca sama ma zwykle mniejsze możliwości korzystania z codziennej pomocy innych członków gospodarstwa. W tej grupie szczególnego znaczenia nabierają praca socjalna, usługi opiekuńcze, pomoc w zakupie leków i opału, wsparcie żywnościowe oraz działania ograniczające samotność i izolację.

Rodzaj świadczeń a typ rodziny

W każdym roku w gospodarstwach jednoosobowych dominowały świadczenia pieniężne. Otrzymywały je 42 rodziny w 2023 roku, 39 w 2024 roku i 45 w 2025 roku. W gospodarstwach wieloosobowych liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych była niższa, ale stabilna: odpowiednio 17, 16 i 18.

Tabela 13. Formy świadczeń według typu rodziny. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.

Typ rodziny i forma świadczenia	2023	2024	2025
Jednoosobowe ogółem	45	42	47
Jednoosobowe świadczenia pieniężne	42	39	45
Jednoosobowe świadczenia niepieniężne	28	3	2
Wielooosobowe ogółem	31	26	21
Wielooosobowe świadczenia pieniężne	17	16	18
Wielooosobowe świadczenia niepieniężne	22	18	10

Rodzina mogła korzystać jednocześnie ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, dlatego wartości dotyczących form pomocy nie należy sumować. W latach 2024–2025 wśród rodzin jednoosobowych świadczenia pieniężne otrzymywało ponad 92% gospodarstw, a w 2025 roku 95,7%. W rodzinach wielooosobowych ich udział wzrósł z 54,8% w 2023 roku do 85,7% w 2025 roku.

W tabeli OZPS za 2023 rok występuje niespójność: podział według typu gospodarstwa wykazuje 28 rodzin jednoosobowych i 22 wielooosobowe korzystające ze świadczeń niepieniężnych, podczas gdy wcześniejsze zestawienie ogółem podaje 32 rodziny. Z tego powodu dane za 2023 rok dotyczące świadczeń niepieniężnych należy traktować ostrożnie. Dla lat 2024 i 2025 wartości w obu zestawieniach są zgodne.

Spadek liczby rodzin wykazywanych przy świadczeniach niepieniężnych nie przesądza o proporcjonalnym zmniejszeniu potrzeb. Na liczbę odbiorców wpływają m.in. zasady programów dożywiania, sposób ujmowania świadczeń w sprawozdawczości oraz sytuacja konkretnych rodzin. W strategii warto zatem monitorować zarówno liczbę rodzin, jak i liczbę oraz rodzaj faktycznie udzielonych świadczeń.

Rodziny według liczby dzieci

Oceny zasobów pomocy społecznej przedstawiają także liczbę wypłaconych świadczeń według liczby dzieci w rodzinie. Dane te opisują liczbę świadczeń, a nie liczbę rodzin. Nie można więc na ich podstawie ustalić, ile konkretnych gospodarstw z jednym, dwojgiem lub większą liczbą dzieci korzystało z pomocy. Zestawienie pokazuje natomiast intensywność pomocy kierowanej do poszczególnych typów rodzin.

Tabela 14. Liczba świadczeń według liczby dzieci w rodzinie. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.

Typ rodziny	2023	2024	2025	Zmiana 2023–2025
Bez dzieci	3 533	2 497	2 097	–1 436 –40,6%
Jedno dziecko	395	270	197	–198 –50,1%
Dwoje dzieci	207	279	270	+63 +30,4%
Troje dzieci	2 712	1 934	1 629	–1 083 –39,9%
Czworo i więcej dzieci	2 845	2 397	1 407	–1 438 –50,5%

W latach 2023–2025 zmniejszyła się liczba świadczeń wykazywanych dla rodzin bez dzieci, z jednym dzieckiem, z trojgiem dzieci oraz z co najmniej czworgiem dzieci. Największy spadek procentowy dotyczył rodzin z czworgiem lub większą liczbą dzieci oraz rodzin z jednym dzieckiem. Odmienny kierunek wystąpił w rodzinach z dwojgiem dzieci: liczba świadczeń wzrosła z 207 do 270, czyli o 30,4%.

Wysoka liczba świadczeń kierowanych do rodzin z trojgiem oraz czworgiem i większą liczbą dzieci wynikała przede wszystkim z przewagi świadczeń niepieniężnych. W 2025 roku stanowiły one 1 615 z 1 629 świadczeń dla rodzin z trojgiem dzieci i 1 401 z 1 407 świadczeń dla rodzin z co najmniej czworgiem dzieci. Oznacza to, że wsparcie dużych rodzin miało głównie charakter rzeczowy lub usługowy, a nie pieniężny.

Świadczenia rodzinne i Karta Dużej Rodziny

Pomoc rodzinom z dziećmi obejmowała pracę socjalną, wsparcie asystenta rodziny, świadczenia rodzinne i opiekuńcze, fundusz alimentacyjny, Kartę Dużej Rodziny oraz działania podejmowane wspólnie ze szkołami, ochroną zdrowia, sądem, Policją i innymi instytucjami. Średnia miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne zmniejszyła się ze 145 w 2023 roku do 121 w 2025 roku, a liczba rodzin pobierających zasiłek rodzinny z 66 do 41.

Tabela 15. Wybrane formy wsparcia rodzin w latach 2023–2025. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Rodziny pobierające świadczenia rodzinne — średnio miesięcznie	145	136	121
Rodziny pobierające zasiłek rodzinny — średnio miesięcznie	66	52	41

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Kwota świadczeń rodzinnych ogółem (zł)	1 122 385,40	1 368 463,34	1 123 030,35
Wnioski o Kartę Dużej Rodziny	30	12	6

Spadek liczby rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych może być związany zarówno ze zmianami demograficznymi, jak i z kryteriami dostępu do świadczeń. Nie powinien być automatycznie interpretowany jako spadek potrzeb rodzin. Wartość świadczeń ogółem była najwyższa w 2024 roku, a w 2025 roku powróciła do poziomu zbliżonego do 2023 roku.

W latach 2023–2025 struktura rodzin pobierających świadczenia przesunęła się w stronę gospodarstw jednoosobowych. Ich liczba nie spadła, mimo zmniejszenia ogólnej liczby rodzin korzystających ze świadczeń. W 2025 roku stanowiły one 69,1% beneficjentów. Najczęściej łączyły się w tej grupie problemy ubóstwa, niepełnosprawności i długotrwałej choroby.

Dla strategii oznacza to potrzebę rozwijania wsparcia środowiskowego dla osób samotnych, starszych i z niepełnosprawnościami. Należy utrzymywać dostępność usług opiekuńczych, pracy socjalnej, pomocy żywnościowej i pomocy w pokrywaniu kosztów leczenia oraz ogrzewania. Ważne jest także rozpoznawanie samotności i ograniczonej samodzielności, zanim sytuacja mieszkańca będzie wymagała opieki całodobowej.

Drugim obszarem pozostają rodziny wieloosobowe i rodziny z dziećmi. Ich liczba wśród rodzin pobierających świadczenia zmalała, lecz bezrobocie i trudności opiekuńczo-wychowawcze nadal dotyczyły części dużych gospodarstw. Zasadne jest utrzymanie asystenta rodziny, poradnictwa specjalistycznego, dożywiania dzieci, wsparcia edukacyjnego i działań aktywizujących rodziców.

Fundusz alimentacyjny

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego są kierowane do osób uprawnionych do alimentów w sytuacji bezskuteczności egzekucji. Średnia miesięczna liczba rodzin korzystających z tej formy pomocy zmniejszyła się z 9 w 2023 roku do 7 w latach 2024–2025, a liczba osób uprawnionych z 15 do 11.

Tabela 16. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia i sprawozdania z funduszu alimentacyjnego.

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Rodziny korzystające — średnio miesięcznie	9	7	7
Osoby uprawnione — średnio miesięcznie	15	11	11

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Kwota wypłaconych świadczeń (zł)	66 258,78	56 224,96	58 685,00
Zarejestrowani dłużnicy alimentacyjni	9	10	7
Kwota wyegzekwowanych należności (zł)	20 241,12	78 673,40	68 288,89

W 2024 i 2025 roku kwota wyegzekwowanych należności przewyższała wartość świadczeń wypłaconych w danym roku. Jest to efekt działań wobec dłużników oraz odzyskiwania należności powstałych również w latach wcześniejszych. Wsparcie powinno nadal łączyć sprawną wypłatę świadczeń z konsekwentnym prowadzeniem postępowań wobec dłużników.

Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Jednym z podstawowych narzędzi pracy z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze jest asystent rodziny. Liczba rodzin objętych jego pomocą wzrosła z 9 w 2023 roku do 12 w latach 2024–2025. Liczba dzieci w tych rodzinach utrzymywała się na wysokim poziomie: 32 w 2023 roku, 34 w 2024 roku i 33 w 2025 roku. W całym okresie zatrudniony był jeden asystent rodziny, a na terenie gminy nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego ani rodzina wspierająca.

Tabela 17. Wsparcie rodzin oraz piecza zastępcza w latach 2023–2025. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Rodziny objęte wsparciem asystenta	9	12	12
Dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta	32	34	33
Rodziny zastępcze	3	3	4
Dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	6	6	7
Dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej	5	5	4
Koszt rodzinnej pieczy zastępczej (zł)	18 009,97	34 830,65	44 920,23
Koszt pobytu dzieci w placówce (zł)	198 424,00	191 569,80	170 819,20

W 2025 roku siedmioro dzieci przebywało w rodzinnej pieczy zastępczej, a czworo w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W porównaniu z 2023 rokiem liczba dzieci w pieczy rodzinnej wzrosła o jedno, natomiast liczba dzieci w placówce zmniejszyła się o jedno. Koszty rodzinnej pieczy zastępczej wzrosły ponad dwukrotnie, podczas gdy koszty pobytu dzieci w placówce spadły o 13,9%. Dla polityki społecznej kluczowe jest wczesne rozpoznawanie kryzysów

rodzinnych, utrzymanie dostępności asystenta oraz rozwijanie wsparcia dziennego i specjalistycznego, aby ograniczać ryzyko umieszczania dzieci poza rodziną biologiczną.

Informacje Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

Z danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Płońsku wynika, że w latach 2023–2024 nie odnotowano spraw dotyczących ograniczenia, zawieszenia lub pozbawienia władzy rodzicielskiej, natomiast w 2025 roku zarejestrowano 3 takie sprawy. Liczba spraw nie musi odpowiadać liczbie rodzin ani dzieci objętych postępowaniem. PCPR wykazał ponadto po 0 dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w każdym z analizowanych lat. Wartości tej nie należy bezpośrednio porównywać z danymi GOPS o liczbie dzieci przebywających w placówkach i kosztach ich pobytu, ponieważ zestawienia opisują odmienny zakres: informacja PCPR dotyczy umieszczeń wykazanych w danym roku, a sprawozdania GOPS — dzieci pozostających w pieczy oraz wydatków ponoszonych przez gminę.

W całym analizowanym okresie PCPR nie odnotował dzieci zgłoszonych do adopcji ani dzieci adoptowanych. Dane te nie przesądzają jednak o braku trudności opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach.

Pojawienie się w 2025 r. trzech spraw odnoszących się do władzy rodzicielskiej uzasadnia dalsze monitorowanie sytuacji rodzin z dziećmi oraz rozwijanie działań profilaktycznych. Szczególne znaczenie powinny mieć: wczesne rozpoznawanie kryzysów rodzinnych, dostęp do poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego, praca socjalna, wsparcie asystenta rodziny oraz ścisła współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z PCPR, szkołami, ochroną zdrowia, Policją, sądem rodzinnym i Zespołem Interdyscyplinarnym.

W latach 2023–2025 ogólna liczba osób objętych pomocą i wsparciem zmniejszyła się nieznacznie, natomiast liczba świadczeniobiorców i osób długotrwale korzystających z pomocy spadała wyraźniej. Nie oznacza to jednak zaniku problemów społecznych. W 2025 roku wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu bezrobocia, utrzymała się wysoka liczba rodzin z problemem alkoholowym, a ponad jedna czwarta mieszkańców gminy miała co najmniej 60 lat.

Najważniejsze wyzwania dla lokalnej polityki społecznej obejmują rozwój usług środowiskowych dla osób starszych i niesamodzielnych, utrzymanie dostępności pracy socjalnej i asystenta rodziny, wzmacnianie profilaktyki uzależnień i wsparcia rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, łączenie pomocy finansowej z aktywizacją zawodową oraz zapewnienie pomocy żywnościowej osobom najbardziej potrzebującym.

Pozytywną zmianą było zmniejszenie liczby osób długotrwale korzystających z pomocy oraz utrzymanie szerokiego zakresu pracy socjalnej świadczonej bez jednoczesnej wypłaty świadczeń. Jednocześnie wzrost kosztów zasiłków stałych, pobytu w domach pomocy społecznej i rodzinnej pieczy zastępczej wymaga ostrożnego planowania finansowego. Strategia powinna łączyć profilaktykę i usługi środowiskowe z zabezpieczeniem środków na świadczenia obowiązkowe i sytuacje kryzysowe.

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ I UZALEŻNIENIOM

Na terenie Gminy Dzierżążnia zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej realizuje Zespół Interdyscyplinarny, którego obsługę organizacyjno-techniczną i finansową zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżążni. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele pomocy społecznej, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz kuratorskiej służby sądowej. W analizowanym okresie w pracach Zespołu nie uczestniczył przedstawiciel organizacji pozarządowej.

Do najważniejszych zadań Zespołu należy rozpoznawanie i monitorowanie przypadków przemocy domowej, prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”, koordynowanie współpracy instytucji, zapewnianie pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej, a także prowadzenie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych.

W latach 2023–2025 liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” utrzymywała się na zbliżonym poziomie – od 11 do 12 procedur rocznie. Najwięcej nowych formularzy NK-A odnotowano w 2024 roku.

Tabela 18. Zestawienie najważniejszych danych dotyczących przemocy domowej. Źródło: Sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Dzierżążnia za lata 2023-2025.

Wskaźnik	2023	2024	2025
Nowe formularze NK-A	9	14	7
Łączna liczba prowadzonych lub monitorowanych procedur	11	12	11
Procedury zakończone	9	9	10
Osoby objęte monitoringiem lub procedurą	22	27	27
Powołane grupy diagnostyczno-pomocowe	2	13	7
Posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego	16	6	7
Spotkania grup diagnostyczno-pomocowych	8	69	73
Osoby skierowane do programu korekcyjno-edukacyjnego	0	0	1

W 2023 roku wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w 9 rodzinach, natomiast 2 procedury były kontynuowane z 2022 roku. Łącznie monitorowano 11 procedur obejmujących 22 osoby.

W ciągu roku zakończono 9 procedur, w tym 5 z powodu ustania przemocy domowej oraz 4 ze względu na brak zasadności dalszego podejmowania działań. Sporządzono ponadto 10 formularzy NK-C i 9 formularzy NK-D.

W 2024 roku założono 14 formularzy NK-A, w tym 3 dokumentujące kolejne zdarzenia w tych samych rodzinach. Łącznie prowadzono 12 procedur, z których 2 stanowiły kontynuację działań rozpoczętych w 2023 roku. Zakończono 9 procedur, a 3 pozostawały w realizacji. Procedurami objęto 27 osób, w tym 14 osób podejrzewanych o stosowanie przemocy – 13 mężczyzn i 1 kobietę – oraz 13 osób doznających przemocy: 9 kobiet, 1 mężczyznę i 3 dzieci. W 2025 roku założono 7 nowych formularzy NK-A. Łącznie realizowano 11 procedur, w tym 4 kontynuowane z 2024 roku, przy czym 2 formularze NK-A dotyczyły kolejnych zdarzeń w rodzinach już objętych działaniami. Zakończono 10 procedur, a 1 pozostawała w realizacji. Pomocą objęto 27 osób, w tym 14 osób podejrzewanych o stosowanie przemocy – 11 mężczyzn i 3 kobiety – oraz 13 osób doznających przemocy: 10 kobiet, 1 mężczyznę i 2 dzieci. Zespół prowadził również monitoring sytuacji 7 rodzin, w których procedury zakończono w 2024 roku. Dane wskazują, że osobami doznającymi przemocy domowej były przede wszystkim kobiety. Wśród osób podejrzewanych o jej stosowanie zdecydowanie dominowali mężczyźni. Najczęściej rozpoznawano przemoc psychiczną, obejmującą m.in. wyzwiska, poniżanie, ośmieszanie, grożenie i krytykowanie, oraz przemoc fizyczną, przejawiającą się m.in. popychaniem i szarpaniem.

W 2025 roku wszczęła procedury wobec 4 rodzin, pracownicy socjalni wobec 2 rodzin, natomiast asystent rodziny wobec 1 rodziny. W odniesieniu do 2 rodzin wszczęto postępowania karne w związku z podejrzeniem stosowania przemocy domowej.

Osobom doznającym przemocy udzielano przede wszystkim poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, rodzinnego i socjalnego. Zakres udzielonego wsparcia przedstawiał się następująco:

- w 2023 roku 20 osób skorzystało z bezpłatnego poradnictwa; pomoc psychologiczną otrzymały 4 osoby, pedagogiczną 4 osoby, prawną 3 osoby, socjalną 8 osób, a medyczną 1 osoba;
- w 2024 roku pomocą psychologiczną na terenie szkół objęto 4 osoby, ze wsparcia psychologa lub terapeuty skorzystało 5 osób, a porad prawnych udzielono 13 osobom; poradnictwem rodzinnym i socjalnym objęto 12 rodzin, liczących łącznie 27 osób;

- w 2025 roku pomoc psychologiczną w szkołach otrzymały 4 osoby, ze wsparcia psychologa lub terapeuty skorzystało 6 osób, a z porad prawnych 4 osoby; poradnictwem rodzinnym i socjalnym objęto 11 rodzin, liczących łącznie 22 osoby.

W 2023 roku pracą socjalną objęto 11 rodzin, wsparciem asystenta rodziny 2 rodziny, a 2 dzieci zostało umieszczonych w pieczy zastępczej z powodu przemocy domowej. W 2024 roku pracą socjalną objęto 12 rodzin, natomiast w 2025 roku – 11 rodzin. W latach 2024–2025 nie odnotowano przypadków umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej z powodu przemocy ani objęcia rodzin wsparciem asystenta w ramach tego wskaźnika.

W żadnym z analizowanych lat osoby doznające przemocy nie korzystały ze schronienia ani nie były kierowane do ośrodków interwencji kryzysowej. W 2024 i 2025 roku nie przekazano również spraw do prokuratury bezpośrednio w ramach działań sprawozdawanych przez Zespół. W 2024 roku wobec 2 osób stosujących przemoc wydano zakaz zbliżania się.

W 2025 roku po raz pierwszy w analizowanym okresie skierowano 1 osobę stosującą przemoc do programu korekcyjno-edukacyjnego. Nie odnotowano jednak uczestnictwa osób stosujących przemoc w programach psychologiczno-terapeutycznych. Nie składano także zawiadomień dotyczących uchylania się od obowiązku udziału w takich programach.

Istotnym elementem działalności Zespołu była profilaktyka oraz upowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy. W 2023 roku zrealizowano 37 działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych oraz rozpowszechniono 300 egzemplarzy materiałów. Przeprowadzono 13 programów i warsztatów dla dzieci i młodzieży, w których uczestniczyło około 328 osób. Badaniem dotyczącym przemocy objęto 122 osoby, w tym 100 uczniów Szkoły Podstawowej w Dzierżąni.

W 2024 roku zakupiono 200 broszur oraz rozpowszechniono 480 egzemplarzy ulotki opracowanej przez Zespół, co oznacza dystrybucję łącznie 680 materiałów edukacyjnych. Działania prowadziły szkoły, GOPS, Policja, GKRPA, placówki ochrony zdrowia oraz kuratorska służba sądowa. Obejmowały one programy profilaktyczne, warsztaty, pogadanki, kampanie edukacyjne, spektakl profilaktyczny, konsultacje oraz zajęcia dotyczące emocji, agresji, bezpieczeństwa w sieci i ochrony zdrowia psychicznego. Kontynuowano również projekt „Promyk słońca”, w ramach którego 24 dzieci i młodzieży korzystało m.in. ze świetlicy środowiskowej, zajęć socjoterapeutycznych, wsparcia psychologa i pedagoga oraz półkolonii integracyjnych.

W 2025 roku zakupiono 200 broszur i rozpowszechniono 100 egzemplarzy ulotki Zespołu. W szkołach realizowano m.in. warsztaty dotyczące radzenia sobie z emocjami, komunikacji,

rozwiązywania konfliktów, bezpieczeństwa cyfrowego oraz sposobów poszukiwania pomocy. Szkoła Podstawowa w Dzierżąni, licząca 199 uczniów, uczestniczyła m.in. w kampanii „19 dni przeciwko przemocy i krzywdzeniu dzieci i młodzieży”, natomiast Szkoła Podstawowa w Nowych Kucicach, licząca 107 uczniów, w kampanii „Dzieciństwo bez przemocy”. W sprawozdaniu wykazano realizację 1 programu i 4 warsztatów. Nie przeprowadzono jednak szerszego badania społecznego dotyczącego skali przemocy domowej.

W latach 2023–2025 skala prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” pozostawała względnie stabilna. Łącznie monitorowano lub prowadzono od 11 do 12 procedur rocznie. W 2024 roku odnotowano wzrost liczby nowych formularzy NK-A do 14, natomiast w 2025 roku ich liczba zmniejszyła się do 7. Jednocześnie w 2025 roku zakończono 10 spośród 11 prowadzonych procedur, a liczba spraw pozostających w realizacji spadła do 1. Nie oznacza to jednak jednoznacznego zmniejszenia skali przemocy, ponieważ dane obejmują wyłącznie zdarzenia ujawnione i zgłoszone właściwym instytucjom.

Mocną stroną lokalnego systemu jest rozwinięta współpraca międzyinstytucjonalna oraz duża aktywność grup diagnostyczno-pomocowych. Liczba ich spotkań wzrosła z 69 w 2024 roku do 73 w 2025 roku. Dostępne są podstawowe formy pomocy psychologicznej, prawnej, rodzinnej i socjalnej, a placówki oświatowe prowadzą liczne działania profilaktyczne skierowane do dzieci, młodzieży i rodziców.

W kolejnych latach zasadne jest: zapewnienie dostępu do miejsc całodobowego schronienia; zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej; rozwijanie programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc; kontynuowanie profilaktyki kierowanej do dzieci, młodzieży, rodziców i seniorów;

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

Zadania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przeciwdziałaniem narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym realizowała Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dzierżąni. Jej działalność prowadzona była na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Dzierżąnia na lata 2022–2025.

Działania Komisji obejmowały przede wszystkim prowadzenie postępowań wobec osób nadużywających alkoholu, motywowanie ich do podjęcia leczenia, kierowanie na badania biegłych, przygotowywanie wniosków do sądu, zapewnianie poradnictwa specjalistycznego, opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu oraz realizację profilaktyki skierowanej do dzieci, młodzieży, rodziców i pozostałych mieszkańców.

Tabela 19. Zestawienie najważniejszych danych dotyczących uzależnień i profilaktyki. Źródło: raporty z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii za lata 2023–2025.

Wskaźnik	2023	2024	2025
Liczba posiedzeń GKRPA	10	11	11
Liczba nowych wniosków dotyczących leczenia odwykowego	8	11	7
Łączna liczba spraw prowadzonych przez GKRPA	11	19	17
Liczba wniosków skierowanych do sądu	2	1	3
Osoby korzystające z konsultacji psychologicznych i terapeutycznych	13	19	20
Osoby uzależnione objęte konsultacjami	10	17	19
Osoby współuzależnione objęte konsultacjami	3	2	1
Liczba udzielonych porad	162	215	210
Udział przedstawiciela GKRPA w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego	13	6	6

W latach 2023–2025 odbyły się łącznie 32 posiedzenia GKRPA. Liczba nowych zgłoszeń dotyczących osób nadużywających alkoholu była zmienna. W 2023 roku wpłynęło 8 nowych wniosków, w 2024 roku ich liczba wzrosła do 11, natomiast w 2025 roku zmniejszyła się do 7. Łącznie w analizowanym okresie Komisja przyjęła 26 nowych wniosków.

Liczba wszystkich spraw pozostających w zainteresowaniu GKRPA, obejmujących także postępowania rozpoczęte w poprzednich latach, wynosiła 11 w 2023 roku, 19 w 2024 roku i 17 w 2025 roku. Największe obciążenie Komisji odnotowano zatem w 2024 roku. Spadek liczby spraw w 2025 roku nie był jednak jednoznaczny z ustaniem problemu, ponieważ część prowadzonych postępowań wymagała zastosowania środków prawnych.

W analizowanym okresie do Sądu Rejonowego w Płońsku skierowano łącznie 6 wniosków dotyczących zobowiązania do leczenia odwykowego: 2 w 2023 roku, 1 w 2024 roku i 3 w 2025 roku. Wzrost liczby wniosków sądowych w ostatnim roku wskazuje, że część osób nie podejmowała leczenia dobrowolnie, a ich zachowanie mogło powodować szkody społeczne lub zakłócać porządek publiczny.

Istotną formą wsparcia były konsultacje prowadzone przez specjalistę w zakresie uzależnień. Pomoc kierowano zarówno do osób uzależnionych, jak i członków ich rodzin, w szczególności osób współuzależnionych. Celem konsultacji było rozpoznanie problemu, motywowanie do leczenia, udzielanie wsparcia psychologicznego oraz wskazywanie dostępnych form pomocy. W 2023 roku konsultacjami objęto 13 osób, którym udzielono łącznie 162 porad. W grupie tej znajdowało się 10 osób uzależnionych oraz 3 osoby współuzależnione. W 2024 roku liczba

korzystających ze wsparcia wzrosła do 19 osób, w tym 17 uzależnionych i 2 współuzależnionych. Łącznie udzielono wówczas 215 porad.

W 2025 roku z konsultacji skorzystało 20 osób – najwięcej w całym analizowanym okresie. Wśród nich było 19 osób uzależnionych i 1 osoba współuzależniona. Udzielono łącznie 210 porad. W ciągu trzech lat wykazano zatem 52 roczne przypadki objęcia osób wsparciem oraz 587 udzielonych porad. Wartości tej nie należy utożsamiać z liczbą 52 różnych mieszkańców, ponieważ te same osoby mogły korzystać z pomocy w kolejnych latach.

Liczba osób objętych konsultacjami wzrosła pomiędzy 2023 a 2025 rokiem z 13 do 20, czyli o 7 osób, tj. o 53,8%. Szczególnie wyraźnie zwiększyła się liczba osób uzależnionych korzystających ze wsparcia – z 10 do 19. Może to świadczyć zarówno o utrzymującej się skali problemów alkoholowych, jak i o większej dostępności pomocy oraz częstszym podejmowaniu kontaktu ze specjalistą.

Niepokojący jest natomiast spadek liczby osób współuzależnionych korzystających z konsultacji – z 3 w 2023 roku do 1 w 2025 roku. Rodziny osób uzależnionych ponoszą poważne konsekwencje emocjonalne, społeczne i ekonomiczne uzależnienia, dlatego wymagają odrębnych działań informacyjnych, psychologicznych i terapeutycznych.

W każdym z analizowanych lat GKRPA prowadziła działania profilaktyczne skierowane przede wszystkim do uczniów Szkoły Podstawowej w Dzierżąni oraz Szkoły Podstawowej w Nowych Kucicach. Finansowano zakup materiałów profilaktycznych, filmów, poradników i konspektów wykorzystywanych przez nauczycieli i pedagogów podczas zajęć wychowawczych.

Stałym elementem działań był program profilaktyczny „Debata”, dotyczący ograniczania używania alkoholu przez młodzież i promowania postaw prozdrowotnych. Organizowano również spektakle, warsztaty i zajęcia z zakresu profilaktyki alkoholu, narkotyków, dopalaczy oraz uzależnień behawioralnych. Finansowano paczki profilaktyczne dla dzieci i młodzieży z okazji Dnia Dziecka i Mikołajek.

W 2023 roku GKRPA sfinansowała także koszulki sportowe dla młodzieży z Akademii Sportowej Progres, oddział Dzierżąnia, oraz szkolenie dla sprzedawców napojów alkoholowych. W 2024 roku dofinansowano szkolenie członków Zespołu Interdyscyplinarnego dotyczące dokumentowania procedury „Niebieskie Karty” i zadań grup diagnostyczno-pomocowych. W 2025 roku wsparciem objęto również organizację rodzinnego pikniku „Plenerowe kino letnie”.

Działania te zapewniały dzieciom i młodzieży dostęp do profilaktyki uniwersalnej oraz wspierały szkoły w prowadzeniu edukacji dotyczącej uzależnień. W raportach nie podano jednak pełnej liczby uczestników poszczególnych przedsięwzięć ani rezultatów mierzonych zmianą wiedzy i postaw. Utrudnia to ocenę rzeczywistego zasięgu i skuteczności prowadzonych działań.

GKRPA współpracowała z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, Zespołem Interdyscyplinarnym, placówkami oświatowymi, terapeutą uzależnień oraz Sądem Rejonowym w Płońsku. Nowe zgłoszenia dotyczące osób nadużywających alkoholu pochodziły przede wszystkim od członków rodzin, Komendy Powiatowej Policji oraz Zespołu Interdyscyplinarnego.

Przedstawiciel Komisji uczestniczył w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego poświęconych rodzinom, w których zachodziło podejrzenie przemocy domowej. Współpraca ta jest szczególnie istotna, ponieważ problemy uzależnień często współwystępują z przemocą, bezradnością opiekuńczo-wychowawczą, konfliktami rodzinnymi, problemami finansowymi i zaniedbywaniem obowiązków wobec dzieci.

Komisja realizowała również zadania związane z opiniowaniem wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. W 2023 roku wydała 18 postanowień w tym zakresie. Raporty za lata 2024–2025 potwierdzają kontynuowanie tego zadania, ale nie podają liczby wydanych opinii.

Dane z lat 2023–2025 wskazują, że problemy związane z nadużywaniem alkoholu nadal stanowią istotny obszar lokalnej polityki społecznej. Świadczą o tym utrzymująca się liczba spraw prowadzonych przez GKRPA, wzrost liczby osób korzystających z konsultacji oraz konieczność kierowania części spraw do sądu.

Mocną stroną lokalnego systemu jest stała dostępność konsultacji specjalistycznych, współpraca GKRPA z GOPS, Policją, szkołami i Zespołem Interdyscyplinarnym oraz systematyczne prowadzenie profilaktyki w obu szkołach podstawowych. Pozytywnie należy również ocenić wysoki stopień wykorzystania środków finansowych, który wzrósł z 95,78% w 2023 roku do 100% w 2025 roku.

Analiza wskazuje jednocześnie na potrzebę:

- utrzymania i zwiększania dostępności pomocy psychologicznej i terapeutycznej;
- szerszego docierania do osób współuzależnionych oraz dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym;

- rozwijania działań wobec uzależnień behawioralnych, szczególnie uzależnień cyfrowych wśród dzieci i młodzieży;
- stosowania przede wszystkim rekomendowanych programów profilaktycznych o potwierdzonej skuteczności;
- wzmacniania współpracy GKRPA z Zespołem Interdyscyplinarnym w rodzinach, w których uzależnienie współwystępuje z przemocą domową;

W kolejnych latach działania powinny obejmować nie tylko reagowanie na już istniejące uzależnienia, lecz również wczesne rozpoznawanie problemów, wspieranie całych rodzin oraz prowadzenie długofalowej profilaktyki dostosowanej do wieku i potrzeb odbiorców. Szczęólnego znaczenia nabiera profilaktyka wśród dzieci i młodzieży, wsparcie rodzin osób uzależnionych oraz powiązanie działań dotyczących uzależnień z pomocą w obszarze przemocy domowej, zdrowia psychicznego i trudności opiekuńczo-wychowawczych.

5.6 Bezpieczeństwo publiczne

Policja

W 2024 roku w gminie Dzierżążnia stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 56 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 16,82 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Dzierżążnia wynosi 67,90% i jest większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa mazowieckiego oraz porównywalny do wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Dzierżążnia najwięcej stwierdzono przestępstw przeciwko mieniu - 9,10 (wykrywalność 53%) oraz o charakterze kryminalnym - 9,66 (wykrywalność 67%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym - 3,65 (48%), drogowe - 1,91 (98%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,27 (91%).⁸

Dane przedstawiające liczbę stwierdzonych przestępstw na terenie gminy Dzierżążnia na przestrzeni trzech lat przedstawiono w tabeli poniżej.

⁸ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Dzierzaznia#poziom-przestepczosci

Tabela 20. Przestępstwa stwierdzone na terenie gminy Dzierżążnia w latach 2023-2025. Źródło: KPP w Płońsku

Wybrane kategorie	2023	2024	2025
Liczba stwierdzonych przestępstw na terenie gminy Dzierżążnia ogółem			
Kradzież	-	5	-
Włamanie	2	1	2
Rozbój	-	-	-
Uszkodzenie mienia	1	1	1
Oszustwo, w tym oszustwo internetowe	2	10	10
Przywłaszczenie	-	-	-
Groźba karalna	1	-	-
Niestosowanie się do zakazu sądowego	2	4	4
Nietrzeźwy kierujący pojazdem mechanicznym	8	3	6
Nietrzeźwy kierujący rowerem	-	-	1
Uszkodzenie ciała	2	1	-
Pobicie	-	-	-
Przestępstwa narkotykowe	-	-	-
Ogółem:	18	25	24

W latach 2023–2025 na terenie gminy Dzierżążnia odnotowano odpowiednio 18, 25⁹ i 24 przestępstwa. Najczęściej występowały oszustwa, w tym internetowe – po 10 przypadków w 2024 i 2025 r., oraz prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości – 8 przypadków w 2023 r., 3 w 2024 r. i 6 w 2025 r. Odnotowywano również niestosowanie się do zakazu sądowego, włamania i uszkodzenia mienia. Nie stwierdzono rozbójów, pobic ani przestępstw narkotykowych. Żadne z wykazanych przestępstw nie zostało popełnione przez osobę nieletnią. Dane wskazują na potrzebę kontynuowania profilaktyki oszustw internetowych oraz działań ograniczających kierowanie pojazdami po alkoholu.

Bezpieczeństwo publiczne i działalność Ochotniczych Straży Pożarnych

Ważnym elementem lokalnego systemu bezpieczeństwa oraz aktywności społecznej mieszkańców Gminy Dzierżążnia są jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Na terenie gminy Dzierżążnia funkcjonuje osiem jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Wszystkie posiadają osobowość prawną, są wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego oraz posiadają numery NIP

⁹ Dane o ilości przestępstw dla roku 2024 podane na stronie GUS oraz dane podane przez KPP w Płońsku różnią się; najprawdopodobniej wynika to z różnych metodologii liczenia;

i REGON. Jedna jednostka należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, co stanowi 12,5% ogółu jednostek działających w gminie.

OSP stanowią podstawowy element lokalnego systemu bezpieczeństwa. Uczestniczą w działaniach ratowniczo-gaśniczych, usuwaniu skutków zdarzeń losowych oraz zabezpieczaniu lokalnych uroczystości i wydarzeń. Ze względu na wiejski charakter gminy i odległość od służb zawodowych odpowiednie rozmieszczenie jednostek może skracać czas dotarcia pomocy do mieszkańców.

W strukturach OSP zrzeszone są łącznie 242 osoby, w tym 216 mężczyzn i 26 kobiet. Kobiety stanowią zatem 10,7% wszystkich członków. Wśród strażaków znajduje się 215 członków zwyczajnych, 26 honorowych i jeden członek wspierający. Członkowie zwyczajni stanowią 88,8% całej społeczności strażackiej.

Uprawnienia umożliwiające bezpośredni udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych posiada 86 osób, czyli 35,5% wszystkich członków OSP oraz 40% członków zwyczajnych. Grupę operacyjną tworzy 82 mężczyzn i 4 kobiety. Kobiety stanowią 4,7% osób mogących brać bezpośredni udział w działaniach ratowniczych. Dane te wskazują na potrzebę systematycznego odnawiania uprawnień, prowadzenia badań lekarskich i szkoleń oraz zachęcania kolejnych druhów i druhen do uzyskiwania kwalifikacji operacyjnych.

W gminie funkcjonują dwie Kobiące Drużyny Pożarnicze, zrzeszające łącznie 16 członkiń. Działają również dwie Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze, do których należy 16 młodych osób – 13 chłopców i 3 dziewczęta. Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze odgrywają ważną rolę w kształtowaniu odpowiedzialności, dyscypliny, umiejętności współpracy i wiedzy o bezpieczeństwie. Stanowią także naturalne zaplecze kadrowe dla jednostek OSP. Rozwój drużyn kobiecych i młodzieżowych może przyczynić się do zwiększenia udziału kobiet oraz młodych mieszkańców w lokalnym systemie bezpieczeństwa.

Jednostki dysponują łącznie dziesięcioma samochodami pożarniczymi, w tym pięcioma samochodami średnimi i pięcioma lekkimi. Oznacza to średnio 1,25 pojazdu na jednostkę. Sama liczba pojazdów nie pozwala jednak na pełną ocenę wyposażenia OSP. Istotne są również ich wiek, stan techniczny, rodzaj zabudowy, dostępność wyposażenia specjalistycznego oraz zgodność sprzętu z zagrożeniami występującymi na terenie gminy.

OSP pełnią także ważne funkcje społeczne, integracyjne i wychowawcze. Gminny Zarząd Ochotniczych Straży Pożarnych współorganizuje coroczne Gminne Święta Strażaka. W latach 2021–2026 gospodarzami wydarzeń były kolejno jednostki w Podmarszczynie, Dzierżążni, Nowym Guminie, Wierzbicy Pańskiej, Starczewie Wielkim i Nowym Sarnowie. Uroczystości

łączono z obchodami jubileuszy jednostek, w tym 90-lecia OSP Dzierżążnia i OSP Starczewo Wielkie oraz 100-lecia OSP Wierzbica Pańska i OSP Nowe Sarnowo.

W latach 2021–2025 organizowano również gminne zawody sportowo-pożarnicze. Ich gospodarzami były jednostki w Kucicach, Nowym Guminie, Podmarszczynie i Kadłubowie. Zawody umożliwiają sprawdzenie przygotowania strażaków, promują aktywność fizyczną i pracę zespołową oraz integrują jednostki i mieszkańców.

Działalność strażaków wykracza poza zadania ratownicze. W latach 2023–2025 druhowie z OSP Dzierżążnia uczestniczyli w akcji „Szlachetna Paczka”, angażując się w pomoc rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji. Potwierdza to znaczenie OSP jako organizacji wzmacniających lokalną solidarność i gotowość do niesienia pomocy.

Potencjał osobowy i techniczny ośmiu jednostek OSP należy uznać za ważny zasób gminy. Wyzwaniem pozostaje utrzymanie odpowiedniej liczby członków posiadających kwalifikacje do bezpośredniego udziału w akcjach oraz zapewnienie ciągłości pokoleniowej. W okresie realizacji Strategii wskazane jest dalsze finansowanie szkoleń, badań lekarskich, ubezpieczeń, środków ochrony indywidualnej, wyposażenia ratowniczego i modernizacji pojazdów.

Należy rozwijać Młodzieżowe i Kobiące Drużyny Pożarnicze, prowadzić edukację mieszkańców w zakresie pierwszej pomocy i reagowania kryzysowego oraz wzmacniać współpracę OSP ze szkołami, samorządem, Policją i Państwową Strażą Pożarną. Zasadne jest także systematyczne monitorowanie liczby wyjazdów, rodzaju zdarzeń, czasu reakcji, stanu pojazdów, wyposażenia, liczby wyszkolonych ratowników oraz potrzeb poszczególnych jednostek.

Rozwój OSP powinien uwzględniać nowe zagrożenia związane z gwałtownymi zjawiskami pogodowymi, pożarami terenów otwartych, podtopieniami, wypadkami komunikacyjnymi i koniecznością udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy. Jednocześnie należy podtrzymywać społeczną, integracyjną i wychowawczą rolę jednostek, która ma duże znaczenie dla jakości życia i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

5.7 Organizacje społeczne

Organizacje pozarządowe stanowią ważny element lokalnego systemu aktywności społecznej Gminy Dzierżążnia. Uzupełniają działania samorządu, integrują mieszkańców, rozwijają ich zainteresowania, wspierają aktywność sportową, kulturalną i społeczną oraz tworzą przestrzeń dla wolontariatu i zaangażowania obywatelskiego. Ich działalność ma szczególne znaczenie dla

budowania więzi lokalnych i kapitału społecznego, a także przeciwdziałania osamotnieniu i wykluczeniu społecznemu.

Na terenie Gminy Dzierżążnia działają organizacje pozarządowe reprezentujące różnorodne obszary aktywności społecznej, sportowej i kulturalnej. Należą do nich: Stowarzyszenie na Rzecz Gminy Dzierżążnia, Stowarzyszenie „Amicus” Gminy Dzierżążnia, Akademia Sportowa Progres Płońsk – oddział Dzierżążnia, Gminny Klub Sportowy Gumino oraz Strzelecka Grupa Rekonstrukcji Historycznej św. Achacjusza w Skołatowie.

Organizacje te uczestniczą w życiu lokalnej społeczności, wspierając integrację mieszkańców, rozwój aktywności sportowej, ochronę lokalnego dziedzictwa oraz realizację inicjatyw społecznych. W 2025 roku Gmina Dzierżążnia udzieliła jednej organizacji dotacji na realizację zadań statutowych objętych przeprowadzonym konkursem. Samorząd wspiera działalność organizacji również w formach pozafinansowych, m.in. poprzez współpracę organizacyjną, promocję podejmowanych inicjatyw oraz pomoc w realizacji przedsięwzięć skierowanych do mieszkańców gminy i powiatu.

Ważnym elementem rozwoju partycypacji społecznej było podjęcie przez Radę Gminy Dzierżążnia uchwały nr 205/XXIX/2021 dotyczącej powołania Gminnej Rady Seniorów. Dalsze wzmacnianie współpracy samorządu z sektorem pozarządowym może przyczynić się do zwiększenia aktywności mieszkańców, lepszego rozpoznawania lokalnych potrzeb oraz skuteczniejszej realizacji zadań społecznych, sportowych, kulturalnych i integracyjnych.

Organizacje pozarządowe i koła gospodyń wiejskich są ważnym elementem lokalnego systemu wsparcia i integracji społecznej. Ich działalność obejmuje aktywizację seniorów, profilaktykę uzależnień, organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży, integrację międzypokoleniową, wolontariat, edukację ekologiczną, pomoc charytatywną oraz ochronę lokalnych tradycji. Szczególne znaczenie w realizacji tych zadań mają Stowarzyszenie „Amicus” Gminy Dzierżążnia oraz Stowarzyszenie na Rzecz Gminy Dzierżążnia.

Stowarzyszenie „Amicus” Gminy Dzierżążnia

Stowarzyszenie „Amicus” prowadzi rozbudowaną działalność na rzecz osób starszych, kobiet, młodzieży i całej społeczności lokalnej. W latach 2023–2025 organizacja realizowała siedem odrębnych projektów, na które pozyskała co najmniej 357 500 zł oraz 102 448 euro. Środki pochodziły między innymi z Programu Wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+”, budżetu Województwa Mazowieckiego oraz Funduszy EOG i Funduszy Norweskich. Skala pozyskanego finansowania świadczy o doświadczeniu stowarzyszenia w przygotowywaniu i rozliczaniu projektów społecznych.

W 2023 r. zrealizowano projekt „Aktywny i kulturalny Senior”, dofinansowany kwotą 68 500 zł. Wsparciem objęto 40 osób w wieku co najmniej 60 lat. Projekt służył integracji seniorów, rozwijaniu ich zainteresowań oraz poznawaniu tradycji i zwyczajów ludowych Mazowsza i innych regionów Polski.

Projekt „Tworzymy bazę do rozwoju Stowarzyszenia Amicus”, dofinansowany kwotą 7 000 zł, objął 36 kobiet – seniorek i gospodyń wiejskich. Zakupiono sprzęt i wyposażenie umożliwiające organizowanie warsztatów kulinarnych, festynów rodzinnych oraz spotkań w Kawiarenkach Obywatelskich. Działanie to wzmocniło potencjał organizacyjny stowarzyszenia i stworzyło warunki do kontynuowania inicjatyw społecznych.

W latach 2022–2024 realizowano również projekt „Ludziom i naturze – przez edukację do działania” o wartości 102 448 euro. Objął on 391 osób, przede wszystkim młodzież i seniorów. Organizowano prelekcje i warsztaty ekologiczne, rajdy połączone ze sprzątaniami lasów oraz działania Klubu Wolontariusza. Ważnym rezultatem było utworzenie społecznego ogrodu dydaktycznego z altaną i instalacjami ekologicznymi. Partnerami projektu były Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Dzierżąni oraz Nadleśnictwo Płońsk. Projekt został pozytywnie rozliczony, a jego rezultaty zaprezentowano podczas spotkania podsumowującego Program Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny w Warszawie.

W 2024 r. Stowarzyszenie realizowało projekt „Aktywna jesień życia”, na który pozyskano 50 000 zł. Wsparciem objęto 40 seniorów w wieku powyżej 55 lat z gmin Dzierżąnia i Bulkowo. Przeprowadzono cztery wycieczki rowerowe z udziałem łącznie 80 osób, 40 godzin spacerów z kijkami, 80 godzin kursu obsługi tabletu dla 30 osób oraz 108 godzin warsztatów rękodzielniczych dla 20 uczestników. Zorganizowano również wycieczkę do Łodzi dla 40 osób i dwa pikniki historyczne.

Projekt przyczynił się do zwiększenia aktywności fizycznej seniorów, poprawy ich kompetencji cyfrowych i ograniczenia ryzyka marginalizacji. Zdobyte umiejętności obsługi tabletów i smartfonów zwiększyły samodzielność uczestników oraz ułatwiły im korzystanie z informacji i usług dostępnych drogą elektroniczną.

W 2024 r. zrealizowano także projekt „Szansa na rozwój II”, skierowany do 36 seniorek i gospodyń wiejskich. Dotacja w wysokości 7 000 zł została przeznaczona na dalsze doposażenie organizacji. Zakupione wyposażenie umożliwiło kontynuowanie warsztatów kulinarnych, działań związanych z tradycjami Mazowsza, festynów i spotkań integracyjnych.

W 2025 r. Stowarzyszenie realizowało projekt „Międzypokoleniowa edukacja i integracja”, dofinansowany kwotą 50 000 zł. W jego ramach przeprowadzono osiem inicjatyw społecznych,

w tym 10 godzin kursu nordic walking dla 24 osób, 40 godzin spacerów, 80 godzin nauki obsługi tabletu dla 30 seniorów i 10 młodych wolontariuszy, 18 godzin warsztatów kulinarnych, 96 godzin zajęć rękodzielniczych oraz 24 godziny warsztatów teatralno-muzycznych. Odbyła się także wycieczka na Kurpie dla 50 osób oraz trzy pikniki międzypokoleniowe w gminach Dzierżążnia, Bulkowo i Baboszewo.

Drugim dużym przedsięwzięciem w 2025 r. była „Aktywizacja seniorów z gmin Dzierżążnia i Bulkowo”, realizowana w ramach Programu „Aktywni+”. Na projekt pozyskano 175 000 zł. Planowano udział 200 seniorów, natomiast ostatecznie działaniami objęto 204 osoby w wieku co najmniej 60 lat. Prowadzono szkolenia dotyczące wolontariatu, warsztaty rękodzielnicze i kulinarne, zajęcia teatralno-muzyczne, gimnastykę, nordic walking oraz wyjazdy kulturalne.

Seniorzy wykonywali budki lęgowe, karmniki i kosze ekologiczne, organizowali festyny, przygotowywali regionalne potrawy i prezentowali wykonane przedmioty. Uczestniczyli również w wyjazdach do Ogrodu Botanicznego w Powsinie i teatrów w Warszawie. Przygotowany przez nich program artystyczny zaprezentowano podczas Powiatowych Senioraliów w Płońsku oraz Pikniku Ekologicznego w Dzierżążni.

Działalność Stowarzyszenia „Amicus” odpowiada na ważne potrzeby starzejącej się społeczności. Regularne zajęcia przeciwdziałają samotności, umożliwiają utrzymanie sprawności i zwiększają samodzielność seniorów. Rozwijanie wolontariatu powoduje, że osoby starsze nie są wyłącznie odbiorcami pomocy, ale stają się aktywnymi organizatorami działań na rzecz mieszkańców. Szczególną wartość ma również współpraca seniorów z młodzieżą, która sprzyja wymianie doświadczeń, wzajemnemu szacunkowi i przełamywaniu stereotypów związanych z wiekiem.

Stowarzyszenie na Rzecz Gminy Dzierżążnia

Stowarzyszenie na Rzecz Gminy Dzierżążnia rozpoczęło działalność 14 grudnia 2007 r. Organizacja współpracuje z samorządem, instytucjami publicznymi oraz szkołami podstawowymi w Dzierżążni i Nowych Kucicach. Jej oferta jest skierowana przede wszystkim do dzieci, młodzieży i seniorów.

W latach 2023–2025 Stowarzyszenie realizowało trzyletni projekt „Promyk Słońca”, dofinansowany przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie. Projekt łączył profilaktykę uzależnień z promocją zdrowego stylu życia, organizacją czasu wolnego i rozwijaniem kompetencji psychospołecznych dzieci i młodzieży.

W ramach projektu organizowano gry, zabawy, wycieczki, zajęcia plastyczne oraz ćwiczenia rozwijające zdolności poznawcze. Prowadzono działania wzmacniające poczucie własnej

wartości, pozytywny obraz siebie, akceptację i umiejętność nawiązywania relacji. Ważnym elementem były rozmowy profilaktyczne dotyczące palenia papierosów, spożywania alkoholu, używania narkotyków i uzależnienia od internetu. Projekt zapewniał również dzieciom możliwość bezpiecznego i zorganizowanego spędzania czasu w okresie wakacyjnym. Zwieńczeniem działań w 2025 r. była trzydniowa wycieczka do Stegny i Trójmiasta z udziałem 19 dzieci.

Stowarzyszenie realizowało również projekt „Razem Lepiej”, skierowany do seniorów. Obejmował on zajęcia rozwijające dialog międzypokoleniowy, lekcje śpiewu, socjoterapię, terapię zajęciową oraz warsztaty dotyczące rodziny i profilaktyki prowadzone przez psychologa. Zorganizowano także festyn i spotkanie integracyjne seniorów z młodzieżą uczestniczącą w projekcie „Promyk Słońca”. Seniorzy związani ze Stowarzyszeniem uczestniczyli ponadto w zajęciach, wycieczkach oraz wyjazdach do kina i teatru organizowanych w ramach inicjatyw Gminnej Rady Seniorów.

Działalność Stowarzyszenia na Rzecz Gminy Dzierżążnia ma szczególne znaczenie dla profilaktyki zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży. Jednocześnie organizacja wspiera osoby starsze, przeciwdziałając ich izolacji i tworząc warunki do kontaktu z młodszym pokoleniem.

Działalność kół gospodyń wiejskich

Lokalną aktywność społeczną rozwijają również koła gospodyń wiejskich w Korytowie, Nowych Kucicach, Starczewie Wielkim i Pluskocinie. Organizują one festyny, pikniki, warsztaty, wycieczki, spotkania integracyjne i wydarzenia dla dzieci oraz uczestniczą w dożynkach i akcjach charytatywnych.

KGW w Korytowie wykazało udział w 14 przedsięwzięciach w latach 2023–2025, natomiast KGW w Nowych Kucicach – w 22 wydarzeniach w latach 2024–2025. Koło w Starczewie Wielkim, działające od lipca 2023 r., do czerwca 2026 r. wykazało 24 przedsięwzięcia. KGW w Pluskocinie „Wesołe Jagódki” prowadziło spotkania integracyjne, wyjazdy oraz warsztaty kulinarne, zdrowotne i świąteczne. Koła angażują się również w pomoc osobom potrzebującym oraz promocję lokalnych potraw i tradycji.

Aktywność stowarzyszeń i kół gospodyń wiejskich należy uznać za mocną stronę gminy Dzierżążnia. Organizacje te skutecznie uzupełniają ofertę samorządu, szkół i pomocy społecznej, docierając do różnych grup mieszkańców. Szczególnie ważne jest ich doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych i realizowaniu projektów odpowiadających na potrzeby osób starszych, dzieci i młodzieży.

W okresie realizacji Strategii wskazane jest wspieranie organizacji poprzez udostępnianie lokali, pomoc organizacyjną, małe granty oraz doradztwo w przygotowywaniu projektów. Należy zapewnić trwałość Klubu Wolontariusza, społecznego ogrodu dydaktycznego, zajęć cyfrowych, ruchowych i międzypokoleniowych oraz programów profilaktycznych dla dzieci. Ważne będzie także obejmowanie wsparciem osób samotnych, z niepełnosprawnościami i mających trudności z dotarciem na zajęcia.

6. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy

6.1 Analiza problemów społecznych Gminy Dzierżążnia na podstawie danych instytucji

W latach 2023–2025 najczęstszymi przyczynami korzystania przez rodziny z pomocy społecznej w Gminie Dzierżążnia były długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, ubóstwo oraz bezrobocie.

Tabela 21. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN		
	2023	2024	2025
Ubóstwo	33	31	28
Bezdomność	1	1	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	14	11	9
w tym: Wielodzietności	14	11	9
Bezrobocie	27	24	31
Niepełnosprawność	33	30	25
Długotrwała lub ciężka choroba	31	22	24
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	5	12	8
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem- w tym rodziny niepełne	2	3	3
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem – w tym rodziny wielodzietne	3	7	2
Przemoc domowa	1	1	0

Alkoholizm	6	16	16
Zdarzenie losowe	1	0	1

W latach 2023–2025 struktura przyczyn korzystania z pomocy społecznej w Gminie Dzierżążnia ulegała zmianom. Najczęściej występującymi problemami były ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba. Liczba rodzin objętych pomocą z powodu ubóstwa zmniejszyła się z 33 do 28, z powodu niepełnosprawności z 33 do 25, a z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby z 31 do 24. Pomimo tendencji spadkowej problemy dochodowe i zdrowotne nadal stanowią istotną przyczynę korzystania ze wsparcia.

Odmienny kierunek zmian dotyczył bezrobocia. W 2024 roku liczba rodzin korzystających z pomocy z tego powodu zmniejszyła się do 24, natomiast w 2025 roku wzrosła do 31, osiągając najwyższą wartość w analizowanym okresie. Szczególnej uwagi wymaga również alkoholizm. Liczba rodzin objętych pomocą z tego powodu wzrosła z 6 w 2023 roku do 16 w 2024 roku i utrzymała się na tym poziomie w 2025 roku. Wskazuje to na potrzebę wzmacniania profilaktyki uzależnień, terapii, pracy socjalnej oraz wsparcia członków rodzin osób uzależnionych.

Zmienne natężenie miały trudności opiekuńczo-wychowawcze i problemy związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego. Liczba rodzin objętych pomocą z powodu bezradności wzrosła z 5 w 2023 roku do 12 w 2024 roku, a następnie zmniejszyła się do 8 w 2025 roku. Liczba rodzin niepełnych w tej grupie utrzymała się w latach 2024–2025 na poziomie 3, natomiast liczba rodzin wielodzietnych zmniejszyła się z 7 do 2. Jednocześnie liczba rodzin korzystających z pomocy z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności spadła z 14 do 9.

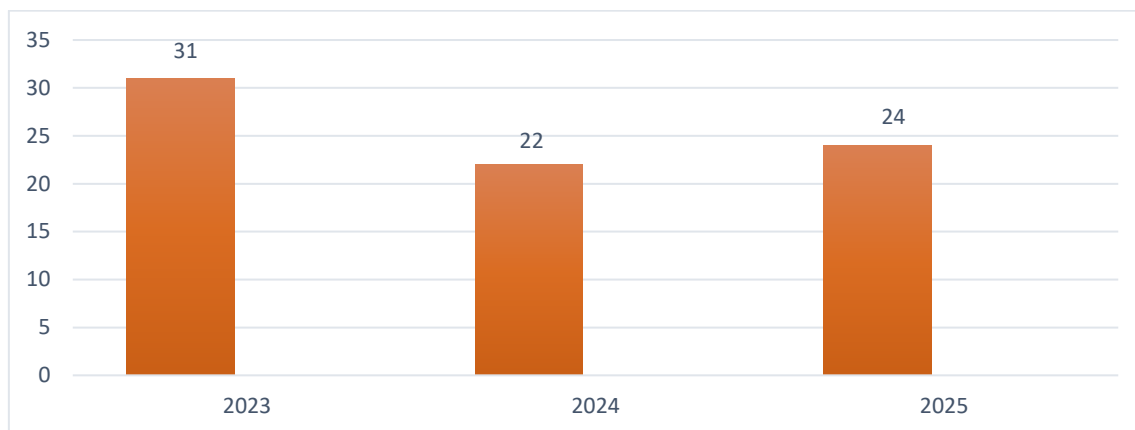
Bezdomność, przemoc domowa i zdarzenia losowe występowały jednostkowo. W 2025 roku nie odnotowano rodzin korzystających z pomocy z powodu bezdomności ani przemocy domowej, natomiast jedna rodzina otrzymała wsparcie w związku ze zdarzeniem losowym. Niewielka liczba wykazanych przypadków przemocy domowej nie powinna być jednak utożsamiana z całkowitym brakiem tego problemu, ponieważ część sytuacji może pozostawać nierozpoznana lub być ujmowana w innych systemach sprawozdawczych.

Długotrwała lub ciężka choroba

W 2023 roku z pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby korzystało 31 rodzin. W 2024 roku liczba ta zmniejszyła się do 22, czyli o 29,0%. W 2025 roku wzrosła do 24 rodzin, pozostając jednak o 7 rodzin, czyli o 22,6%, niższa niż w 2023 roku.

Długotrwała lub ciężka choroba pozostawała jednym z najczęstszych powodów udzielania pomocy. Rodziny dotknięte tym problemem mogą wymagać jednocześnie wsparcia finansowego, opiekuńczego i organizacyjnego, w tym pomocy w zakupie leków, pokrywaniu kosztów leczenia i ogrzewania oraz w zapewnieniu opieki osobie chorej. Niewielki wzrost odnotowany w 2025 roku uzasadnia dalsze monitorowanie potrzeb zdrowotnych i opiekuńczych mieszkańców.

Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.

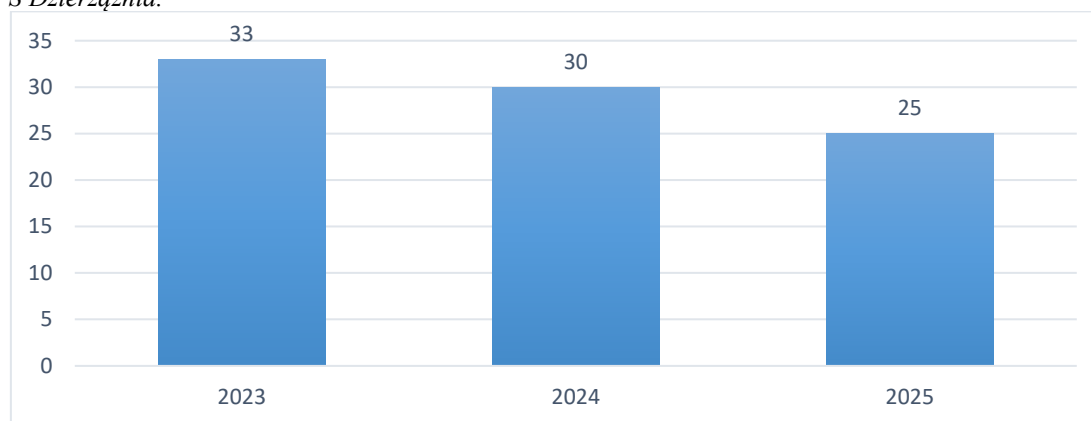
Zasiłki okresowe przyznawane z powodu długotrwałej choroby występowały w dwóch z analizowanych lat, w 2023 oraz 2024 roku, otrzymywała je jedna osoba.

Niepełnosprawność

Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności systematycznie się zmniejszała. W 2023 roku wynosiła 33, w 2024 roku 30, a w 2025 roku 25. W całym okresie nastąpił spadek o 8 rodzin, czyli o 24,2%.

Niepełnosprawność nadal pozostawała jednak jednym z głównych powodów korzystania ze wsparcia. Potrzeby tej grupy nie ograniczają się do świadczeń finansowych. Obejmują również usługi opiekuńcze, pomoc w codziennym funkcjonowaniu, dostęp do rehabilitacji, transportu, informacji i odpowiednio dostosowanej infrastruktury. Spadek liczby rodzin nie powinien być automatycznie interpretowany jako zmniejszenie skali potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2023-2025. Źródło: GOPS Dzierżążnia.

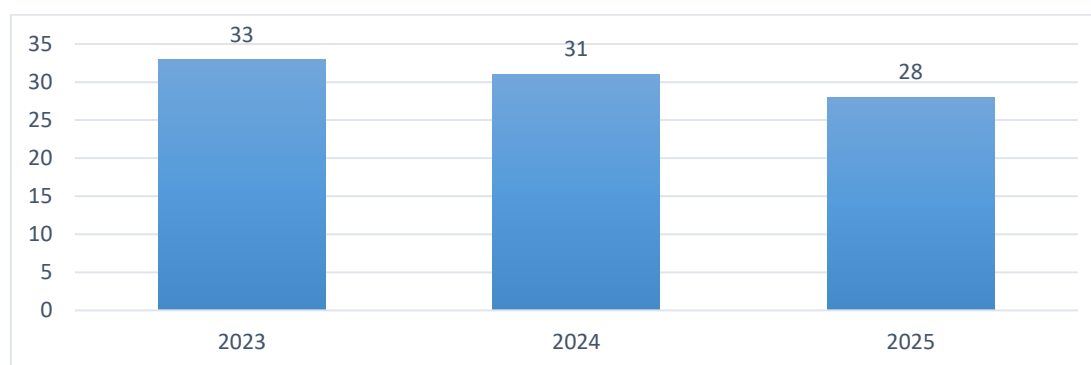
W latach 2023–2025 zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności otrzymała jedna osoba – w 2023 roku.

Ubóstwo

Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa systematycznie się zmniejszała. W 2023 roku było to 33 rodziny, w 2024 roku 31 rodzin, a w 2025 roku 28 rodzin. W całym analizowanym okresie liczba ta spadła o 5 rodzin, czyli o 15,2%.

Pomimo tendencji spadkowej ubóstwo pozostawało jednym z najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej. W 2025 roku było drugim, po bezrobociu, najczęściej wskazywanym problemem. Uzasadnia to dalsze monitorowanie sytuacji dochodowej mieszkańców oraz utrzymanie pomocy finansowej, żywnościowej i rzeczowej dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji materialnej.

Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.

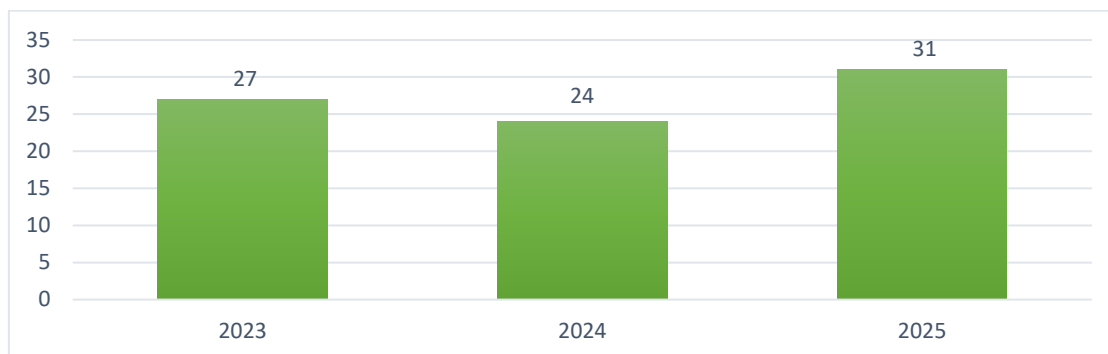
Bezrobocie

Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu bezrobocia początkowo zmniejszyła się z 27 w 2023 roku do 24 w 2024 roku, czyli o 11,1%. W 2025 roku nastąpił jednak wzrost do 31 rodzin. W porównaniu z 2024 rokiem oznaczało to zwiększenie liczby rodzin o 7, czyli o

29,2%. W całym okresie liczba rodzin objętych pomocą z tego powodu wzrosła o 4, czyli o 14,8%.

W 2025 roku bezrobocie stało się najczęściej wskazywanym powodem korzystania z pomocy społecznej. Zmiana ta uzasadnia rozwijanie współpracy GOPS z Powiatowym Urzędem Pracy, kierowanie mieszkańców do doradztwa zawodowego, szkoleń i innych form aktywizacji oraz łączenie świadczeń finansowych z działaniami wspierającymi powrót na rynek pracy.

Wykres 12. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.

Jak wskazują dane statystyczne Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzierżążni liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w postaci zasiłku okresowego z powodu bezrobocia na przestrzeni trzech ostatnich lat rosła.

Tabela 22. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w postaci zasiłku okresowego z tytułu bezrobocia w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.

Rok	2023	2024	2025
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	12	16	21
Kwota świadczeń (PLN)	26 558	28 986	60 687

W latach 2023–2025 sytuacja na lokalnym rynku pracy podlegała wyraźnym zmianom. Na koniec 2023 roku w Gminie Dzierżążnia zarejestrowanych było 145 osób bezrobotnych. W 2024 roku ich liczba zmniejszyła się do 104, czyli o 41 osób i 28,3%. W 2025 roku nastąpił jednak ponowny wzrost do 124 osób, a więc o 20 osób i 19,2% w porównaniu z rokiem poprzednim. Mimo tego wzrostu liczba zarejestrowanych bezrobotnych w 2025 roku pozostawała o 21 osób, czyli o 14,5%, niższa niż w 2023 roku.

Stopa bezrobocia w powiecie płońskim wynosiła 9,8% w 2023 roku, 9,5% w 2024 roku oraz 10,2% w 2025 roku. Po niewielkiej poprawie w 2024 roku sytuacja ponownie się pogorszyła. W 2025 roku stopa bezrobocia była o 0,7 punktu procentowego wyższa niż rok wcześniej i osiągnęła najwyższy poziom w analizowanym okresie. Jednocześnie poziom bezrobocia

pozostawał zdecydowanie wyższy niż w województwie, gdzie stopa bezrobocia wynosiła odpowiednio 4,1%, 4,01% i 4,5%. W 2025 roku różnica pomiędzy powiatem a województwem wynosiła 5,7 punktu procentowego. Wskazuje to na trudniejszą sytuację lokalnego rynku pracy na tle regionu.

W strukturze osób bezrobotnych we wszystkich analizowanych latach nieznacznie przeważali mężczyźni. W 2023 roku kobiety stanowiły 46,21% zarejestrowanych bezrobotnych, a mężczyźni 53,80%. Odpowiadało to około 67 kobietom i 78 mężczyznom. W 2024 roku udział kobiet wzrósł do 49,04%, natomiast udział mężczyzn wynosił 50,96%, co oznaczało około 51 kobiet i 53 mężczyzn. W 2025 roku udział kobiet ponownie zmniejszył się do 44,35%, a udział mężczyzn wzrósł do 55,65%. Wśród 124 zarejestrowanych bezrobotnych znajdowało się zatem około 55 kobiet i 69 mężczyzn.

Niekorzystnym zjawiskiem pozostaje bezrobocie długotrwałe. Udział osób długotrwałe bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców wynosił 2,06% w 2023 roku, zmniejszył się do 1,88% w 2024 roku, a następnie wzrósł do 1,99% w 2025 roku. Wartość z 2025 roku była nadal nieco niższa niż w 2023 roku, jednak wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim wskazuje na potrzebę dalszego monitorowania sytuacji osób mających największe trudności z powrotem na rynek pracy.

Dane pokazują, że poprawa odnotowana w 2024 roku nie utrzymała się w roku następnym. Wzrost liczby bezrobotnych oraz stopy bezrobocia w 2025 roku uzasadnia rozwijanie działań aktywizacyjnych, doradztwa zawodowego, szkoleń i pośrednictwa pracy. Szczęólnego wsparcia wymagają osoby długotrwałe bezrobotne, o niskich kwalifikacjach, z niepełnosprawnościami, sprawujące opiekę nad osobami zależnymi oraz mające ograniczone możliwości dojazdu do miejsc zatrudnienia.

Tabela 23. Bezrobocie w Gminie Dzierżążnia w latach 2023-2025 (stan na 31.XII.). Źródło: OZPS Dzierżążnia

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Stopa bezrobocia w powiecie Płońskim (%)	9,8	9,5	10,2
Stopa bezrobocia w województwie Mazowieckim (%)	4,1	4,01	4,5
Liczba osób bezrobotnych w Gminie Dzierżążnia	145	104	124
Kobiety wśród bezrobotnych w Gminie Dzierżążnia (%)	46,21	49,04	44,35
Mężczyźni wśród bezrobotnych w Gminie Dzierżążnia (%)	53,80	50,96	55,65
Udział długotrwałe bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności Gminy Dzierżążnia (%)	2,06	1,88	1,99

Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Liczba rodzin objętych pomocą z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego wzrosła z 5 w 2023 roku do 12 w 2024 roku. Oznaczało to wzrost o 7 rodzin, czyli o 140,0%. W 2025 roku liczba ta zmniejszyła się do 8 rodzin, jednak nadal była o 3 rodziny, czyli o 60,0%, wyższa niż w 2023 roku.

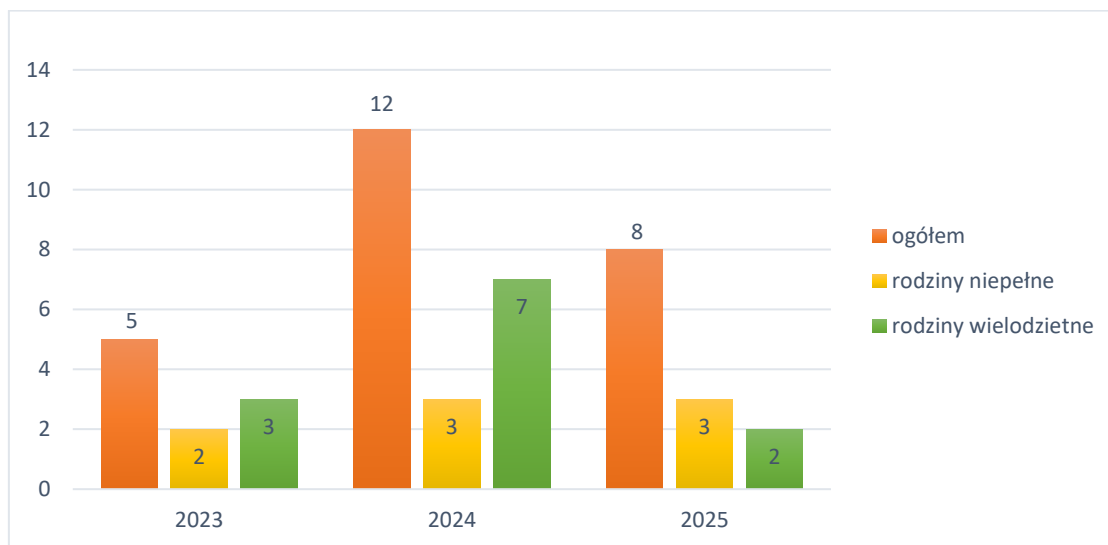
Duża zmienność wskaźnika może wynikać zarówno ze zmian sytuacji rodzin, jak i z lepszego rozpoznawania problemów przez służby społeczne. Dane wskazują na potrzebę utrzymania pracy asystenta rodziny, poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego, pracy socjalnej oraz współpracy GOPS ze szkołami, ochroną zdrowia, Policją, sądem rodzinnym i Zespołem Interdyscyplinarnym.

W 2023 roku wśród rodzin objętych pomocą z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej znajdowały się 2 rodziny niepełne. W 2024 roku liczba ta wzrosła do 3 i utrzymała się na tym samym poziomie w 2025 roku. W całym okresie nastąpił wzrost o jedną rodzinę, czyli o 50,0%. Niewielkie wartości nie pozwalają na formułowanie daleko idących wniosków, jednak rodziny niepełne mogą być szczególnie narażone na przeciążenie obowiązkami opiekuńczymi, trudności finansowe i ograniczone możliwości pogodzenia pracy z opieką nad dziećmi. Wskazane jest zapewnienie im dostępu do poradnictwa, pomocy asystenta rodziny, wsparcia edukacyjnego dla dzieci oraz usług ułatwiających sprawowanie opieki.

Liczba rodzin wielodzietnych wykazanych w ramach bezradności opiekuńczo-wychowawczej wynosiła 3 w 2023 roku, wzrosła do 7 w 2024 roku, a następnie zmniejszyła się do 2 w 2025 roku. W porównaniu z 2024 rokiem oznaczało to spadek o 5 rodzin, czyli o 71,4%. W całym okresie liczba rodzin zmniejszyła się o jedną.

Dane wskazują na znaczne wahania, dlatego nie można jeszcze mówić o trwałej poprawie. Warto również odróżnić tę kategorię od wielodzietności wykazywanej w ramach potrzeby ochrony macierzyństwa. Tutaj uwzględniono wyłącznie rodziny wielodzietne, w których rozpoznano trudności opiekuńczo-wychowawcze lub problemy związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego.

Wykres 13. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.

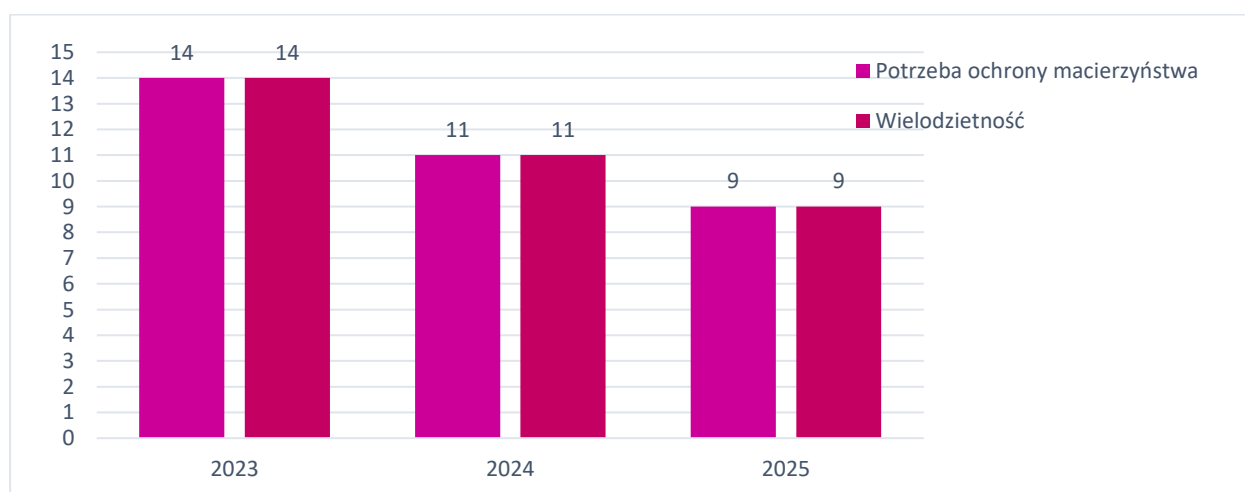

Potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności

Liczba rodzin objętych pomocą z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa zmniejszyła się z 14 w 2023 roku do 11 w 2024 roku i 9 w 2025 roku. W ciągu dwóch lat nastąpił spadek o 5 rodzin, czyli o 35,7%.

Zmniejszenie liczby rodzin korzystających z pomocy z tego tytułu nie musi oznaczać zaniku potrzeb. Może być związane ze zmianami demograficznymi, sytuacją dochodową rodzin lub zakwalifikowaniem ich do innych kategorii pomocy. Wsparcie powinno nadal obejmować pomoc finansową, żywnościową, socjalną i specjalistyczną, zwłaszcza w okresie ciąży, po urodzeniu dziecka oraz w sytuacji ograniczonych możliwości opiekuńczych rodziny.

Wykres 14. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.

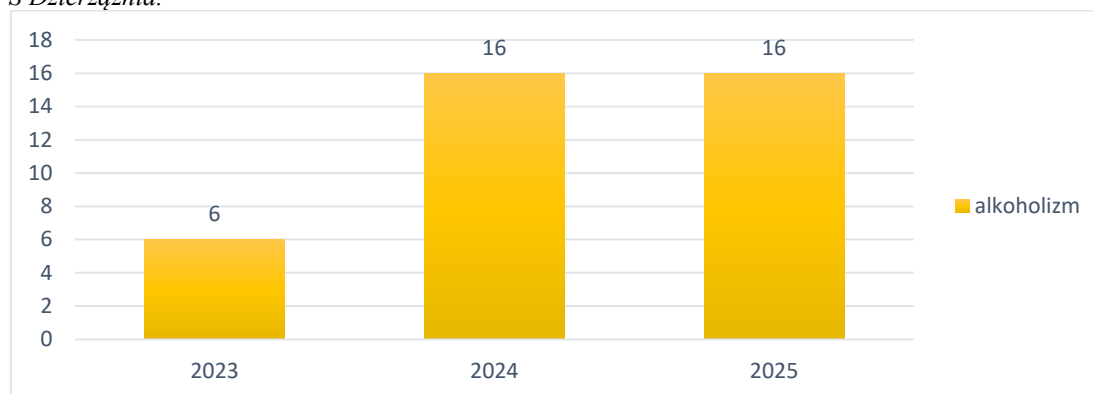

Alkoholizm

Największy wzrost dotyczył rodzin korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu. W 2023 roku było to 6 rodzin, natomiast w 2024 roku już 16 rodzin. Oznaczało to wzrost o 10 rodzin, czyli o 166,7%. W 2025 roku liczba ta utrzymała się na poziomie 16 rodzin.

Utrzymanie podwyższonej wartości przez dwa kolejne lata wskazuje, że problem alkoholowy stanowi jeden z najważniejszych obszarów wymagających interwencji. Konieczne jest łączenie pracy socjalnej z działaniami Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, dostępem do terapii i poradnictwa oraz pomocą dla członków rodzin osób uzależnionych. Szczególnej ochrony wymagają dzieci wychowujące się w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym.

Wykres 15. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu alkoholizmu w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.

Inne problemy

Problemy bezdomności jako przyczyna wsparcia finansowego wystąpiły jedynie w 2023 i w 2024 roku i dotyczyły jednej rodziny, podobnie jak przemoc domowa. W 2025 roku nie odnotowano rodzin korzystających z pomocy z tych powodów. Zdarzenie losowe wystąpiło jako przesłanka korzystania z pomocy w 2023 oraz w 2025 roku – po jednej rodzinie.

W całym analizowanym okresie nie odnotowano rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu sieroctwa, narkomanii, trudności adaptacyjnych po opuszczeniu zakładu karnego.

W latach 2023–2025 zmniejszyła się liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa, niepełnosprawności, długotrwałej choroby oraz potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności. Jednocześnie wzrosła liczba rodzin objętych pomocą z powodu bezrobocia, alkoholizmu oraz bezradności opiekuńczo-wychowawczej. Najbardziej niekorzystną zmianą był wzrost liczby rodzin z problemem alkoholowym z 6 do 16 oraz zwiększenie w 2025 roku liczby rodzin korzystających z pomocy z powodu bezrobocia do 31.

Działania strategiczne powinny koncentrować się na aktywizacji zawodowej mieszkańców, profilaktyce i leczeniu uzależnień, wsparciu rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz zapewnieniu usług dla osób chorych i z niepełnosprawnościami. Równocześnie należy utrzymać pomoc finansową, żywnościową i rzeczową dla rodzin doświadczających ubóstwa.

6.2 Problemy i oczekiwania społeczne mieszkańców na podstawie ankiety

Ankiety diagnostyczne stanowią nieodłączny element diagnozy problemów społecznych, pojawiających się na terenie Gminy. Na potrzeby opracowania tego dokumentu przeprowadzono od czerwca do września 2026 roku ankietę wśród mieszkańców Gminy Dzierżążnia. W badaniu kwestionariuszowym dla osób dorosłych udział wzięły łącznie 103 osoby (63 kobiety, 28 mężczyzn, 9 odpowiedzi – wolę nie odpowiadać, 3 odpowiedzi - inny). Wyniki ankiety przedstawiają społeczne postrzeganie problemów, dlatego należy je zestawzić z danymi szkół, GOPS, Policji, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Pozwoli to określić rzeczywistą skalę zjawisk i odpowiednio zaplanować działania profilaktyczne oraz pomocowe.

Respondenci zostali poproszeni o ocenę warunków życia w gminie w poszczególnych kategoriach (w tabeli podano liczbę odpowiedzi):

Lp.	Oceniany obszar	1 Bardzo niezadowolony(a)	2 Niezadowolony(a)	3 Trudno powiedzieć	4 Zadowolony(a)	5 Bardzo zadowolony(a)
1	Organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe, sport i rekreacja)	13 (12,6%)	10 (9,7%)	35 (34,0%)	28 (27,2%)	17 (16,5%)
2	Dostępność sieci Internet	20 (19,4%)	21 (20,4%)	25 (24,3%)	28 (27,2%)	9 (8,7%)
3	Dostęp do informacji na temat wydarzeń w gminie	7 (6,8%)	8 (7,8%)	22 (21,4%)	52 (50,5%)	14 (13,6%)
4	Dostęp do oferty kulturalnej (biblioteka, koncerty, wystawy itp.)	10 (9,7%)	14 (13,6%)	34 (33,0%)	31 (30,1%)	14 (13,6%)

Lp.	Oceniany obszar	1 Bardzo niezadowolony(a)	2 Niezadowolony(a)	3 Trudno powiedzieć	4 Zadowolony(a)	5 Bardzo zadowolony(a)
5	Organizacja imprez cyklicznych na terenie gminy	13 (12,6%)	19 (18,4%)	31 (30,1%)	25 (24,3%)	15 (14,6%)
6	Dostępność doradztwa psychologiczno - prawnego	13 (12,6%)	16 (15,5%)	43 (41,7%)	23 (22,3%)	8 (7,8%)
7	Dostęp do świadczeń pomocy społecznej	8 (7,8%)	4 (3,9%)	43 (41,7%)	36 (35,0%)	12 (11,7%)
8	Dostęp do opieki zdrowotnej (lekarze specjaliści, ośrodki zdrowia)	11 (10,7%)	19 (18,4%)	30 (29,1%)	35 (34,0%)	8 (7,8%)
9	Bezpieczeństwo publiczne mieszkańców	7 (6,8%)	10 (9,7%)	28 (27,2%)	46 (44,7%)	12 (11,7%)
10	Warunki mieszkania	5 (4,9%)	6 (5,8%)	25 (24,3%)	48 (46,6%)	19 (18,4%)
11	Miejsca rekreacji (np. place zabaw, ścieżki rowerowe, boiska sportowe, parki, skwery)	15 (14,6%)	10 (9,7%)	25 (24,3%)	40 (38,8%)	13 (12,6%)
12	Oferta edukacyjna szkół	5 (4,9%)	7 (6,8%)	21 (20,4%)	55 (53,4%)	15 (14,6%)
13	Dostępność do przedszkoli	6 (5,8%)	4 (3,9%)	24 (23,3%)	55 (53,4%)	14 (13,6%)
14	Kultywowanie lokalnej tradycji i historii w codziennym życiu	6 (5,8%)	9 (8,7%)	35 (34,0%)	40 (38,8%)	13 (12,6%)
15	Dostępność do żłobków, klubów dziecięcych	16 (15,5%)	19 (18,4%)	40 (38,8%)	22 (21,4%)	6 (5,8%)
16	Siła więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców	11 (10,7%)	10 (9,7%)	36 (35,0%)	37 (35,9%)	9 (8,7%)
17	Dostępność do handlu i usług	8 (7,8%)	13 (12,6%)	33 (32,0%)	38 (36,9%)	11 (10,7%)

Lp.	Oceniany obszar	1 Bardzo niezadowolony(a)	2 Niezadowolony(a)	3 Trudno powiedzieć	4 Zadowolony(a)	5 Bardzo zadowolony(a)
18	Udział mieszkańców w życiu publicznym /możliwość działania w organizacjach społecznych	6 (5,8%)	11 (10,7%)	36 (35,0%)	41 (39,8%)	9 (8,7%)
19	Stan dróg	5 (4,9%)	13 (12,6%)	27 (26,2%)	50 (48,5%)	8 (7,8%)
20	Opieka nad osobami starszymi-polityka senioralna	6 (5,8%)	12 (11,7%)	43 (41,7%)	31 (30,1%)	11 (10,7%)
21	Lokalny rynek pracy -możliwość znalezienia pracy, poziom zarobków	13 (12,6%)	13 (12,6%)	46 (44,7%)	23 (22,3%)	8 (7,8%)

Respondenci oceniali 21 obszarów życia w gminie na pięciostopniowej skali – od „bardzo niezadowolony/a” do „bardzo zadowolony/a”. Na potrzeby analizy odpowiedzi „zadowolony/a” i „bardzo zadowolony/a” potraktowano jako oceny pozytywne, natomiast odpowiedzi „niezadowolony/a” i „bardzo niezadowolony/a” jako oceny negatywne.

Łącznie we wszystkich ocenianych obszarach odpowiedzi pozytywne stanowiły 47,6% wskazań, odpowiedzi negatywne 20,9%, natomiast 31,5% stanowiły odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Wyniki wskazują zatem na umiarkowanie pozytywną ocenę warunków życia w gminie, ale jednocześnie na znaczny poziom niezdecydowania lub ograniczonej znajomości części lokalnych usług.

Najlepiej oceniane obszary

Najwyżej oceniono ofertę edukacyjną szkół. Zadowolenie wyraziło 68,0% ankietowanych, w tym 53,4% było zadowolonych, a 14,6% bardzo zadowolonych. Oceny negatywne stanowiły jedynie 11,7%. Wynik ten wskazuje, że funkcjonowanie szkół jest jedną z najlepiej postrzeganych dziedzin życia społecznego w gminie.

Bardzo dobrze oceniono również dostępność przedszkoli. Pozytywną opinię wyraziło 67,0% respondentów, natomiast niezadowolonych było 9,7%. Jednocześnie 23,3% badanych nie potrafiło jednoznacznie ocenić tego obszaru, co może wynikać z braku osobistych doświadczeń związanych z korzystaniem z przedszkoli.

Kolejnym wysoko ocenionym obszarem były warunki mieszkaniowe. Zadowolenie zadeklarowało 65,0% badanych, w tym 18,4% było bardzo zadowolonych. Oceny negatywne

stanowiły 10,7%. Jest to jednocześnie obszar, który uzyskał najwyższą średnią ocenę – 3,68 w skali od 1 do 5.

Pozytywnie oceniono także dostęp do informacji o wydarzeniach organizowanych w gminie. Zadowolonych i bardzo zadowolonych było łącznie 64,1% respondentów, a niezadowolonych 14,6%. Wynik wskazuje na stosunkowo skuteczny przepływ informacji pomiędzy samorządem, instytucjami lokalnymi a mieszkańcami.

Dobrze oceniono bezpieczeństwo publiczne oraz stan dróg. W obu przypadkach oceny pozytywne stanowiły 56,3%. Negatywnie bezpieczeństwo oceniło 16,5% respondentów, natomiast stan dróg – 17,5%. Pomimo przewagi opinii pozytywnych obszary te powinny być nadal monitorowane, ponieważ dotyczą podstawowych warunków codziennego funkcjonowania mieszkańców.

Ponad połowa respondentów pozytywnie oceniła miejsca rekreacji, takie jak place zabaw, ścieżki rowerowe, boiska, parki i skwery. Zadowolonych było 51,5% badanych, a niezadowolonych 24,3%. Taki sam odsetek ocen pozytywnych – 51,5% – uzyskało kultywowanie lokalnej tradycji i historii. W przypadku tego drugiego obszaru aż 34,0% respondentów wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”, co może wskazywać na potrzebę lepszego informowania mieszkańców o przedsięwzięciach związanych z lokalnym dziedzictwem.

Obszary oceniane umiarkowanie

Możliwość udziału mieszkańców w życiu publicznym i działalności organizacji społecznych pozytywnie oceniło 48,5% respondentów. Odpowiedzi negatywne stanowiły 16,5%, natomiast 35,0% badanych nie potrafiło zająć jednoznacznego stanowiska. Wyniki wskazują na potrzebę dalszego rozwijania konsultacji społecznych, wolontariatu i współpracy z organizacjami pozarządowymi, a także skuteczniejszego informowania mieszkańców o dostępnych formach aktywności.

Dostępność handlu i usług pozytywnie oceniło 47,6% respondentów, a negatywnie 20,4%. Odpowiedź „trudno powiedzieć” wskazało 32,0% ankietowanych. Wynik można uznać za umiarkowany – nie wskazuje on na zdecydowanie negatywną ocenę, ale pokazuje możliwość dalszego rozwoju lokalnej oferty usługowej i handlowej.

Dostęp do świadczeń pomocy społecznej został oceniony pozytywnie przez 46,6% badanych, a negatywnie przez 11,7%. Jednocześnie 41,7% respondentów wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”. Wysoki udział odpowiedzi neutralnych może wynikać z faktu, że znaczna część mieszkańców nie korzystała bezpośrednio z pomocy społecznej. Może także wskazywać na

potrzebę lepszego upowszechniania informacji o zadaniach GOPS i dostępnych formach wsparcia.

Siłę więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców pozytywnie oceniło 44,7% respondentów, natomiast negatywnie 20,4%. Kolejne 35,0% ankietowanych nie miało jednoznacznej opinii. Wyniki wskazują na potrzebę rozwijania inicjatyw sąsiedzkich, wydarzeń integracyjnych oraz działań angażujących mieszkańców poszczególnych miejscowości.

Organizację czasu wolnego oraz dostęp do oferty kulturalnej pozytywnie oceniło po 43,7% respondentów. W przypadku organizacji czasu wolnego oceny negatywne stanowiły 22,3%, a w przypadku oferty kulturalnej 23,3%. W obu obszarach około jednej trzeciej badanych wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”. Wskazuje to na potrzebę rozwijania i skuteczniejszego promowania zajęć sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych i edukacyjnych skierowanych do różnych grup wiekowych.

Dostęp do opieki zdrowotnej pozytywnie oceniło 41,7% respondentów. Taki sam udział – 29,1% – miały odpowiedzi negatywne oraz „trudno powiedzieć”. Wynik pokazuje wyraźne zróżnicowanie doświadczeń mieszkańców. Opieka zdrowotna powinna pozostać jednym z ważnych obszarów polityki społecznej, szczególnie w zakresie dostępu do lekarzy specjalistów, badań diagnostycznych i świadczeń dla osób starszych oraz przewlekle chorych.

Opiekę nad osobami starszymi i lokalną politykę senioralną pozytywnie oceniło 40,8% ankietowanych, natomiast negatywnie 17,5%. Aż 41,7% badanych nie potrafiło dokonać jednoznacznej oceny. Wysoki poziom odpowiedzi neutralnych może świadczyć o ograniczonej wiedzy mieszkańców na temat działań adresowanych do seniorów. Uzasadnia to lepszą promocję dostępnego wsparcia oraz rozwijanie usług opiekuńczych, transportowych, integracyjnych i profilaktycznych.

Najslabiej oceniane obszary

Najniższy poziom zadowolenia dotyczył dostępności żłobków i klubów dziecięcych. Pozytywnie obszar ten oceniło 27,2% respondentów, negatywnie 34,0%, a 38,8% wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”. Był to jedyny obszar, w którym udział ocen negatywnych wyraźnie przewyższał udział ocen pozytywnych. Wynik wskazuje na potrzebę przeanalizowania zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat trzech oraz możliwości rozwoju usług żłobkowych i innych form opieki.

Nisko oceniono również dostępność sieci Internet. Zadowolonych było 35,9% respondentów, natomiast niezadowolonych aż 39,8%. Był to najwyższy udział ocen negatywnych spośród wszystkich analizowanych obszarów. Dostęp do stabilnego i szybkiego Internetu ma znaczenie

dla nauki, pracy, korzystania z usług publicznych oraz przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu. Poprawa infrastruktury telekomunikacyjnej powinna więc zostać uwzględniona w kierunkach rozwoju gminy.

Organizację imprez cyklicznych pozytywnie oceniło 38,8% respondentów, a negatywnie 31,1%. Kolejne 30,1% badanych nie miało jednoznacznej opinii. Wynik wskazuje na potrzebę dostosowania wydarzeń do oczekiwań różnych grup mieszkańców, zwiększenia ich różnorodności oraz poprawy promocji i dostępności organizowanych imprez.

Dostępność doradztwa psychologicznego i prawnego pozytywnie oceniło 30,1% badanych, negatywnie 28,2%, natomiast 41,7% wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”. Niska liczba ocen pozytywnych i wysoki udział odpowiedzi neutralnych mogą wskazywać na ograniczoną dostępność tych usług albo niewystarczającą wiedzę mieszkańców o możliwości skorzystania z pomocy. Zasadne jest rozwijanie bezpłatnego poradnictwa oraz czytelne informowanie o miejscu, terminach i zasadach udzielania wsparcia.

Lokalny rynek pracy pozytywnie oceniło jedynie 30,1% respondentów. Ocenę negatywną wystawiło 25,2%, natomiast 44,7% ankietowanych nie potrafiło zająć jednoznacznego stanowiska. Był to najwyższy udział odpowiedzi „trudno powiedzieć” spośród wszystkich obszarów. Wynik może być związany ze zróżnicowaną sytuacją zawodową respondentów, dojazdami do pracy poza gminę lub ograniczoną wiedzą o lokalnych ofertach zatrudnienia. Rynek pracy wymaga dalszego monitorowania, wspierania przedsiębiorczości, rozwoju doradztwa zawodowego i współpracy z instytucjami zatrudnienia.

Badanie wskazuje, że największymi atutami gminy są oferta edukacyjna szkół, dostępność przedszkoli, warunki mieszkaniowe oraz dostęp do informacji o wydarzeniach. Pozytywnie postrzegane są również bezpieczeństwo publiczne, stan dróg i miejsca rekreacji.

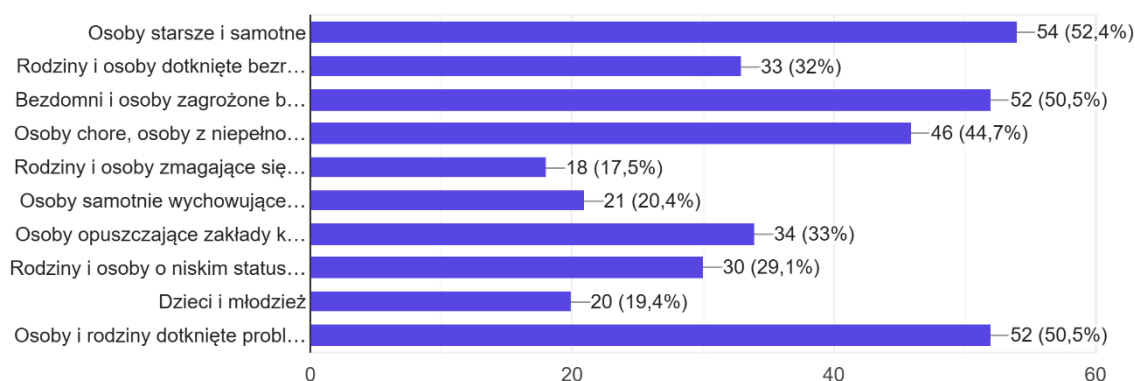
Największej poprawy wymagają dostępność opieki nad dziećmi do lat trzech, jakość i dostępność sieci Internet, dostęp do doradztwa psychologicznego i prawnego, sytuacja na lokalnym rynku pracy oraz organizacja imprez cyklicznych. Ważnym obszarem pozostaje również dostęp do opieki zdrowotnej.

Wysoki udział odpowiedzi „trudno powiedzieć” w odniesieniu do rynku pracy, pomocy społecznej, polityki senioralnej oraz doradztwa psychologicznego i prawnego wskazuje na potrzebę poprawy komunikacji z mieszkańcami. Gmina powinna nie tylko rozwijać usługi społeczne, lecz także regularnie i przystępnie informować o ich zakresie, dostępności oraz zasadach korzystania.

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie grup mieszkańców¹⁰, które ich zdaniem są najbardziej zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Wyniki ankiety pokazują, że mieszkańcy dostrzegają przede wszystkim problemy związane ze starzeniem się społeczeństwa, niepełnosprawnością oraz przewlekłymi problemami zdrowotnymi oraz osoby i rodziny dotknięte problemem uzależnień i przemocy domowej.

2. Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców naszej gminy są najbardziej Pani/ Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym? Proszę zaznaczyć kilka odpowiedzi.

103 odpowiedzi

W pytaniu dotyczącym grup najbardziej zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym respondenci mogli zaznaczyć kilka odpowiedzi. W badaniu uczestniczyły 103 osoby, które dokonały łącznie 360 wskazań. Na jednego respondenta przypadało średnio 3,5 odpowiedzi. Z tego względu wartości procentowe nie sumują się do 100%.

Najczęściej jako grupę zagrożoną wykluczeniem wskazywano osoby starsze i samotne. Odpowiedź tę wybrały 54 osoby, czyli 52,4% respondentów. Wynik wskazuje, że mieszkańcy dostrzegają problemy związane ze starzeniem się społeczeństwa, samotnością, ograniczoną samodzielnością oraz trudnościami w dostępie do opieki i innych usług. W polityce społecznej gminy szczególne znaczenie powinny mieć usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, pomoc sąsiedzka, transport dla osób o ograniczonej mobilności oraz działania przeciwdziałające izolacji społecznej seniorów.

Drugą grupą najczęściej uznawaną za zagrożoną wykluczeniem były osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy domowej. Wskazały je 52 osoby, czyli 50,5% badanych. Wynik potwierdza, że uzależnienia i przemoc są postrzegane jako problemy, które wpływają

¹⁰ Wzór ankiety znajduje się w załączeniu.

nie tylko na osobę bezpośrednio nimi dotkniętą, ale również na funkcjonowanie całej rodziny. Uzasadnia to rozwijanie profilaktyki uzależnień, dostępu do terapii, poradnictwa psychologicznego i prawnego, interwencji kryzysowej oraz współpracy GOPS, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego, Policji, oświaty i ochrony zdrowia.

Taką samą liczbę wskazań otrzymali bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością, w tym osoby mające problemy mieszkaniowe. Grupę tę wskazały 52 osoby, czyli 50,5% respondentów. Wynik pokazuje, że brak stabilnych warunków mieszkaniowych jest postrzegany jako jeden z głównych czynników wykluczenia. Działania gminy powinny obejmować zarówno pomoc osobom bezdomnym, jak i zapobieganie utracie mieszkania poprzez poradnictwo, pomoc w rozwiązywaniu problemów zadłużeniowych, pracę socjalną oraz współpracę z podmiotami zapewniającymi schronienie.

Osoby chore, osoby z niepełnosprawnością oraz ich rodziny wskazało 46 respondentów, czyli 44,7% badanych. Wysoka liczba wskazań może być związana z trudnościami w dostępie do leczenia, rehabilitacji, transportu, usług opiekuńczych i odpowiednio dostosowanej infrastruktury. Wykluczenie może dotyczyć również członków rodzin sprawujących długotrwałą opiekę. Z tego względu potrzebne jest rozwijanie usług środowiskowych, pomocy opiekunom, dostępnego transportu oraz likwidowanie barier architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych.

Osoby opuszczające zakłady karne zostały wskazane przez 34 respondentów, czyli 33,0% badanych. Powrót do życia społecznego po odbyciu kary może być utrudniony przez brak pracy, mieszkania, wsparcia rodzinnego i negatywne nastawienie otoczenia. Grupa ta może wymagać pomocy w uzyskaniu zatrudnienia, uporządkowaniu spraw formalnych, znalezieniu miejsca zamieszkania oraz odbudowaniu relacji społecznych.

Rodziny i osoby dotknięte bezrobociem wskazały 33 osoby, co stanowiło 32,0% respondentów. Brak zatrudnienia może prowadzić do pogorszenia sytuacji materialnej, ograniczenia kontaktów społecznych i długotrwałego uzależnienia od pomocy. Działania strategiczne powinny łączyć wsparcie finansowe z aktywizacją zawodową, doradztwem, szkoleniami, pomocą w podnoszeniu kwalifikacji oraz współpracą z urzędem pracy i lokalnymi pracodawcami.

Rodziny i osoby o niskim statusie materialnym zostały wskazane przez 30 respondentów, czyli 29,1% badanych. Niskie dochody ograniczają możliwość zaspokajania potrzeb mieszkaniowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalnych. Szczególnie trudna może być

sytuacja osób ponoszących wysokie koszty leczenia, ogrzewania lub utrzymania dzieci. Oprócz świadczeń finansowych ważne są pomoc żywnościowa i rzeczowa, praca socjalna oraz działania wspierające samodzielność ekonomiczną.

Osoby samotnie wychowujące dzieci wskazało 21 respondentów, czyli 20,4% badanych. Samotni rodzice mogą doświadczać trudności w łączeniu pracy zawodowej z opieką nad dziećmi, ograniczonego wsparcia ze strony innych osób oraz problemów finansowych. Ważne jest zapewnienie dostępu do opieki nad dziećmi, poradnictwa, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych oraz wsparcia psychologicznego i wychowawczego.

Dzieci i młodzież zostały uznane za grupę zagrożoną wykluczeniem przez 20 respondentów, czyli 19,4% badanych. Zagrożenia mogą wiązać się z sytuacją materialną i rodzinną, trudnościami szkolnymi, przemocą rówieśniczą, problemami emocjonalnymi oraz ograniczonym dostępem do zajęć pozalekcyjnych. Działania powinny obejmować profilaktykę, pomoc psychologiczno-pedagogiczną, wsparcie edukacyjne oraz zapewnienie bezpiecznych i dostępnych form spędzania czasu wolnego.

Najrzadziej wskazywano rodziny i osoby zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, w tym rodziny wielodzietne i niepełne. Odpowiedź tę zaznaczyło 18 osób, czyli 17,5% respondentów. Niższa liczba wskazań nie oznacza, że problemy tej grupy są mniej istotne. Rodziny doświadczające trudności opiekuńczo-wychowawczych mogą wymagać intensywnej pracy socjalnej, wsparcia asystenta rodziny, poradnictwa specjalistycznego oraz współpracy ze szkołami, ochroną zdrowia i sądem rodzinnym.

Wyniki pokazują, że mieszkańcy najczęściej wiążą ryzyko wykluczenia z samotnością i podeszłym wiekiem, uzależnieniami i przemocą domową, bezdomnością i problemami mieszkaniowymi oraz chorobą i niepełnosprawnością. Są to grupy, które mogą wymagać długotrwałego i wieloaspektowego wsparcia, obejmującego pomoc socjalną, zdrowotną, opiekuńczą, mieszkaniową i psychologiczną.

W strategii należy również uwzględnić działania aktywizujące osoby bezrobotne, pomoc osobom o niskich dochodach, reintegrację osób opuszczających zakłady karne oraz wsparcie rodzin z dziećmi. Skuteczna pomoc powinna opierać się na współpracy instytucji publicznych, organizacji społecznych, placówek oświatowych, ochrony zdrowia, Policji i lokalnej społeczności.

W pytaniu nr 3 respondenci oceniali znaczenie 13 problemów społecznych występujących w miejscu zamieszkania. Każdy problem oceniano w pięciostopniowej skali: „nie występuje”, „znikomy”, „umiarkowany”, „poważny” oraz „bardzo poważny”.

Lp.	Problem społeczny	Nie występuje	Znikomy	Umiarkowany	Poważny	Bardzo poważny
1	Bezrobocie	13 (12,6%)	25 (24,3%)	43 (41,7%)	12 (11,7%)	10 (9,7%)
2	Ubóstwo	8 (7,8%)	39 (37,9%)	40 (38,8%)	9 (8,7%)	7 (6,8%)
3	Alkoholizm	9 (8,7%)	17 (16,5%)	34 (33,0%)	24 (23,3%)	19 (18,4%)
4	Narkomania	39 (37,9%)	35 (34,0%)	12 (11,7%)	7 (6,8%)	10 (9,7%)
5	Problemy mieszkaniowe	22 (21,4%)	32 (31,1%)	31 (30,1%)	9 (8,7%)	9 (8,7%)
6	Zanieczyszczenie środowiska	18 (17,5%)	29 (28,2%)	35 (34,0%)	15 (14,6%)	6 (5,8%)
7	Przestępczość	29 (28,2%)	35 (34,0%)	22 (21,4%)	8 (7,8%)	9 (8,7%)
8	Starzenie się społeczeństwa	7 (6,8%)	13 (12,6%)	36 (35,0%)	31 (30,1%)	16 (15,5%)
9	Przemoc domowa	25 (24,3%)	36 (35,0%)	19 (18,4%)	13 (12,6%)	10 (9,7%)
10	Niepełnosprawność	16 (15,5%)	42 (40,8%)	26 (25,2%)	11 (10,7%)	8 (7,8%)
11	Bezdomność	36 (35,0%)	30 (29,1%)	17 (16,5%)	10 (9,7%)	10 (9,7%)
12	Przemoc w szkole	30 (29,1%)	37 (35,9%)	19 (18,4%)	6 (5,8%)	11 (10,7%)
13	Uzależnienie od mediów	18 (17,5%)	14 (13,6%)	23 (22,3%)	29 (28,2%)	19 (18,4%)

Na potrzeby analizy połączono odpowiedzi „poważny” i „bardzo poważny”, wskazujące na największe znaczenie danego problemu.

Najpoważniejsze problemy społeczne

Za najpoważniejszy problem mieszkańcy uznali uzależnienie od mediów. Jako problem poważny lub bardzo poważny oceniło je 48 respondentów, czyli 46,6% badanych. Kolejne 22,3% uznało jego skalę za umiarkowaną. Łącznie 68,9% respondentów postrzegało więc uzależnienie od Internetu, telefonu, mediów społecznościowych lub innych urządzeń cyfrowych jako problem co najmniej umiarkowany. Wynik uzasadnia rozwijanie edukacji

cyfrowej, profilaktyki uzależnień behawioralnych oraz działań skierowanych do dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli.

Drugim najpoważniejszym problemem było starzenie się społeczeństwa. Za problem poważny lub bardzo poważny uznało je 45,6% respondentów, natomiast 35,0% oceniło jego skalę jako umiarkowaną. Łącznie 80,6% badanych wskazało, że starzenie się społeczeństwa występuje w gminie w stopniu co najmniej umiarkowanym. Jedynie 19,4% uznało ten problem za znikomy lub niewystępujący. Wyniki potwierdzają potrzebę rozwoju usług opiekuńczych, polityki senioralnej, transportu dla osób o ograniczonej mobilności oraz działań zapobiegających samotności i izolacji osób starszych.

Trzecim najczęściej wskazywanym problemem był alkoholizm. Jako problem poważny lub bardzo poważny oceniło go 41,7% ankietowanych, a jako umiarkowany – 33,0%. Oznacza to, że 74,7% respondentów dostrzegało problem alkoholowy w stopniu co najmniej umiarkowanym. Tylko 8,7% badanych uznało, że alkoholizm nie występuje. Wyniki przemawiają za utrzymaniem i rozwijaniem profilaktyki, terapii, poradnictwa oraz wsparcia dla członków rodzin osób uzależnionych.

Problemy oceniane najczęściej jako umiarkowane

Bezrobocie najczęściej oceniano jako problem umiarkowany – odpowiedź tę wskazało 41,7% badanych. Za problem poważny lub bardzo poważny uznało je 21,4% respondentów. Łącznie 63,1% ankietowanych oceniło więc bezrobocie jako problem co najmniej umiarkowany. Wynik jest spójny ze wzrostem liczby zarejestrowanych bezrobotnych w 2025 roku i wskazuje na potrzebę aktywizacji zawodowej mieszkańców, podnoszenia kwalifikacji oraz współpracy z urzędem pracy i lokalnymi pracodawcami.

Ubóstwo jako problem umiarkowany oceniło 38,8% respondentów, a jako poważny lub bardzo poważny – 15,5%. Łącznie 54,3% badanych uznało zatem ubóstwo za problem co najmniej umiarkowany. Jednocześnie 45,6% ankietowanych wskazało, że jego skala jest znikoma lub że problem nie występuje. Wyniki pokazują zróżnicowane doświadczenia mieszkańców. Ubóstwo może koncentrować się w określonych gospodarstwach, przez co nie zawsze jest widoczne dla całej społeczności.

Zanieczyszczenie środowiska zostało ocenione jako problem umiarkowany przez 34,0% respondentów, a jako poważny lub bardzo poważny przez 20,4%. Łącznie 54,4% badanych uznało jego skalę za co najmniej umiarkowaną. W działaniach strategicznych należy uwzględnić edukację ekologiczną, gospodarkę odpadami, ograniczanie niskiej emisji oraz ochronę lokalnych zasobów przyrodniczych.

Problemy mieszkaniowe za umiarkowane uznało 30,1% respondentów, a za poważne lub bardzo poważne – 17,5%. Łącznie 47,6% badanych postrzegало je jako problem co najmniej umiarkowany. Nieco ponad połowa, czyli 52,4%, uznała, że problemy mieszkaniowe są znikome lub nie występują. Mimo przewagi ocen niskich wskazane jest monitorowanie sytuacji osób zadłużonych, zagrożonych utratą mieszkania oraz wymagających wsparcia w zapewnieniu odpowiednich warunków lokalowych.

Niepełnosprawność jako problem umiarkowany oceniło 25,2% badanych, a jako poważny lub bardzo poważny – 18,4%. Łącznie 43,6% respondentów uznało zatem jej społeczne konsekwencje za co najmniej umiarkowane. Jednocześnie 56,3% ankietowanych określiło problem jako znikomy lub niewystępujący. Wynik nie powinien prowadzić do ograniczania działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, ponieważ ich potrzeby mogą pozostawać słabo widoczne dla osób, które nie mają z nimi bezpośredniego kontaktu.

Przemoc domowa

Przemoc domową jako problem poważny lub bardzo poważny oceniło 22,3% respondentów, a jako umiarkowany – 18,4%. Łącznie 40,7% badanych uznało więc, że występuje ona w stopniu co najmniej umiarkowanym. Jednocześnie 59,2% respondentów uznało ją za problem znikomy lub niewystępujący.

Wyniki należy interpretować ostrożnie. Przemoc domowa jest zjawiskiem często ukrywanym i trudnym do rozpoznania przez osoby spoza rodziny. Opinie mieszkańców powinny być zestawiane z danymi Policji, Zespołu Interdyscyplinarnego, GOPS, oświaty i ochrony zdrowia. Niezależnie od liczby ujawnionych przypadków konieczne jest zapewnienie dostępu do interwencji kryzysowej, poradnictwa psychologicznego i prawnego oraz bezpiecznych form zgłaszania przemocy.

Problemy postrzegane jako mniej nasilone

Bezdomność za problem znikomy lub niewystępujący uznało 64,1% respondentów. Jednocześnie 19,4% oceniło ją jako problem poważny lub bardzo poważny, a 16,5% jako umiarkowany. Chociaż bezdomność nie jest powszechnie postrzegana jako dominujący problem gminy, należy zachować gotowość do udzielania schronienia i pomocy interwencyjnej oraz zapobiegać utracie mieszkania.

Przestępczość za problem znikomy lub niewystępujący uznało 62,1% ankietowanych. Za poważną lub bardzo poważną uważało ją 16,5%, a za umiarkowaną 21,4%. Wynik wskazuje na stosunkowo wysokie poczucie bezpieczeństwa, ale jednocześnie pokazuje, że część mieszkańców dostrzega zagrożenia wymagające monitorowania i działań profilaktycznych.

Przemoc w szkole została oceniona jako problem znikomy lub niewystępujący przez 65,0% badanych. Za problem poważny lub bardzo poważny uznało ją jednak 16,5%, a za umiarkowany 18,4%. Łącznie ponad jedna trzecia respondentów dostrzegła zatem przemoc szkolną w stopniu co najmniej umiarkowanym. Uzasadnia to utrzymanie profilaktyki, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz działań dotyczących przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy.

Narkomania była najczęściej oceniana jako problem niewystępujący lub znikomy – odpowiedzi te wskazało łącznie 71,8% badanych. Jako problem poważny lub bardzo poważny oceniło ją 16,5%, a jako umiarkowany 11,7%. Pomimo przewagi niskich ocen potrzebne jest utrzymanie działań profilaktycznych, zwłaszcza wśród młodzieży, ponieważ problemy związane z używaniem substancji psychoaktywnych mogą być trudne do zauważenia.

W opinii mieszkańców najważniejszymi problemami społecznymi Gminy Dzierżążnia są uzależnienie od mediów, starzenie się społeczeństwa oraz alkoholizm. Problemy te powinny zostać wyraźnie uwzględnione w celach i kierunkach działań strategii.

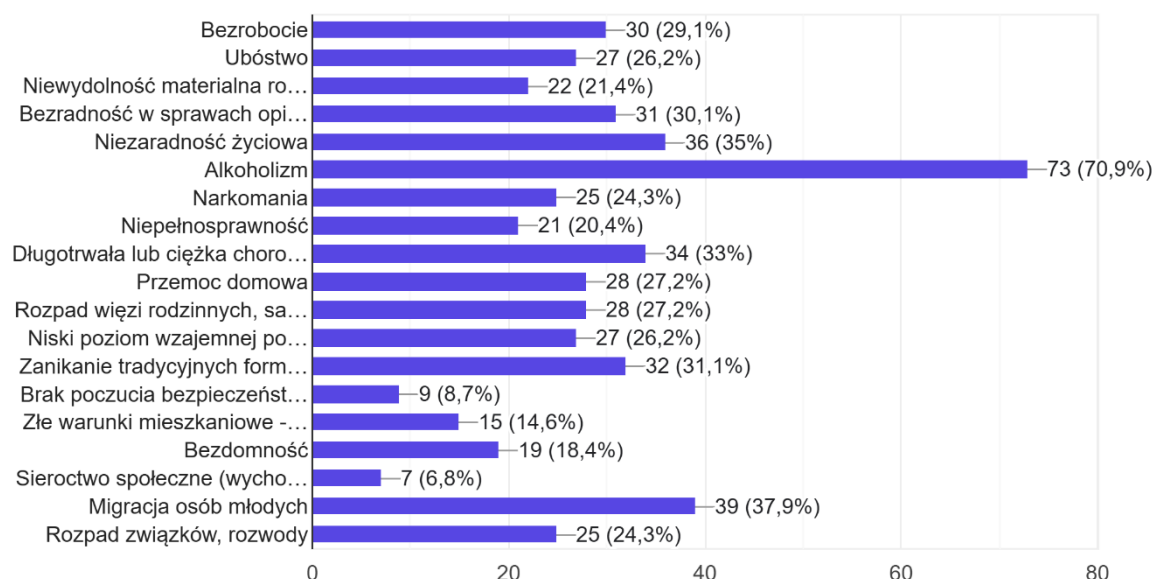
Bezrobocie, ubóstwo i zanieczyszczenie środowiska najczęściej oceniano jako problemy umiarkowane, ale ponad połowa respondentów uznała je za występujące co najmniej w takim stopniu. Wymagają one monitorowania oraz działań zapobiegających ich nasileniu.

Przestępczość, bezdomność, narkomania i przemoc w szkole były najczęściej oceniane jako problemy znikome lub niewystępujące. Nie oznacza to jednak, że można zrezygnować z profilaktyki i gotowości do interwencji. Wyniki ankiety przedstawiają społeczne postrzeganie problemów, a nie ich rzeczywistą skalę. Powinny być analizowane łącznie z danymi instytucjonalnymi.

Następną częścią ankiety były pytania odnoszące się do problemów społecznych dotyczących poszczególne grupy tj. rodziny, dzieci i młodzież, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami.

4. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszej gminy ?
Proszę zaznaczyć kilka odpowiedzi.

103 odpowiedzi

Pytanie 4 dotyczyło najważniejszych problemów społecznych rodzin występujących na terenie Gminy Dzierżążnia. Miało ono charakter wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi udzieliły 103 osoby, które wskazały łącznie 528 problemów, czyli średnio około 5,1 odpowiedzi na jednego respondenta. Z tego względu suma odsetków przekracza 100%.

Za zdecydowanie najważniejszy problem społeczny uznano alkoholizm, wskazany przez 73 osoby, czyli 70,9% respondentów. Wynik ten jest niemal dwukrotnie wyższy od kolejnego wskazania. Świadczy to o powszechnym postrzeganiu problemu uzależnienia od alkoholu jako istotnego zagrożenia dla funkcjonowania rodzin i całej społeczności lokalnej. Problem ten może współwystępować z przemocą domową, trudnościami finansowymi, zaniedbywaniem dzieci oraz rozpadem więzi rodzinnych. W strategii należy zatem nadać wysoką rangę profilaktyce uzależnień, wczesnemu rozpoznawaniu problemów oraz zapewnieniu dostępu do poradnictwa i terapii.

Drugim najczęściej wskazywanym problemem była migracja osób młodych – 39 odpowiedzi, czyli 37,9%. Odpływ młodych mieszkańców może prowadzić do starzenia się ludności, osłabienia lokalnego rynku pracy i zmniejszenia potencjału rozwojowego gminy. Wynik wskazuje na potrzebę tworzenia warunków sprzyjających pozostawianiu młodych ludzi w gminie, zwłaszcza poprzez poprawę dostępu do zatrudnienia, mieszkań, usług społecznych, transportu, kultury i rekreacji.

Na trzecim miejscu znalazła się niezaradność życiowa, wskazana przez 36 osób, tj. 35,0% badanych. Może ona oznaczać trudności w samodzielnym rozwiązywaniu problemów, prowadzeniu gospodarstwa domowego, zarządzaniu budżetem oraz korzystaniu z dostępnych form wsparcia. Odpowiedzi te uzasadniają rozwijanie pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego i działań aktywizujących, których celem będzie wzmacnianie samodzielności mieszkańców.

Istotnym problemem pozostaje również długotrwała lub ciężka choroba, wymieniona przez 34 osoby, czyli 33,0% respondentów. Choroba wpływa nie tylko na sytuację osoby nią dotkniętej, lecz także na funkcjonowanie całej rodziny, zwiększając potrzeby opiekuńcze i wydatki oraz ograniczając aktywność zawodową opiekunów. Konieczne jest zatem rozwijanie usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych, zdrowotnych i wsparcia dla opiekunów osób zależnych.

Na zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych wskazały 32 osoby, tj. 31,1% badanych. Wynik ten może świadczyć o osłabieniu relacji międzypokoleniowych i ograniczeniu bezpośrednich kontaktów rodzinnych. Zbliżony charakter ma problem niskiego poziomu wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami, wskazany przez 27 osób, czyli 26,2%. Zasadne jest wspieranie inicjatyw integracyjnych, wydarzeń lokalnych, wolontariatu oraz działalności organizacji społecznych, świetlic i placówek kultury.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz zaniedbywanie dzieci wskazało 31 osób, czyli 30,1% respondentów. Wynik pokazuje potrzebę dalszego rozwijania poradnictwa rodzinnego, pomocy asystenta rodziny, wsparcia psychologicznego i pedagogicznego oraz współpracy pomiędzy szkołami, pomocą społeczną, ochroną zdrowia i innymi instytucjami.

Bezrobocie zostało wskazane przez 30 osób, tj. 29,1% badanych. Pomimo że nie zajęło ono pierwszego miejsca, pozostaje ważnym źródłem trudności ekonomicznych i społecznych rodzin. Działania strategiczne powinny obejmować aktywizację zawodową, rozwój kwalifikacji, współpracę z pracodawcami i instytucjami rynku pracy oraz wsparcie osób długotrwale bezrobotnych.

Po 28 osób, czyli po 27,2% respondentów, wskazało przemoc domową oraz rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci. Są to problemy wymagające szybkiej i skoordynowanej reakcji instytucjonalnej. Szczególne znaczenie powinny mieć działania Zespołu Interdyscyplinarnego, dostępność pomocy psychologicznej i prawnej, ochrona osób doznających przemocy oraz wsparcie rodzin niepełnych.

Ubóstwo wskazało 27 osób, tj. 26,2% badanych, natomiast niewydolność materialną rodziny, w tym zadłużenie bankowe, wymieniły 22 osoby, czyli 21,4%. Wyniki potwierdzają potrzebę łączenia świadczeń finansowych z pracą socjalną, poradnictwem budżetowym i aktywizacją zawodową. Sama pomoc materialna może być niewystarczająca, jeżeli nie towarzyszą jej działania wzmacniające samodzielność rodziny.

Rozpad związków i rozwody wskazało 25 osób, czyli 24,3% respondentów. Taki sam odsetek badanych zwrócił uwagę na narkomanię. Wskazania te uzasadniają rozwój poradnictwa rodzinnego, mediacji, pomocy psychologicznej oraz profilaktyki uzależnień kierowanej przede wszystkim do dzieci i młodzieży.

Niepełnosprawność została wskazana przez 21 osób, tj. 20,4% badanych. Rodziny osób z niepełnosprawnościami mogą wymagać wsparcia opiekuńczego, rehabilitacyjnego, finansowego i transportowego. Ważnym kierunkiem powinno być również ograniczanie barier architektonicznych i społecznych oraz rozwijanie usług wytchnieniowych.

Stosunkowo dużo osób wskazało także bezdomność – 19 respondentów, czyli 18,4%. Wynik ten należy interpretować jako ocenę znaczenia problemu, a nie informację o rzeczywistej liczbie osób bezdomnych w gminie. Zasadne jest utrzymanie procedur szybkiego reagowania i współpracy z placówkami zapewniającymi schronienie.

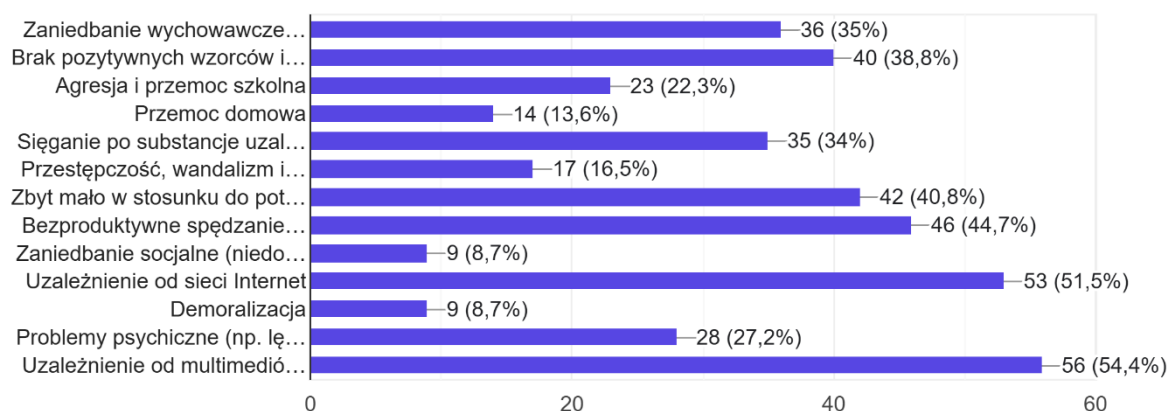
Na złe warunki mieszkaniowe i niewystarczający dostęp do mieszkań komunalnych oraz socjalnych wskazało 15 osób, tj. 14,6%. Problem ten może utrudniać usamodzielnianie się młodych mieszkańców oraz poprawę sytuacji rodzin znajdujących się w kryzysie. Wymaga on monitorowania potrzeb mieszkaniowych i stanu gminnego zasobu mieszkaniowego.

Rzadziej wskazywano brak poczucia bezpieczeństwa związany z przestępczością – 9 osób, czyli 8,7% – oraz sieroctwo społeczne, rozumiane jako wychowywanie dzieci poza rodziną biologiczną – 7 osób, tj. 6,8%. Mniejsza liczba odpowiedzi nie oznacza jednak, że problemy te mogą zostać pominięte, ponieważ dotyczą bezpieczeństwa mieszkańców i dobra dzieci.

Wyniki badania wskazują, że działania Gminy Dzierżążnia powinny koncentrować się przede wszystkim na profilaktyce i leczeniu uzależnień, wspieraniu rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz poprawie dostępności pomocy psychologicznej i socjalnej. Ważne będzie również ograniczanie odpływu młodych mieszkańców, rozwijanie usług dla osób chorych i z niepełnosprawnościami, aktywizacja zawodowa oraz wzmacnianie więzi rodzinnych i sąsiedzkich.

5. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzec można najczęściej na terenie naszej gminy ? Proszę zaznaczyć kilka odpowiedzi.

103 odpowiedzi

Pytanie 5 dotyczyło negatywnych zjawisk odnoszących się do dzieci i młodzieży, najczęściej dostrzeganych na terenie Gminy Dzierżążnia. Miało ono charakter wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi udzieliły 103 osoby, które dokonały łącznie 408 wskazań, co oznacza średnio około 4 odpowiedzi na jednego respondenta. Z tego względu suma odsetków przekracza 100%. Najczęściej wskazywanym problemem było uzależnienie od multimediów, takich jak komputer, telefon czy konsole do gier. Odpowiedź tę wybrało 56 osób, czyli 54,4% badanych. Na drugim miejscu znalazło się uzależnienie od Internetu, wskazane przez 53 osoby, tj. 51,5% respondentów. Łącznie co najmniej jeden z tych dwóch problemów wybrało 69 osób, czyli 67,0% uczestników badania, natomiast 40 osób wskazało jednocześnie oba zjawiska.

Wyniki pokazują, że zagrożenia związane z nadmiernym korzystaniem z nowych technologii są postrzegane jako najważniejszy obszar problemowy dotyczący młodego pokolenia. Nadmierna aktywność w środowisku cyfrowym może ograniczać bezpośrednie relacje społeczne, aktywność fizyczną, naukę i wypoczynek, a także wpływać na kondycję psychiczną dzieci i młodzieży. Zasadne jest prowadzenie edukacji dotyczącej higieny cyfrowej, bezpieczeństwa w Internecie oraz odpowiedzialnego korzystania z urządzeń elektronicznych. Działaniami profilaktycznymi należy obejmować zarówno dzieci, jak i ich rodziców.

Kolejnym istotnym problemem było bezproduktywne spędzanie czasu wolnego, wskazane przez 46 osób, czyli 44,7% respondentów. Jednocześnie 42 osoby, tj. 40,8% badanych, uznały, że na terenie gminy występuje zbyt mało zorganizowanych form spędzania czasu wolnego w stosunku do potrzeb dzieci i młodzieży. Co najmniej jeden z tych problemów wskazały 64 osoby, czyli 62,1% respondentów, a 24 osoby dostrzegły oba problemy jednocześnie.

Wyniki sugerują istnienie wyraźnego zapotrzebowania na zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych, sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i integracyjnych. Ważne jest, aby oferta była dostępna również dla dzieci zamieszkujących mniejsze miejscowości oraz dostosowana do różnych grup wiekowych. Rozwój atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego może jednocześnie ograniczać nadmierne korzystanie z Internetu i urządzeń elektronicznych oraz przeciwdziałać podejmowaniu zachowań ryzykownych.

Na brak pozytywnych wzorców i autorytetów wskazało 40 osób, tj. 38,8% badanych. Z kolei zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców dostrzegło 36 osób, czyli 35,0% respondentów. Co najmniej jeden z tych dwóch problemów wskazały 54 osoby, tj. 52,4% uczestników badania, natomiast 22 osoby zaznaczyły obydwa zjawiska.

Odpowiedzi te wskazują na potrzebę wzmacniania kompetencji wychowawczych rodziców oraz rozwijania poradnictwa rodzinnego i psychologicznego. Istotne znaczenie może mieć również organizowanie zajęć z udziałem osób stanowiących pozytywny wzór dla młodzieży, rozwijanie wolontariatu, mentoringu i działalności organizacji społecznych. Należy jednocześnie zachować ostrożność interpretacyjną, ponieważ odpowiedzi wyrażają subiektywne opinie mieszkańców, a nie potwierdzone przypadki zaniedbań w konkretnych rodzinach.

Sięganie przez dzieci i młodzież po substancje uzależniające, takie jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy i e-papierosy, wskazało 35 osób, czyli 34,0% respondentów. Jest to znaczący wynik, przemawiający za kontynuowaniem i rozszerzaniem profilaktyki uzależnień. Szczególną uwagę należy zwrócić na wczesne rozpoznawanie eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi, edukację dotyczącą konsekwencji zdrowotnych oraz współpracę szkół, rodziców, Policji, pomocy społecznej i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Na problemy psychiczne dzieci i młodzieży, w tym lęk i depresję, wskazało 28 osób, tj. 27,2% badanych. Oznacza to, że ponad jedna czwarta respondentów dostrzega pogorszenie kondycji psychicznej młodego pokolenia. W strategii należy uwzględnić zapewnienie łatwo dostępnej pomocy psychologicznej i pedagogicznej, rozwijanie umiejętności radzenia sobie ze stresem, prowadzenie działań przeciwdziałających izolacji społecznej oraz przygotowanie kadry oświatowej do wczesnego rozpoznawania sygnałów kryzysu psychicznego.

Agresję i przemoc szkolną wskazały 23 osoby, czyli 22,3% respondentów. Problem ten wymaga systematycznego monitorowania sytuacji w szkołach, rozwijania kompetencji społecznych i emocjonalnych uczniów oraz prowadzenia programów przeciwdziałających

przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy. Ważne jest także zapewnienie dzieciom możliwości bezpiecznego zgłaszania problemów oraz szybkiej reakcji ze strony nauczycieli i specjalistów. Na przestępczość, wandalizm i chuligaństwo wskazało 17 osób, tj. 16,5% badanych, natomiast przemoc domową wymieniło 14 osób, czyli 13,6% respondentów. Co najmniej jedną z form przemocy – szkolną lub domową – wskazało 26 osób, tj. 25,2% uczestników badania. Pomimo niższej liczby wskazań są to zjawiska o poważnych konsekwencjach, wymagające wczesnej interwencji oraz współdziałania szkół, Policji, pomocy społecznej, ochrony zdrowia i Zespołu Interdyscyplinarnego.

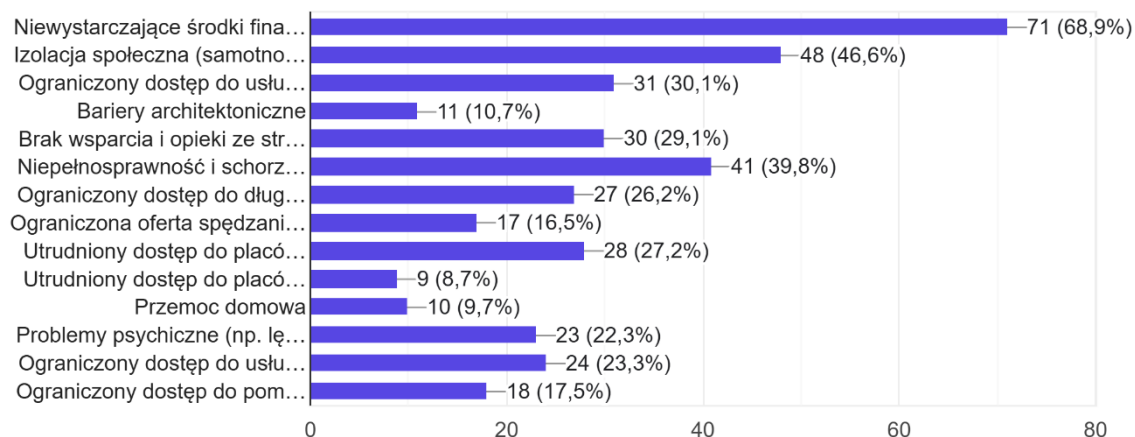
Najrzadziej wskazywano demoralizację oraz zaniedbanie socjalne, obejmujące m.in. niedożywienie i brak odpowiedniej higieny. Każdą z tych odpowiedzi wybrało po 9 osób, czyli po 8,7% respondentów. Niewielka liczba wskazań nie oznacza jednak braku tych problemów. Szczególnie zaniedbanie socjalne wymaga stałej obserwacji sytuacji dzieci oraz szybkiej reakcji instytucji w przypadku rozpoznania zagrożenia ich zdrowia lub prawidłowego rozwoju. Wyniki badania wskazują na cztery główne grupy problemów dotyczących dzieci i młodzieży:

1. nadmierne korzystanie z Internetu i urządzeń elektronicznych;
2. niedostateczna oferta zorganizowanego i wartościowego spędzania czasu wolnego;
3. trudności wychowawcze oraz brak pozytywnych wzorców;
4. zachowania ryzykowne, problemy psychiczne i różne formy przemocy.

W ramach realizacji strategii rekomenduje się rozwijanie dostępnej oferty zajęć sportowych, kulturalnych i społecznych, prowadzenie profilaktyki uzależnień behawioralnych i chemicznych, wzmacnianie kompetencji wychowawczych rodziców oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży łatwiejszego dostępu do pomocy psychologicznej. Działania powinny mieć charakter międzyinstytucjonalny i obejmować szkoły, rodziny, pomoc społeczną, ochronę zdrowia, Policję, organizacje pozarządowe, kluby sportowe oraz lokalne instytucje kultury.

6. Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszej gminy? Proszę zaznaczyć kilka odpowiedzi.

103 odpowiedzi

Pytanie nr 6 dotyczyło najważniejszych problemów społecznych osób starszych na terenie Gminy Dzierżążnia. Miało charakter wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi udzieliły 103 osoby, które dokonały łącznie 388 wskazań, czyli średnio około 3,8 odpowiedzi na jednego respondenta. Z tego względu suma odsetków przekracza 100%.

Najczęściej wskazywanym problemem były niewystarczające środki finansowe. Odpowiedź tę zaznaczyło 71 osób, czyli 68,9% badanych. Wynik pokazuje, że trudności ekonomiczne są postrzegane jako podstawowe zagrożenie dla jakości życia seniorów. Ograniczone dochody mogą utrudniać pokrywanie kosztów leczenia, zakupu leków, rehabilitacji, ogrzewania, transportu oraz codziennych potrzeb. W strategii należy uwzględnić pomoc materialną, poradnictwo w zakresie dostępnych świadczeń oraz działania ułatwiające seniorom korzystanie z przysługujących im form wsparcia.

Drugim najczęściej wskazywanym problemem była izolacja społeczna i samotność – 48 odpowiedzi, czyli 46,6%. Oznacza to, że niemal połowa respondentów dostrzega niedostatek kontaktów społecznych osób starszych. Problem ten może być szczególnie dotkliwy w przypadku seniorów mieszkających samotnie, mających trudności w poruszaniu się lub pozbawionych regularnego kontaktu z rodziną. Samotność może prowadzić do pogorszenia samopoczucia, obniżenia aktywności oraz zwiększenia ryzyka depresji.

Na trzecim miejscu znalazły się niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego, wskazane przez 41 osób, tj. 39,8% respondentów. Wynik potwierdza znaczenie potrzeb zdrowotnych i opiekuńczych w polityce senioralnej gminy. Postępujące ograniczenia sprawności mogą

prowadzić do utraty samodzielności oraz zwiększać zapotrzebowanie na pomoc rodziny, usługi opiekuńcze, rehabilitację, transport i dostosowanie miejsca zamieszkania.

Ograniczony dostęp do usług opiekuńczych wskazało 31 osób, czyli 30,1% badanych. Wynik ten świadczy o potrzebie rozwijania usług świadczonych w miejscu zamieszkania seniora, w tym pomocy w codziennych czynnościach, przygotowywaniu posiłków, utrzymaniu higieny, robieniu zakupów i załatwianiu spraw urzędowych. Rozwój usług środowiskowych może umożliwić osobom starszym dłuższe i bezpieczne pozostawanie we własnym domu.

Niewiele mniejsza grupa wskazała brak wsparcia i opieki ze strony rodziny – 30 osób, czyli 29,1% respondentów. Problem ten może wynikać m.in. z migracji młodszych członków rodzin, ich obowiązków zawodowych i opiekuńczych oraz osłabienia więzi międzypokoleniowych. W strategii należy przewidzieć wsparcie nie tylko dla samotnych seniorów, lecz także dla rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi, w tym poradnictwo, usługi wytechnieniowe i pomoc sąsiedzką.

Kolejne wskazania dotyczą dostępności ochrony zdrowia. Utrudniony dostęp do placówek medycznych wskazało 28 osób, tj. 27,2% badanych, a ograniczony dostęp do długoterminowej opieki medycznej – 27 osób, czyli 26,2%. Ponadto 24 osoby, tj. 23,3% respondentów, zwróciły uwagę na ograniczony dostęp do usług specjalistycznych. Problemy te mogą być szczególnie dotkliwe dla seniorów niemających własnego środka transportu lub wymagających pomocy drugiej osoby.

Łącznie co najmniej jeden problem związany z opieką lub zdrowiem wskazały 74 osoby, czyli 71,8% respondentów. Natomiast na co najmniej jedną trudność dotyczącą dostępności usług opiekuńczych, medycznych, specjalistycznych albo psychologicznych zwróciły uwagę 62 osoby, tj. 60,2% badanych. Wyniki wskazują na potrzebę poprawy koordynacji usług społecznych i zdrowotnych oraz rozwijania transportu umożliwiającego seniorom dojazd do lekarza, rehabilitacji i instytucji pomocowych.

Problemy psychiczne, w tym lęk i depresję, wskazały 23 osoby, czyli 22,3% respondentów. Jednocześnie 18 osób, tj. 17,5%, zwróciło uwagę na ograniczony dostęp do pomocy psychologicznej. Co najmniej jeden z tych problemów wskazały 33 osoby, czyli 32,0% badanych. Wyniki pokazują, że wsparcie psychiczne powinno stanowić istotny element lokalnej polityki senioralnej. Pomoc powinna być dostępna również dla osób mających trudności z dojazdem lub opuszczaniem miejsca zamieszkania.

Na ograniczoną ofertę spędzania czasu wolnego wskazało 17 osób, tj. 16,5% respondentów, natomiast utrudniony dostęp do placówek kulturalnych wymieniło 9 osób, czyli 8,7%. Po

uwzględnieniu także samotności i braku wsparcia rodzinnego co najmniej jeden problem związany z izolacją oraz ograniczoną aktywnością społeczną wskazało 69 osób, tj. 67,0% badanych. Uzasadnia to rozwijanie lokalnej oferty integracyjnej, kulturalnej, edukacyjnej i rekreacyjnej przeznaczonej dla seniorów.

Bariery architektoniczne wskazało 11 osób, czyli 10,7% respondentów. Pomimo stosunkowo niewielkiego udziału odpowiedzi problem ten ma istotne znaczenie dla osób z niepełnosprawnościami i ograniczoną sprawnością ruchową. Konieczne jest stopniowe dostosowywanie budynków użyteczności publicznej, ciągów komunikacyjnych oraz miejsc świadczenia usług do potrzeb seniorów.

Najrzadziej wskazywanym problemem była przemoc domowa wobec osób starszych – 10 odpowiedzi, tj. 9,7%. Zjawisko to może jednak pozostawać częściowo ukryte ze względu na zależność seniora od sprawcy, wstyd, lęk lub brak wiedzy o dostępnych formach pomocy. Dlatego mniejszej liczby wskazań nie należy utożsamiać z brakiem zagrożenia.

Wyniki badania wskazują na cztery podstawowe obszary problemów osób starszych:

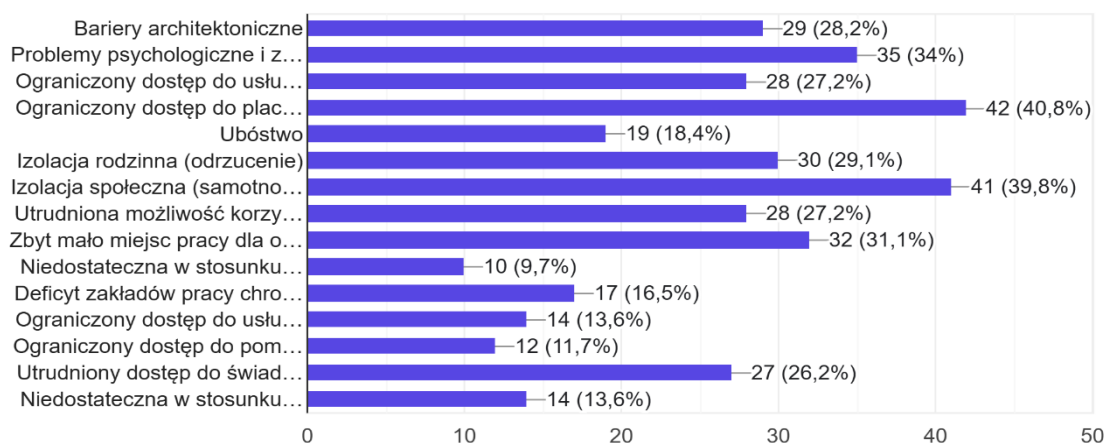
1. trudności finansowe;
2. samotność, izolację i brak wsparcia rodzinnego;
3. problemy zdrowotne, niepełnosprawność i ograniczoną samodzielność;
4. niewystarczającą dostępność usług opiekuńczych, medycznych i specjalistycznych.

W ramach strategii rekomenduje się rozwijanie usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania, pomocy sąsiedzkiej, transportu dla osób mających trudności z poruszaniem się oraz systemu informacji o dostępnych świadczeniach. Ważne będzie także tworzenie oferty przeciwdziałającej samotności, np. spotkań integracyjnych, zajęć kulturalnych, rekreacyjnych i międzypokoleniowych.

Należy również wzmacniać dostęp do pomocy psychologicznej, rehabilitacji i specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz wspierać rodziny opiekujące się starszymi i niesamodzielnymi członkami. Konieczne jest utrzymanie działań służących rozpoznawaniu przemocy, zaniedbania i innych zagrożeń występujących w miejscu zamieszkania seniora.

7. Z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby z niepełnosprawnością na terenie naszej gminy ? Proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi.

103 odpowiedzi

Pytanie 7 dotyczyło problemów społecznych, z którymi najczęściej spotykają się osoby z niepełnosprawnościami na terenie Gminy Dzierżążnia. Odpowiedzi udzieliły 103 osoby.

Respondenci zostali poproszeni o zaznaczenie trzech odpowiedzi, jednak w praktyce liczba wskazań była zróżnicowana: 34 osoby zaznaczyły dokładnie trzy odpowiedzi, 34 osoby wybrały mniej niż trzy, a 35 osób – więcej niż trzy. Łącznie odnotowano 378 wskazań, czyli średnio 3,7 odpowiedzi na osobę. Z tego względu suma odsetków przekracza 100%, a wyniki należy traktować jako hierarchię najczęściej dostrzeganych problemów.

Najczęściej wskazywanym problemem był ograniczony dostęp do placówek rehabilitacyjnych. Odpowiedź tę wybrały 42 osoby, czyli 40,8% respondentów. Wynik pokazuje, że rehabilitacja jest postrzegana jako jedna z najważniejszych niezaspokojonych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Trudności mogą dotyczyć zarówno dostępności samych placówek, jak i odległości, kosztów, terminów oczekiwania oraz możliwości regularnego dojazdu.

Drugim najczęściej wskazywanym problemem była izolacja społeczna i samotność – 41 odpowiedzi, tj. 39,8% badanych. Oznacza to, że niemal dwie piąte respondentów dostrzega ograniczone uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym. Izolacja może być konsekwencją problemów zdrowotnych, trudności transportowych, barier architektonicznych, braku odpowiedniej oferty zajęć oraz niewystarczającego wsparcia otoczenia.

Na trzecim miejscu znalazły się problemy psychologiczne i zdrowotne, wskazane przez 35 osób, czyli 34,0% respondentów. Wynik ten wskazuje na potrzebę łączenia pomocy medycznej z dostępem do wsparcia psychologicznego, rehabilitacji oraz usług społecznych. Problemy

zdrowotne i psychiczne mogą wzajemnie się nasilać, szczególnie w sytuacji samotności, braku aktywności i ograniczonego dostępu do specjalistów.

Kolejnym ważnym problemem jest zbyt mała liczba miejsc pracy dla osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności. Odpowiedź tę zaznaczyły 32 osoby, czyli 31,1% badanych. Dodatkowo 17 osób, tj. 16,5%, wskazało na deficyt zakładów pracy chronionej. Co najmniej jeden problem związany z zatrudnieniem wybrały 43 osoby, czyli 41,7% respondentów. Wyniki wskazują na potrzebę rozwijania aktywizacji zawodowej, doradztwa, szkoleń oraz współpracy z lokalnymi pracodawcami w zakresie tworzenia dostępnych stanowisk pracy.

Izolację rodzinną i odrzucenie wskazało 30 osób, tj. 29,1% respondentów. Wynik ten pokazuje, że część osób z niepełnosprawnościami może doświadczać nie tylko ograniczenia kontaktów społecznych, ale również niedostatecznego wsparcia ze strony najbliższych. W strategii należy zatem uwzględnić poradnictwo rodzinne, wsparcie opiekunów oraz działania wzmacniające więzi rodzinne i przeciwdziałające wykluczeniu.

Na bariery architektoniczne wskazało 29 osób, czyli 28,2% badanych. Z kolei utrudnioną możliwość korzystania ze środków transportu wymieniło 28 osób, tj. 27,2%. Co najmniej jeden z tych dwóch problemów wskazało 45 respondentów, czyli 43,7% badanych. Oznacza to, że dostępność przestrzeni i transportu stanowi istotną przeszkodę w korzystaniu z opieki zdrowotnej, rehabilitacji, edukacji, pracy, kultury i życia społecznego.

Ograniczony dostęp do usług opiekuńczych wskazało 28 osób, czyli 27,2% respondentów, natomiast utrudniony dostęp do świadczeń medycznych, rehabilitacji i lekarzy specjalistów – 27 osób, tj. 26,2%. Odpowiedzi te potwierdzają potrzebę rozwoju usług środowiskowych oraz poprawy koordynacji wsparcia społecznego i zdrowotnego.

Ubóstwo zostało wskazane przez 19 osób, czyli 18,4% badanych. Trudna sytuacja finansowa może ograniczać możliwość zakupu leków, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocniczego, korzystania z odpłatnych usług oraz dojazdu do placówek medycznych. Działania pomocowe powinny zatem łączyć wsparcie materialne z poradnictwem, rehabilitacją oraz aktywizacją społeczną i zawodową.

Po 14 osób, czyli po 13,6% respondentów, wskazało na ograniczony dostęp do usług specjalistycznych oraz niedostateczną ofertę zajęć kulturalnych i edukacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami. Na ograniczony dostęp do pomocy psychologicznej zwróciło uwagę 12 osób, tj. 11,7%, natomiast niedostateczną ofertę zorganizowanych form spędzania czasu wskazało 10 osób, czyli 9,7%.

Niższe odsetki dotyczące zajęć i pomocy psychologicznej nie oznaczają, że są to obszary nieistotne. Mogą one mieć duże znaczenie dla przeciwdziałania samotności, poprawy kondycji psychicznej oraz podtrzymywania samodzielności osób z niepełnosprawnościami.

Łączne obszary problemowe

Po pogrupowaniu odpowiedzi można wyróżnić cztery najważniejsze obszary:

- problemy zdrowotne oraz ograniczony dostęp do rehabilitacji, pomocy psychologicznej i usług opiekuńczych wskazało 75 osób, czyli 72,8% badanych;
- izolację społeczną lub rodzinną oraz ograniczoną ofertę aktywności wskazało 58 osób, tj. 56,3%;
- bariery architektoniczne lub trudności transportowe wskazało 45 osób, czyli 43,7%;
- problemy związane z zatrudnieniem wskazały 43 osoby, tj. 41,7%.

Wyniki pokazują, że problemy osób z niepełnosprawnościami mają charakter wielowymiarowy. Trudności zdrowotne łączą się z barierami transportowymi i architektonicznymi, ograniczonym dostępem do usług, bezrobociem oraz izolacją społeczną.

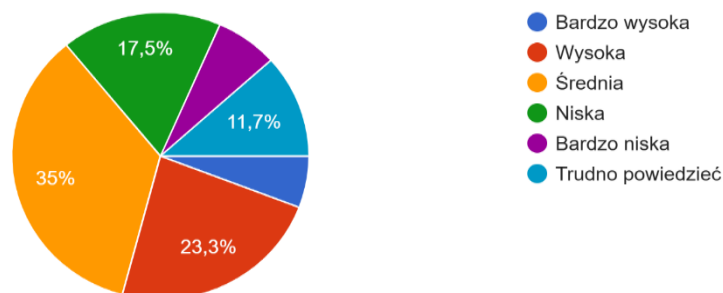
W działaniach strategicznych należy skoncentrować się przede wszystkim na:

- poprawie dostępu do rehabilitacji i specjalistycznej opieki medycznej;
- rozwijaniu usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania;
- organizowaniu transportu do placówek medycznych, rehabilitacyjnych i instytucji publicznych;
- systematycznym usuwaniu barier architektonicznych i komunikacyjnych;
- zwiększaniu dostępu do pomocy psychologicznej;
- rozwijaniu oferty integracyjnej, kulturalnej i edukacyjnej;
- wspieraniu rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami;
- aktywizacji zawodowej i współpracy z pracodawcami.

Następnie mieszkańcy zostali zapytani o problem uzależnień oraz przemocy domowej.

8. Jak Pani/Pan ocenia skalę występowania w naszej gminie problemu uzależnień tj.: alkoholizmu, narkomanii? Proszę zaznaczyć właściwą odpowiedź.

103 odpowiedzi

Pytanie 8 dotyczyło oceny skali występowania w Gminie Dzierżążnia problemu uzależnień, w szczególności alkoholizmu i narkomanii. Odpowiedzi udzieliły wszystkie 103 osoby. Każdy respondent wybrał jedną odpowiedź, zgodnie z instrukcją zawartą w pytaniu.

Najwięcej respondentów – 36 osób, czyli 35,0% – oceniło skalę uzależnień jako średnią. Oznacza to, że problem jest wyraźnie dostrzegany przez mieszkańców, ale najczęściej nie jest oceniany jako zjawisko skrajnie nasilone.

Skalę problemu jako wysoką określili 24 osoby, tj. 23,3% badanych, natomiast jako bardzo wysoką – 6 osób, czyli 5,8%. Łącznie 30 respondentów, a więc 29,1% uczestników badania, uznało skalę uzależnień za wysoką lub bardzo wysoką. Jest to znacząca grupa, wskazująca na potrzebę utrzymania i rozwijania działań profilaktycznych, terapeutycznych oraz pomocowych. Ocenę niską wybrało 18 osób, tj. 17,5% badanych, a bardzo niską – 7 osób, czyli 6,8%. Łącznie 25 respondentów, tj. 24,3%, uznało skalę problemu za niską lub bardzo niską. Odsetek ocen wysokich i bardzo wysokich był więc o 4,8 punktu procentowego większy od udziału ocen niskich i bardzo niskich.

Odpowiedź „trudno powiedzieć” zaznaczyło 12 osób, czyli 11,7% respondentów. Może to oznaczać brak bezpośredniej wiedzy o skali zjawiska, jego częściowo ukryty charakter albo niewystarczającą dostępność informacji o problemach uzależnień występujących na terenie gminy.

Łącznie 66 osób, czyli 64,1% badanych, określiło skalę uzależnień jako co najmniej średnią. Jednocześnie tylko 5,8% uznało ją za bardzo wysoką. Można zatem stwierdzić, że mieszkańcy dostrzegają problem uzależnień, ale w większości oceniają jego natężenie jako umiarkowane lub podwyższone, a nie skrajne.

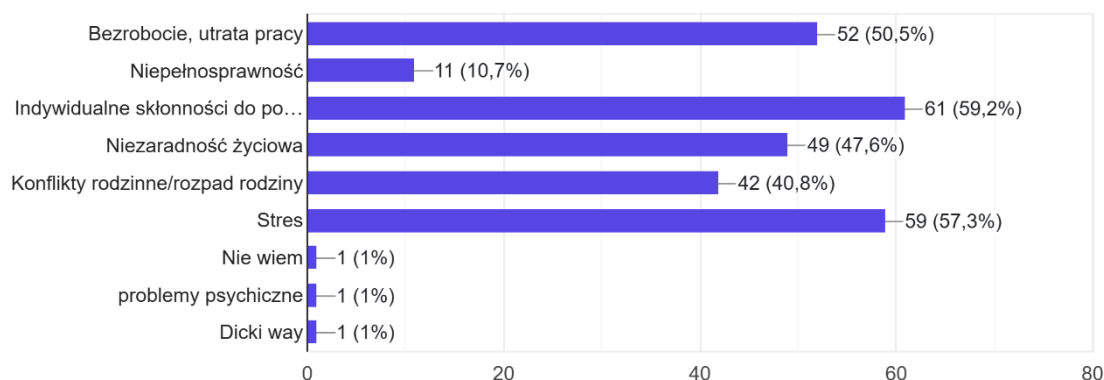
Warto zestawić te wyniki z odpowiedziami na pytanie nr 4, w którym alkoholizm został uznany za najważniejszy problem społeczny rodzin – wskazały go 73 osoby, czyli 70,9% respondentów. Oznacza to, że alkoholizm jest bardzo silnie obecny w świadomości mieszkańców jako zagrożenie dla funkcjonowania rodzin, mimo że ogólna skala uzależnień najczęściej została oceniona jako średnia. Może to wskazywać, że respondenci postrzegają konsekwencje uzależnień jako poważne nawet wtedy, gdy samo zjawisko nie jest przez wszystkich uznawane za powszechne.

Wyniki uzasadniają utrzymanie problematyki uzależnień jako jednego z ważniejszych obszarów Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Działania powinny obejmować:

- profilaktykę uzależnień od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych;
- edukację dzieci, młodzieży, rodziców i dorosłych mieszkańców;
- zwiększanie dostępności konsultacji, terapii i poradnictwa;
- wsparcie członków rodzin osób uzależnionych;
- wczesne rozpoznawanie problemów i kierowanie do specjalistycznej pomocy;
- współpracę GOPS, szkół, Policji, ochrony zdrowia i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- prowadzenie działań informacyjnych dotyczących miejsc uzyskania pomocy.

9. Jakie są według Pani/Pana przyczyny występowania uzależnień? Proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi.

103 odpowiedzi

Następne pytanie dotyczyło przyczyn występowania uzależnień w opinii mieszkańców Gminy Dzierżążnia. Odpowiedzi udzieliły 103 osoby. Respondenci zostali poproszeni o wybranie trzech odpowiedzi, jednak nie wszyscy zastosowali się do tego ograniczenia:

- 41 osób zaznaczyło dokładnie trzy odpowiedzi;

- 41 osób wskazało jedną lub dwie odpowiedzi;
- 21 osób wybrało więcej niż trzy odpowiedzi.

Łącznie odnotowano 277 wskazań, czyli średnio około 2,7 odpowiedzi na jednego respondenta. Z tego względu suma odsetków przekracza 100%.

Najczęściej wskazywaną przyczyną były indywidualne skłonności do popadania w nałogi. Odpowiedź tę wybrało 61 osób, czyli 59,2% badanych. Wynik pokazuje, że znaczna część mieszkańców wiąże rozwój uzależnień z osobistą podatnością człowieka, sposobem radzenia sobie z trudnościami lub indywidualnymi cechami psychologicznymi.

Jednocześnie tylko 3 osoby wskazały indywidualne skłonności jako jedyną przyczynę. Aż 58 respondentów łączyło je z co najmniej jednym czynnikiem społecznym lub sytuacyjnym, takim jak stres, bezrobocie, niezaradność życiowa albo konflikty rodzinne. Oznacza to, że uzależnienia są postrzegane przede wszystkim jako zjawisko wieloprzyczynowe, a nie wyłącznie wynik indywidualnych predyspozycji.

Drugą najczęściej wskazywaną przyczyną był stres – 59 odpowiedzi, czyli 57,3%. Wynik ten pokazuje, że mieszkańcy dostrzegają związek pomiędzy przeciążeniem psychicznym, trudnymi doświadczeniami życiowymi i sięganiem po substancje uzależniające. W działaniach profilaktycznych należy zatem uwzględnić rozwijanie umiejętności radzenia sobie ze stresem, regulowania emocji oraz konstruktywnego rozwiązywania problemów.

Na trzecim miejscu znalazło się bezrobocie i utrata pracy, wskazane przez 52 osoby, tj. 50,5% respondentów. Brak zatrudnienia może prowadzić do pogorszenia sytuacji finansowej, obniżenia poczucia własnej wartości, napięć rodzinnych i utraty dotychczasowych kontaktów społecznych. Wynik uzasadnia łączenie profilaktyki uzależnień z aktywizacją zawodową oraz wsparciem osób pozostających bez pracy.

Niezaradność życiową wskazało 49 osób, czyli 47,6% badanych. Odpowiedź ta może odnosić się do trudności w samodzielnym rozwiązywaniu problemów, zarządzaniu budżetem, prowadzeniu gospodarstwa domowego, podejmowaniu decyzji i korzystaniu z dostępnych form pomocy. W strategii należy zatem uwzględnić pracę socjalną, poradnictwo oraz działania wzmacniające samodzielność i kompetencje życiowe mieszkańców.

Kolejną ważną przyczyną były konflikty rodzinne i rozpad rodziny, wskazane przez 42 osoby, tj. 40,8% respondentów. Wynik pokazuje, że uzależnienia są silnie łączone z kryzysami występującymi w środowisku rodzinnym. Relacja ta może mieć charakter dwustronny: konflikty i rozpad więzi mogą sprzyjać sięganiu po substancje, natomiast uzależnienie może

pogłębiać problemy rodzinne. Potrzebne jest zatem poradnictwo rodzinne, pomoc psychologiczna, mediacja oraz wsparcie dla członków rodzin osób uzależnionych.

Znacznie rzadziej wskazywano niepełnosprawność – 11 osób, czyli 10,7% respondentów. Wynik ten należy interpretować ostrożnie. Sama niepełnosprawność nie jest bezpośrednią przyczyną uzależnienia, jednak związane z nią przewlekłe problemy zdrowotne, ból, izolacja, brak aktywności lub trudności ekonomiczne mogą zwiększać ryzyko kryzysu psychicznego i zachowań ryzykownych.

Pojedynczo pojawiły się odpowiedzi wskazujące na problemy psychiczne oraz brak wiedzy o przyczynach uzależnień. Odnotowano także jedną odpowiedź niemożliwą do jednoznacznego zinterpretowania, dlatego nie powinna być ona wykorzystywana do formułowania wniosków merytorycznych.

Aż 99 osób, czyli 96,1% respondentów, wskazało przynajmniej jeden z następujących czynników: stres, bezrobocie, niezaradność życiową albo konflikty rodzinne. Wynik ten potwierdza, że mieszkańcy wiążą uzależnienia przede wszystkim z trudnymi warunkami życia i niewystarczającymi umiejętnościami radzenia sobie z kryzysem.

Odpowiedzi układają się w trzy wzajemnie powiązane grupy przyczyn:

1. psychologiczne – indywidualna podatność, stres i problemy psychiczne;
2. społeczno-ekonomiczne – bezrobocie, utrata pracy i niezaradność życiowa;
3. rodzinne – konflikty, osłabienie więzi i rozpad rodziny.

Uzależnienia nie powinny być zatem przedstawiane wyłącznie jako rezultat niewłaściwych decyzji jednostki. Wyniki ankiety wskazują na potrzebę uwzględnienia sytuacji rodzinnej, zawodowej, finansowej i psychicznej osoby zagrożonej uzależnieniem.

Działania zaplanowane w strategii powinny obejmować:

- rozwijanie umiejętności radzenia sobie ze stresem i emocjami;
- zwiększanie dostępności pomocy psychologicznej;
- aktywizację zawodową osób bezrobotnych;
- wzmacnianie zaradności i samodzielności życiowej;
- poradnictwo rodzinne, mediację i pomoc w sytuacjach kryzysowych;
- wczesne rozpoznawanie problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji;
- wsparcie rodzin osób uzależnionych;
- edukację mieszkańców na temat rzeczywistych mechanizmów powstawania uzależnień.

10. Czy w Pani/Pana najbliższym otoczeniu występuje zjawisko przemocy domowej? (proszę zaznaczyć właściwą odpowiedź)

103 odpowiedzi

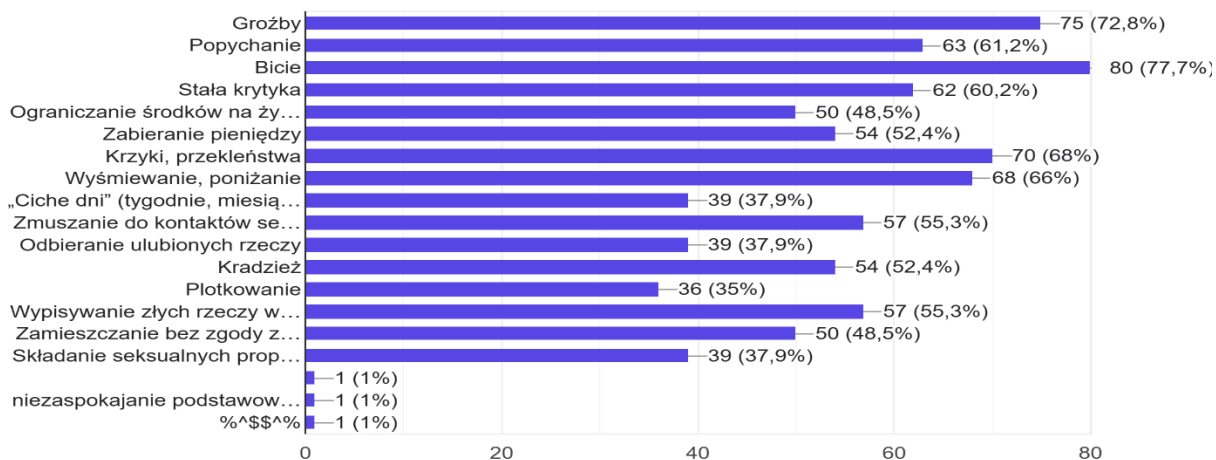
Spośród 103 respondentów po 41 osób (po 39,8%) zadeklarowało, że nie słyszało o rodzinach dotkniętych przemocą domową albo jedynie słyszało o takich przypadkach. Bezpośrednią znajomość nielicznych takich rodzin wskazało 18 osób (17,5%), a wielu rodzin – 3 osoby (2,9%).

Łącznie 62 osoby (60,2%) przynajmniej słyszały o przypadkach przemocy domowej, natomiast 21 respondentów (20,4%) znało rodziny, w których problem ten występuje. Wyniki potwierdzają obecność zjawiska w świadomości społecznej, przy czym jego rzeczywista skala może być większa ze względu na ukryty charakter przemocy. W strategii należy uwzględnić działania informacyjne, możliwość bezpiecznego zgłaszania przemocy oraz łatwy dostęp do pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej.

W celu badania świadomości dotyczącej zachowań noszących znamiona przemocy ankietowani zostali zapytani:

11. Które z zachowań zaliczyłby Pan/Pani, jako mające znamiona przemocy? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

103 odpowiedzi

Pytanie miało charakter wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi udzieliły wszystkie 103 osoby, dokonując łącznie 895 wskazań, czyli średnio 8,7 odpowiedzi na jednego respondenta.

Najczęściej za przemoc uznawano:

- bicie – 80 osób (77,7%);
- groźby – 75 osób (72,8%);
- krzyki i przekleństwa – 70 osób (68,0%);
- wyśmiewanie i poniżanie – 68 osób (66,0%);
- popychanie – 63 osoby (61,2%);
- stałą krytykę – 62 osoby (60,2%).

Wyniki pokazują, że respondenci najlepiej rozpoznają bezpośrednią przemoc fizyczną oraz najbardziej widoczne formy przemocy psychicznej. Co najmniej jedno zachowanie zaliczane do przemocy fizycznej wskazały 84 osoby (81,6%), natomiast przynajmniej jedną formę przemocy psychicznej – 95 osób (92,2%).

Zmuszanie do kontaktów seksualnych uznało za przemoc 57 osób (55,3%), a składanie propozycji seksualnych – 39 osób (37,9%). Co najmniej jedno zachowanie z obszaru przemocy seksualnej wskazały 62 osoby (60,2%). Niższy wynik dotyczący propozycji seksualnych może częściowo wynikać z niejednoznacznego sformułowania odpowiedzi – o przemocy decyduje przede wszystkim brak zgody, presja, uporczywość lub wykorzystanie zależności drugiej osoby.

Stosunkowo dobrze rozpoznawana była również przemoc ekonomiczna. Kradzież oraz zabieranie pieniędzy wskazały po 54 osoby (po 52,4%), natomiast ograniczanie środków na życie – 50 osób (48,5%). Co najmniej jedną z tych form przemocy zaznaczyło 75 respondentów (72,8%).

Za zachowania przemocowe w Internecie wypisywanie obraźliwych lub szkodliwych treści w mediach społecznościowych uznało 57 osób (55,3%), a zamieszczanie zdjęć bez zgody – 50 osób (48,5%). Co najmniej jedną formę przemocy internetowej wskazało 61 osób (59,2%). Wynik potwierdza, że cyberprzemoc jest dostrzegana przez większość badanych, ale jej rozpoznawalność pozostaje niższa niż przemocy fizycznej i jawnej przemocy psychicznej.

Rzadziej za przemoc uznawano „ciche dni” trwające tygodniami lub miesiącami oraz odbieranie ulubionych rzeczy – po 39 osób (po 37,9%), a także plotkowanie – 36 osób (35,0%). Są to zachowania bardziej zależne od kontekstu, jednak mogą stanowić element przemocy psychicznej, kontroli, izolowania lub długotrwałego poniżania drugiej osoby.

Jeden respondent dodatkowo wskazał niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych i zaniedbanie. Jest to trafne uzupełnienie, ponieważ zaniedbanie osoby zależnej, dziecka, seniora lub osoby z niepełnosprawnością również może stanowić formę przemocy. Jedna odpowiedź dodatkowa była niezrozumiała i nie powinna być uwzględniana w interpretacji merytorycznej. Wyniki wskazują na dość wysoką świadomość najbardziej oczywistych form przemocy, szczególnie bicia, gróźb, krzyków i poniżania. Słabiej rozpoznawane są zachowania mniej widoczne, w tym długotrwałe ignorowanie, kontrolowanie środków finansowych, cyberprzemoc oraz niektóre przejawy przemocy seksualnej i emocjonalnej.

W strategii należy uwzględnić działania edukacyjne wyjaśniające, że przemoc nie ogranicza się do naruszania nietykalności fizycznej. Powinny one obejmować również przemoc psychiczną, ekonomiczną, seksualną, internetową oraz zaniedbanie. Ważne jest także upowszechnianie informacji o sposobach bezpiecznego zgłaszania przemocy i miejscach uzyskania pomocy.

Następne dwa pytania dotyczyły osobistego doświadczenia przemocy oraz bycia świadkiem przemocy domowej. Odpowiedzi udzieliły wszystkie 103 osoby.

W pytaniu nr 12 15 respondentów (14,6%) zadeklarowało, że doświadczyło przemocy, natomiast 88 osób (85,4%) udzieliło odpowiedzi przeczącej. Oznacza to, że osobiste doświadczenie przemocy wskazała około jedna na siedem badanych osób.

W pytaniu nr 13 11 respondentów (10,7%) potwierdziło, że było świadkiem przemocy domowej, a 92 osoby (89,3%) nie miały takiego doświadczenia.

Łączne zestawienie odpowiedzi pokazuje, że:

- 5 osób (4,9%) zarówno doświadczyło przemocy, jak i było jej świadkiem;
- 10 osób (9,7%) doświadczyło przemocy, ale nie było świadkiem przemocy domowej;
- 6 osób (5,8%) było świadkiem przemocy domowej, ale nie zadeklarowało osobistego doświadczenia przemocy;
- 82 osoby (79,6%) nie wskazały żadnego z tych doświadczeń.

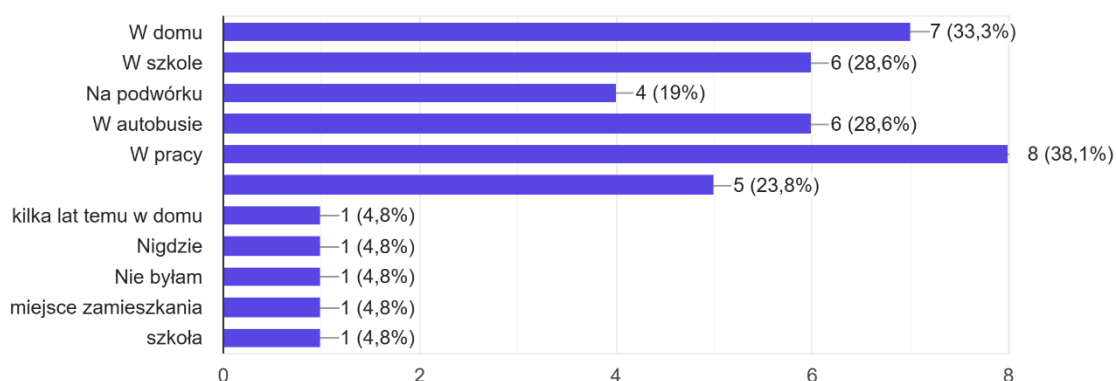
Ogółem 21 osób, czyli 20,4% respondentów, doświadczyło przemocy lub było świadkiem przemocy domowej. Oznacza to, że co piąty uczestnik badania miał bezpośredni kontakt z przemocą jako osoba jej doznająca albo świadek.

Wyniki należy interpretować ostrożnie. Pytanie nr 12 odnosiło się ogólnie do przemocy, natomiast pytanie nr 13 – konkretnie do przemocy domowej. Nie określono również, kiedy doszło do tych zdarzeń ani czy mają one charakter aktualny. Ze względu na wstyd, lęk, zależność od sprawcy i obawę przed ujawnieniem problemu rzeczywista skala przemocy może być większa niż wskazana w ankiecie.

Wyniki potwierdzają potrzebę utrzymania przeciwdziałania przemocy jako ważnego kierunku działań gminy. Szczególne znaczenie powinny mieć: dostęp do bezpiecznej i poufnej pomocy, wsparcie psychologiczne i prawne, informowanie o możliwościach zgłaszania przemocy oraz szybka współpraca GOPS, Policji, szkół, ochrony zdrowia i Zespołu Interdyscyplinarnego. Pomocą należy obejmować nie tylko osoby doznające przemocy, lecz również jej świadków, szczególnie dzieci.

13a. Jeżeli Tak: to gdzie? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

21 odpowiedzi

Pytanie 13a¹¹ było skierowane wyłącznie do osób, które zadeklarowały, że były świadkami przemocy. Respondenci mogli wskazać więcej niż jedno miejsce, dlatego liczba wskazań jest większa niż liczba osób udzielających odpowiedzi, a odsetki nie sumują się do 100%. Część respondentów mogła nie uważać się za świadków przemocy domowej, ale jednocześnie wskazać miejsca, w których obserwowała inne formy agresji lub przemocy. Dlatego wyniki pytania 13a należy traktować jako informacje o miejscach, w których respondenci zetknęli się z zachowaniami przemocowymi, a nie jako precyzyjny rozkład miejsc występowania przemocy domowej.

Po ujednoliceniu podobnych zapisów, takich jak „w domu”, „miejsce zamieszkania” oraz „kilka lat temu w domu”, odpowiedzi przedstawiają się następująco:

- w domu lub miejscu zamieszkania – 8 osób (44,4%);
- w pracy – 8 osób (44,4%);
- w szkole – 6 osób (33,3%);

¹¹ Uwaga metodologiczna: w pytaniu 13 odpowiedź „tak” zaznaczyło 11 osób, natomiast pytanie 13a wypełniło 18 osób. Jest to niewielka niespójność w odpowiedziach ankietowych. W analizie pytania 13a procenty obliczono na podstawie 18 osób, które faktycznie udzieliły odpowiedzi na to pytanie.

- w autobusie – 6 osób (33,3%);
- na podwórku – 4 osoby (22,2%);
- odpowiedzi przeczące: „nigdzie” lub „nie byłam” – 2 osoby (11,1%).

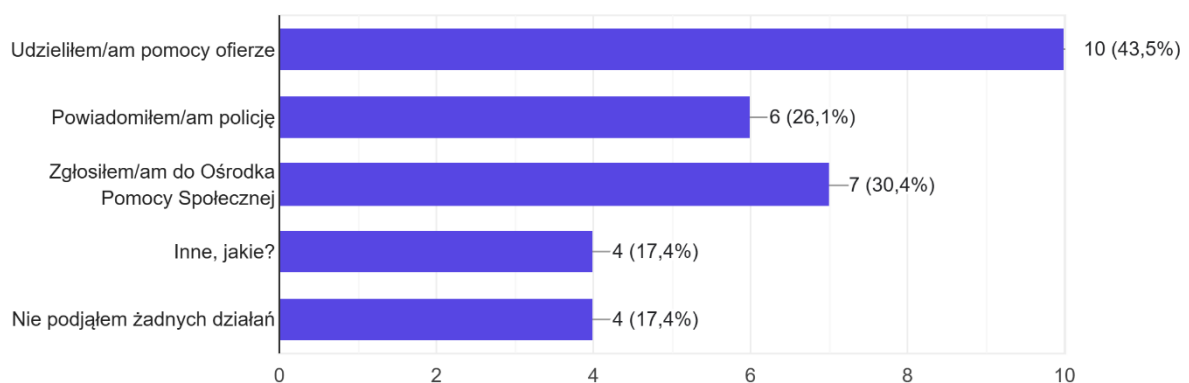
Najczęściej wskazywanymi miejscami były dom lub miejsce zamieszkania oraz miejsce pracy. Każdą z tych odpowiedzi wybrało po 8 osób. Wysoka liczba wskazań domu jest zgodna z charakterem przemocy domowej. Wskazania miejsca pracy mogą natomiast oznaczać, że respondenci zetknęli się z przemocą wobec współpracownika lub obserwowali jej skutki, ewentualnie rozumieli pytanie szerzej jako odnoszące się do różnych form przemocy.

Po 6 osób wskazało szkołę i autobus. Wyniki te mogą odnosić się do przemocy rówieśniczej, agresji w przestrzeni publicznej albo sytuacji, w których konflikty rodzinne ujawniały się poza miejscem zamieszkania. Na podwórko wskazały 4 osoby, co również potwierdza, że zachowania przemocowe mogą być dostrzegane w najbliższym otoczeniu społecznym.

Odpowiedzi pokazują, że przemoc jest dostrzegana zarówno w przestrzeni prywatnej, jak i publicznej – w domu, pracy, szkole, autobusie i na podwórku. Uzasadnia to prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych w różnych środowiskach oraz przygotowanie pracowników szkół, instytucji, zakładów pracy i transportu publicznego do właściwego reagowania na przemoc. Ze względu na niespójność odpowiedzi i niewielką liczebność grupy wyniki powinny być interpretowane ostrożnie.

13b. Jeżeli TAK, to: Jakie Pan/Pani podjął działania? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

23 odpowiedzi

Pytanie 13b dotyczyło działań podjętych przez osoby, które były świadkami przemocy domowej. Można było zaznaczyć kilka odpowiedzi. Na pytanie odpowiedziały 23 osoby, mimo że w pytaniu nr 13 tylko 11 respondentów potwierdziło, że było świadkami przemocy domowej. Wyniki należy zatem przedstawić w dwóch ujęciach.

Wszystkie udzielone odpowiedzi

Wśród 23 osób, które wypełniły pytanie 13b:

- udzielenie pomocy osobie doznającej przemocy wskazało 10 osób (43,5%);
- zgłoszenie sytuacji do Ośrodka Pomocy Społecznej – 7 osób (30,4%);
- powiadomienie Policji – 6 osób (26,1%);
- odpowiedź „inne działania” – 4 osoby (17,4%);
- niepodjęcie żadnych działań – 4 osoby (17,4%).

Najczęściej podejmowaną reakcją była bezpośrednia pomoc osobie doznającej przemocy.

Rzadziej zdecydowano się na zawiadomienie instytucji – Ośrodka Pomocy Społecznej lub Policji. Może to wskazywać, że mieszkańcy chętniej reagują osobiście niż formalnie zgłaszają zdarzenie.

Odpowiedzi świadków przemocy domowej

Jeżeli uwzględnimy wyłącznie 11 osób, które w pytaniu nr 13 potwierdziły bycie świadkiem przemocy domowej, wyniki przedstawiają się następująco:

- pomocy osobie doznającej przemocy udzieliły 4 osoby (36,4%);
- do Ośrodka Pomocy Społecznej zgłosiły sprawę 4 osoby (36,4%);
- Policję powiadomiły 4 osoby (36,4%);
- inne działania wskazały 2 osoby (18,2%);
- brak podjęcia działań zaznaczyły 2 osoby (18,2%).

Wyniki pokazują, że świadkowie podejmowali zarówno pomoc bezpośrednią, jak i działania instytucjonalne. Dziesięć spośród 11 osób wskazało co najmniej jedną formę reakcji. Należy jednak zaznaczyć, że jeden respondent zaznaczył jednocześnie kilka działań oraz odpowiedź „nie podjąłem żadnych działań”, co stanowi wewnętrzną niespójność.

Na pytanie odpowiedziało również 12 osób, które wcześniej nie zadeklarowały bycia świadkami przemocy domowej. Mogły one:

- odnieść pytanie do innych, wcześniejszych doświadczeń;
- potraktować je jako pytanie hipotetyczne;
- rozumieć przemoc szerzej niż tylko jako przemoc domową;
- nie zastosować się do instrukcji przejścia do kolejnego pytania.

Ponadto 4 osoby zaznaczyły odpowiedź „inne działania”, ale nie podały, na czym one polegały. Nie można więc dokonać ich dokładniejszej interpretacji.

Wyniki wskazują, że mieszkańcy podejmują działania w sytuacji zaobserwowania przemocy, jednak częściej wybierają bezpośrednią pomoc niż formalne zgłoszenie. W strategii należy uwzględnić edukację dotyczącą bezpiecznego reagowania, sposobów zawiadamiania Policji,

GOPS i Zespołu Interdyscyplinarnego oraz zasad udzielania pomocy bez narażania siebie i osoby doznającej przemocy. Ze względu na niespójności w odpowiedziach wyniki pytania należy traktować jako orientacyjne.

Wśród przyczyn występowania przemocy domowej najczęściej wymieniano:

Pytanie dotyczyło przyczyn przemocy domowej w opinii mieszkańców Gminy Dzierżążnia. Odpowiedzi udzieliły wszystkie 103 osoby. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie trzech odpowiedzi, jednak liczba wyborów była zróżnicowana:

- 37 osób zaznaczyło dokładnie trzy odpowiedzi;
- 28 osób wybrało mniej niż trzy;
- 38 osób wskazało więcej niż trzy odpowiedzi.

Łącznie odnotowano 324 wskazania, czyli średnio około 3,1 odpowiedzi na respondenta. Wyniki potwierdzają, że mieszkańcy postrzegają przemoc domową jako zjawisko mające kilka współwystępujących przyczyn.

Najczęściej wskazywaną przyczyną były uzależnienia – 78 osób, czyli 75,7% respondentów. Wynik ten jest spójny z odpowiedziami na wcześniejsze pytania, w których alkoholizm został uznany za jeden z najważniejszych problemów społecznych rodzin. Nadużywanie alkoholu lub innych substancji może zwiększać impulsywność, nasilać konflikty oraz osłabiać kontrolę zachowania. Uzależnienie nie może być jednak traktowane jako usprawiedliwienie przemocy – odpowiedzialność za stosowanie przemocy zawsze ponosi osoba, która się jej dopuszcza.

Drugą najczęściej wskazywaną przyczyną była nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi – 67 osób, tj. 65,0% badanych. Wynik wskazuje na potrzebę rozwijania kompetencji rodzicielskich, poradnictwa rodzinnego i pomocy w sytuacjach kryzysowych.

Szczególne znaczenie może mieć edukacja dotycząca wychowania bez przemocy, rozwiązywania konfliktów i reagowania na trudne zachowania dzieci.

Na trzecim miejscu znalazła się choroba psychiczna, wskazana przez 59 osób, czyli 57,3% respondentów. Odpowiedź ta przedstawia społeczne przekonania mieszkańców, a nie potwierdzoną zależność. Należy podkreślić, że większość osób doświadczających zaburzeń psychicznych nie stosuje przemocy. Ryzyko może wzrastać przede wszystkim wtedy, gdy problemy psychiczne pozostają nieleczone i współwystępują z uzależnieniem, silnym kryzysem lub wcześniejszymi zachowaniami agresywnymi. Działania informacyjne powinny zapobiegać stygmatyzacji osób chorujących psychicznie.

Wzorce pokoleniowe przemocy wskazały 52 osoby, tj. 50,5% badanych. Wynik pokazuje, że połowa respondentów dostrzega mechanizm powielania zachowań poznanych w rodzinie pochodzenia. Dzieci obserwujące przemoc mogą uznać ją za dopuszczalny sposób rozwiązywania konfliktów. Uzasadnia to obejmowanie pomocą nie tylko osoby doznającej przemocy, lecz także dzieci będących jej świadkami oraz osób stosujących przemoc.

Na zazdrość wskazało 37 osób, czyli 35,9% respondentów. Zazdrość może prowadzić do zachowań kontrolujących, ograniczania kontaktów, sprawdzania telefonu, izolowania od bliskich, gróźb i agresji. Nie powinna być jednak przedstawiana jako usprawiedliwienie przemocy, lecz jako element zachowań opartych na kontroli i dominacji.

Brak pracy został wskazany przez 30 osób, tj. 29,1% badanych. Bezrobocie może zwiększać napięcie finansowe, frustrację i liczbę konfliktów rodzinnych, ale samo w sobie nie prowadzi automatycznie do przemocy. Wsparcie osób bezrobotnych powinno obejmować aktywizację zawodową, pomoc psychologiczną i naukę konstruktywnego radzenia sobie z kryzysem.

Jeden respondent dodatkowo wskazał frustrację, stres, nadmiar obowiązków i brak czasu wolnego. Odpowiedź ta uzupełnia katalog czynników ryzyka o przeciążenie emocjonalne i brak równowagi pomiędzy obowiązkami a odpoczynkiem.

Wyniki wskazują, że profilaktyka przemocy domowej powinna obejmować przede wszystkim:

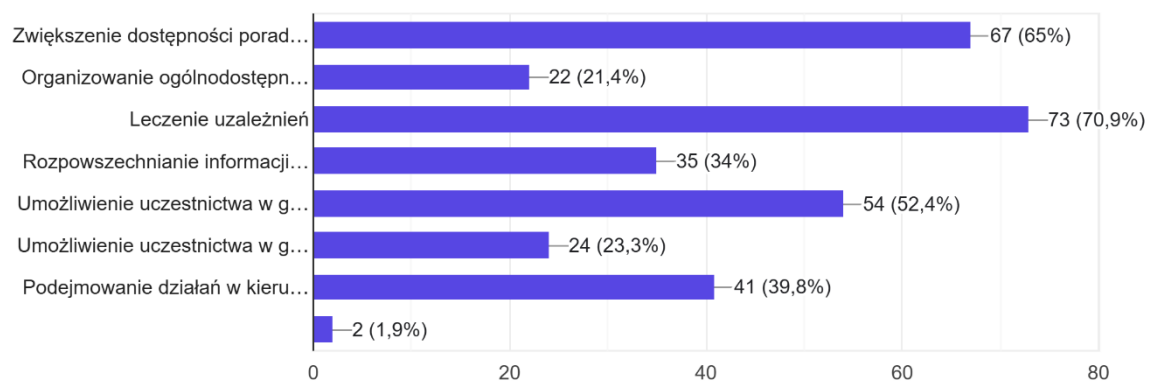
- przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zwiększanie dostępu do terapii;
- rozwijanie kompetencji wychowawczych rodziców;
- naukę radzenia sobie ze stresem, złością i konfliktami;
- dostęp do pomocy psychologicznej i psychiatrycznej;
- przeciwdziałanie powielaniu międzypokoleniowych wzorców przemocy;
- pracę z osobami stosującymi przemoc;
- aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy;

- wsparcie dzieci będących świadkami przemocy.

Niezależnie od występujących czynników ryzyka należy jednoznacznie podkreślać, że żadna trudna sytuacja życiowa, uzależnienie ani choroba nie usprawiedliwiają stosowania przemocy. Respondenci zostali także poproszeni o wskazanie – ich zdaniem – najskuteczniejszych działań, które można podjąć w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

15. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze wobec osób doświadczających przemocy domowej? (proszę zaznaczyć maksymalnie trzy odpowiedzi)

103 odpowiedzi

Pytanie 15 dotyczyło działań uznawanych za najskuteczniejsze wobec osób doświadczających przemocy domowej. Odpowiedzi udzieliły wszystkie 103 osoby. Respondenci mogli zaznaczyć maksymalnie trzy odpowiedzi, jednak ograniczenie to nie zostało w pełni zachowane:

- 34 osoby zaznaczyły dokładnie trzy odpowiedzi;
- 40 osób wskazało jedną lub dwie odpowiedzi;
- 29 osób wybrało więcej niż trzy odpowiedzi.

Łącznie odnotowano 316 wskazań, czyli nieco więcej niż wynikałoby z określonego limitu. Z tego względu wyniki należy traktować jako hierarchię preferowanych działań.

Najczęściej wskazywane było leczenie uzależnień – 73 osoby, czyli 70,9% respondentów. Wynik jest spójny z wcześniejszymi odpowiedziami, w których uzależnienia uznano za główną przyczynę przemocy domowej. Należy jednak zaznaczyć, że leczenie uzależnień powinno dotyczyć przede wszystkim osoby, której uzależnienie współwystępuje ze stosowaniem przemocy. Nie może ono zastępować działań zapewniających bezpieczeństwo osobie doznającej przemocy ani zwalniać sprawcy z odpowiedzialności.

Na drugim miejscu znalazło się zwiększenie dostępności poradnictwa prawnego i psychologicznego, wskazane przez 67 osób, tj. 65,0% badanych. Jest to najczęściej wybierane działanie bezpośrednio skierowane do osób doznających przemocy. Pomoc prawna umożliwia

poznanie przysługujących praw i dostępnych procedur, natomiast wsparcie psychologiczne pomaga w przezwyciężaniu lęku, odbudowie poczucia bezpieczeństwa i podejmowaniu decyzji o dalszym postępowaniu.

Umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia osobom doznającym przemocy wskazały 54 osoby, czyli 52,4% respondentów. Wynik potwierdza potrzebę tworzenia bezpiecznych form pomocy, w których osoby doświadczające przemocy mogą uzyskać wsparcie emocjonalne, informacje oraz kontakt z osobami znajdującymi się w podobnej sytuacji.

Na izolowanie osób doznających przemocy od osób ją stosujących wskazało 41 osób, tj. 39,8% badanych. Działanie to ma szczególne znaczenie w sytuacji bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia. Należy jednak dążyć przede wszystkim do izolowania osoby stosującej przemoc, tak aby osoba pokrzywdzona nie musiała opuszczać swojego miejsca zamieszkania, jeżeli nie jest to konieczne dla jej bezpieczeństwa.

Rozpowszechnianie informacji o instytucjach udzielających pomocy wskazało 35 osób, czyli 34,0% respondentów. Wynik pokazuje potrzebę systematycznego informowania mieszkańców o możliwości uzyskania pomocy w GOPS, Policji, Zespole Interdyscyplinarnym, placówkach ochrony zdrowia oraz punktach poradnictwa prawnego i psychologicznego. Informacje powinny być dostępne w urzędzie, szkołach, ośrodku zdrowia, parafiach, Internecie i miejscach publicznych.

Uczestnictwo osób stosujących przemoc w grupach wsparcia wskazały 24 osoby, tj. 23,3%. W praktyce właściwszą formą pomocy dla tej grupy są programy korekcyjno-edukacyjne i psychologiczno-terapeutyczne, których celem jest zmiana zachowań, rozwijanie odpowiedzialności oraz nauka rozwiązywania konfliktów bez przemocy. Nie powinny to być zwykłe grupy wsparcia, które mogłyby prowadzić do usprawiedliwiania agresywnych zachowań.

Najrzadziej wskazywano organizowanie ogólnodostępnych akcji społecznych – 22 osoby, czyli 21,4% badanych. Kampanie społeczne są potrzebne do zwiększania wiedzy i przełamywania obojętności, ale mieszkańcy uznali je za mniej skuteczne niż bezpośrednia pomoc specjalistyczna.

Wyniki wskazują, że mieszkańcy oczekują przede wszystkim konkretnych i dostępnych form pomocy. W strategii należy uwzględnić:

- bezpłatne poradnictwo psychologiczne i prawne;
- grupy wsparcia dla osób doznających przemocy;
- procedury szybkiego zapewnienia bezpieczeństwa;

- izolowanie osób stosujących przemoc w sytuacji zagrożenia;
- leczenie uzależnień połączone z pracą nad zachowaniami przemocowymi;
- programy korekcyjno-edukacyjne i psychologiczno-terapeutyczne dla sprawców;
- szeroką informację o dostępnych instytucjach i procedurach;
- kampanie uczące mieszkańców bezpiecznego reagowania.

Najważniejszym celem działań powinno być zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy. Leczenie uzależnienia osoby stosującej przemoc jest ważne, ale nie może zastępować ochrony ofiary, interwencji instytucjonalnej ani odpowiedzialności prawnej sprawcy.

Kolejne pytania w ankiecie dotyczyły oceny obszarów ochrony zdrowia, oświaty, sportu i kultury oraz bezpieczeństwa mieszkańców.

Pytania nr 16 i 17 dotyczyły oceny oferty ochrony zdrowia w Gminie Dzierżążnia oraz najważniejszych problemów występujących w tym obszarze. Na oba pytania odpowiedziały wszystkie 103 osoby, wybierając zgodnie z instrukcją po jednej odpowiedzi.

Ponad połowa respondentów – 56 osób, czyli 54,4% – oceniła ofertę ochrony zdrowia neutralnie, wybierając odpowiedź „ani dobrze, ani źle”. Odpowiedź „dobrze” zaznaczyło 31 osób (30,1%), natomiast „bardzo dobrze” – 6 osób (5,8%).

Łącznie pozytywną ocenę wystawiło 37 respondentów, czyli 35,9% badanych. Negatywną ocenę – „źle” – wskazało 10 osób, tj. 9,7%. W badaniu nie odnotowano odpowiedzi „bardzo źle”. Wyniki wskazują, że oferta ochrony zdrowia nie jest oceniana jednoznacznie negatywnie. Dominuje jednak ocena przeciętna, co może oznaczać, że mieszkańcy dostrzegają zarówno jej mocne strony, jak i braki. Stosunkowo niewielki udział ocen bardzo dobrych wskazuje na przestrzeń do dalszej poprawy jakości i dostępności usług.

Najważniejsze problemy w ochronie zdrowia

Najczęściej wskazywanym problemem była zbyt mała w stosunku do lokalnych potrzeb liczba lekarzy specjalistów. Odpowiedź tę wybrało 37 osób, czyli 35,9% respondentów.

Na drugim miejscu znalazł się długi okres oczekiwania na usługi medyczne, wizyty u specjalistów i rehabilitację – 25 osób, tj. 24,3%. Łącznie problemy dotyczące liczby specjalistów i czasu oczekiwania wskazały 62 osoby, czyli 60,2% badanych. Oznacza to, że najważniejszą trudnością nie jest ogólna ocena podstawowej opieki zdrowotnej, lecz dostęp do świadczeń specjalistycznych i rehabilitacyjnych.

Niedostateczny dostęp do pomocy psychologicznej wskazało 12 osób, czyli 11,7% respondentów. Wynik ten należy rozpatrywać łącznie z wcześniejszymi odpowiedziami

dotyczącymi problemów psychicznych dzieci, młodzieży, osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Potwierdza on potrzebę rozwijania lokalnego poradnictwa i pomocy psychologicznej.

Na ograniczoną liczbę wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i osób z niepełnosprawnościami wskazało 10 osób, tj. 9,7%. Problem ten jest szczególnie istotny dla osób niesamodzielnych, starszych oraz mających trudności z dojazdem do placówki medycznej.

Problemy związane z profilaktyką wskazało łącznie 13 respondentów:

- 7 osób (6,8%) uznało za problem niewystarczającą profilaktykę i edukację zdrowotną;
- 6 osób (5,8%) wskazało niedostateczną ofertę zdrowotnych programów profilaktycznych.

Pojedynczy respondent zwrócił uwagę na zbyt krótkie godziny pracy przychodni – tylko do godziny 15.00. Jedna osoba nie korzysta z lokalnego ośrodka zdrowia, a jedna stwierdziła, że nie dostrzega żadnych problemów. Trzy odpowiedzi były niejasne albo wskazywały na brak wiedzy i nie powinny być wykorzystywane do formułowania szczegółowych wniosków.

Zestawienie obu pytań pokazuje, że mieszkańcy oceniają lokalną ofertę ochrony zdrowia przede wszystkim jako przeciętną lub dobrą, ale jednocześnie dostrzegają poważne ograniczenia w dostępie do świadczeń specjalistycznych. Neutralna ocena 54,4% respondentów może zatem wynikać z akceptowalnego funkcjonowania podstawowej opieki zdrowotnej przy jednoczesnych trudnościach z uzyskaniem pomocy specjalistycznej, rehabilitacyjnej i psychologicznej.

Najważniejsze problemy dotyczą:

1. niewystarczającej liczby specjalistów;
2. długiego czasu oczekiwania na leczenie i rehabilitację;
3. ograniczonego dostępu do pomocy psychologicznej;
4. niedostatecznej liczby wizyt domowych;
5. zbyt małej skali profilaktyki i edukacji zdrowotnej.

W strategii należy uwzględnić działania zmierzające do poprawy dostępu do lekarzy specjalistów, rehabilitacji i pomocy psychologicznej. Wskazane jest także rozwijanie transportu dla osób mających trudności z dotarciem do placówek, zwiększanie dostępności wizyt domowych oraz organizowanie badań i programów profilaktycznych.

Ze względu na ograniczone możliwości bezpośredniego wpływania gminy na liczbę lekarzy i terminy świadczeń konieczna będzie współpraca z podmiotami leczniczymi, powiatem i

Narodowym Funduszem Zdrowia. Gmina może natomiast wspierać profilaktykę, edukację zdrowotną, pomoc psychologiczną, transport oraz informowanie mieszkańców o dostępnych świadczeniach.

Pytania nr 18–20 dotyczyły infrastruktury edukacyjnej, liczby placówek oświatowych i opiekuńczych oraz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Na wszystkie pytania odpowiadały 103 osoby.

Infrastruktura edukacyjna została oceniona zdecydowanie pozytywnie:

- dobrze – 54 osoby (52,4%);
- bardzo dobrze – 20 osób (19,4%);
- ani dobrze, ani źle – 28 osób (27,2%);
- źle – 1 osoba (1,0%).

Łącznie pozytywną ocenę wystawiły 74 osoby, czyli 71,8% respondentów. Tylko jedna osoba oceniła infrastrukturę negatywnie. Wynik wskazuje, że stan budynków, wyposażenie lub ogólne warunki funkcjonowania placówek edukacyjnych są dobrze postrzegane przez mieszkańców.

Liczba żłobków, przedszkoli i szkół - na pytanie, czy liczba placówek jest wystarczająca:

- „tak” odpowiedziały 42 osoby (40,8%);
- „nie” – 14 osób (13,6%);
- „nie wiem” – 47 osób (45,6%).

Największa grupa nie potrafiła ocenić liczby placówek. Może to wynikać z braku dzieci w wieku żłobkowym lub szkolnym, niekorzystania z lokalnej oferty albo braku wiedzy o dostępnych miejscach. Odpowiedzi „nie wiem” nie należy więc interpretować jako oceny negatywnej.

Wśród 56 osób, które wyraziły jednoznaczną opinię, 42 osoby, czyli 75,0%, uznały liczbę placówek za wystarczającą, natomiast 25,0% było odmiennego zdania. Wynik jest stosunkowo korzystny, ale wskazania 14 respondentów sygnalizują potrzebę dokładniejszego sprawdzenia dostępności miejsc, szczególnie w żłobkach i przedszkolach.

Na pytanie o przystosowanie oferty edukacyjnej dla osób z niepełnosprawnościami:

- „tak” odpowiedziały 34 osoby (33,0%);
- „nie” – 16 osób (15,5%);
- „nie wiem” – 53 osoby (51,5%).

Ponad połowa badanych nie potrafiła ocenić dostępności edukacji dla osób z niepełnosprawnościami. Może to oznaczać brak osobistych doświadczeń w tym zakresie, ale

również niewystarczającą wiedzę o dostępnych udogodnieniach, zajęciach specjalistycznych i formach wsparcia.

Wśród 50 osób posiadających określoną opinię 68,0% uznało ofertę za dostosowaną, natomiast 32,0% oceniło ją jako niedostosowaną. Udział ocen negatywnych jest więc większy niż w przypadku ogólnej oceny infrastruktury.

Wyniki pokazują różnicę pomiędzy ogólną oceną infrastruktury a oceną jej funkcjonalności i dostępności. Mieszkańcy dobrze postrzegają infrastrukturę edukacyjną, ale znaczna część nie ma wiedzy, czy liczba placówek odpowiada potrzebom oraz czy oferta jest właściwie dostosowana do osób z niepełnosprawnościami.

Nawet wśród 74 osób pozytywnie oceniających infrastrukturę:

- 29 osób nie wiedziało, czy liczba placówek jest wystarczająca;
- 34 osoby nie potrafiły ocenić dostosowania edukacji do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- 8 osób uznało, że oferta nie jest odpowiednio dostosowana.

Pozytywna ocena stanu infrastruktury nie oznacza zatem automatycznie wystarczającej liczby miejsc, dostępności architektonicznej ani zapewnienia specjalistycznego wsparcia.

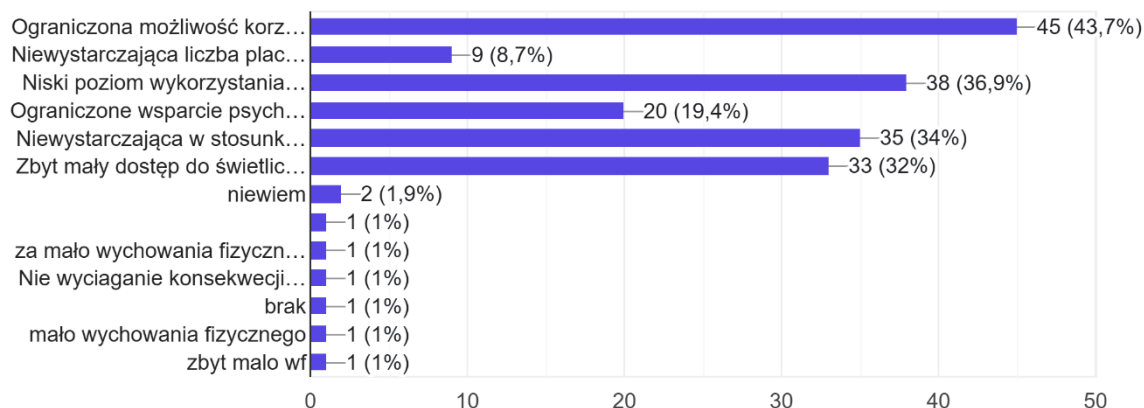
W strategii należy uwzględnić:

- regularną analizę liczby dzieci oraz zapotrzebowania na miejsca w żłobkach, przedszkolach i szkołach;
- monitorowanie wykorzystania istniejących placówek i dostępności transportowej;
- przeprowadzenie audytu dostępności architektonicznej i komunikacyjnej;
- rozwijanie pomocy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej i rewalidacyjnej;
- dostosowanie wyposażenia i materiałów edukacyjnych do zróżnicowanych potrzeb uczniów;
- informowanie mieszkańców o dostępnej ofercie i formach wsparcia.

Ogólna ocena edukacji jest korzystna, jednak duża liczba odpowiedzi „nie wiem” wskazuje na potrzebę lepszej informacji oraz pogłębionej diagnozy dostępności placówek i edukacji włączającej.

21. Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszej gminy ? (proszę zaznaczyć kilka odpowiedzi)

103 odpowiedzi

Pytanie 21 dotyczyło najważniejszych problemów społecznych w obszarze edukacji na terenie Gminy Dzierżążnia. Miało charakter wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi udzieliły wszystkie 103 osoby, dokonując łącznie 187 wskazań, czyli średnio 1,8 odpowiedzi na jednego respondenta.

Najczęściej wskazywano ograniczoną możliwość korzystania z placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3. Problem ten zaznaczyło 45 osób, czyli 43,7% badanych. Wynik wskazuje na zapotrzebowanie na rozwój opieki żłobkowej lub innych form opieki nad najmłodszymi dziećmi. Ograniczona dostępność takich usług może utrudniać rodzicom, szczególnie kobietom, powrót do pracy i godzenie obowiązków zawodowych z rodzinnymi. Znaczna część wskazań dotyczyła organizacji czasu dzieci po zakończeniu zajęć lekcyjnych. Niski poziom wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki wskazało 38 osób (36,9%), niewystarczającą ofertę zajęć pozalekcyjnych – 35 osób (34,0%), natomiast zbyt mały dostęp do świetlic szkolnych – 33 osoby (32,0%).

Co najmniej jeden z tych trzech problemów wskazały 74 osoby, czyli 71,8% respondentów. Jest to najważniejszy łączny obszar problemowy. Wyniki pokazują, że mieszkańcy oczekują szerszego wykorzystania szkół po lekcjach oraz zwiększenia dostępności zajęć opiekuńczych, sportowych, edukacyjnych i rozwijających zainteresowania dzieci.

Na ograniczone wsparcie psychologiczno-pedagogiczne wskazało 20 osób, czyli 19,4% badanych. Dodatkowo jedna osoba zwróciła uwagę na brak odpowiednich konsekwencji wobec uczniów nękających innych. Łącznie problemy związane ze wsparciem specjalistycznym i bezpieczeństwem uczniów wskazało 21 osób, tj. 20,4% respondentów. Wynik uzasadnia dalsze

rozwijanie pomocy psychologicznej i pedagogicznej oraz działań przeciwdziałających przemocy rówieśniczej.

Niewystarczającą liczbę placówek wychowania przedszkolnego wskazało 9 osób, czyli 8,7% badanych. Po połączeniu tej odpowiedzi z ograniczonym dostępem do opieki nad dziećmi do lat 3 okazuje się, że co najmniej jeden problem dotyczący opieki wczesnodziecięcej lub przedszkolnej wskazały 52 osoby, czyli 50,5% respondentów. Główne braki dotyczą jednak opieki nad dziećmi najmłodszymi, a nie wychowania przedszkolnego.

W odpowiedziach dodatkowych 3 osoby (2,9%) zwróciły uwagę na zbyt małą liczbę zajęć wychowania fizycznego. Jedna osoba nie dostrzegła żadnych problemów, natomiast 2 respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi.

Wyniki uzupełniają wcześniejszą, pozytywną ocenę infrastruktury edukacyjnej. W pytaniu nr 18 aż 71,8% respondentów oceniło ją dobrze lub bardzo dobrze. Jednocześnie dokładnie taki sam odsetek w pytaniu nr 21 wskazał przynajmniej jeden problem dotyczący wykorzystania szkół po lekcjach, zajęć pozalekcyjnych lub świetlic.

Oznacza to, że zasadniczym problemem nie musi być stan budynków szkolnych, lecz sposób ich wykorzystania oraz zakres dostępnych usług. Dobra infrastruktura może stanowić bazę do rozwijania zajęć bez konieczności tworzenia nowych obiektów.

Wyniki doprecyzowują również odpowiedzi na pytanie nr 19. Chociaż 40,8% badanych ogólnie uznało liczbę żłobków, przedszkoli i szkół za wystarczającą, w pytaniu nr 21 aż 43,7% wskazało ograniczoną możliwość korzystania z opieki nad dziećmi do lat 3. Pokazuje to, że największe braki dotyczą przede wszystkim opieki żłobkowej, a nie całej sieci placówek edukacyjnych.

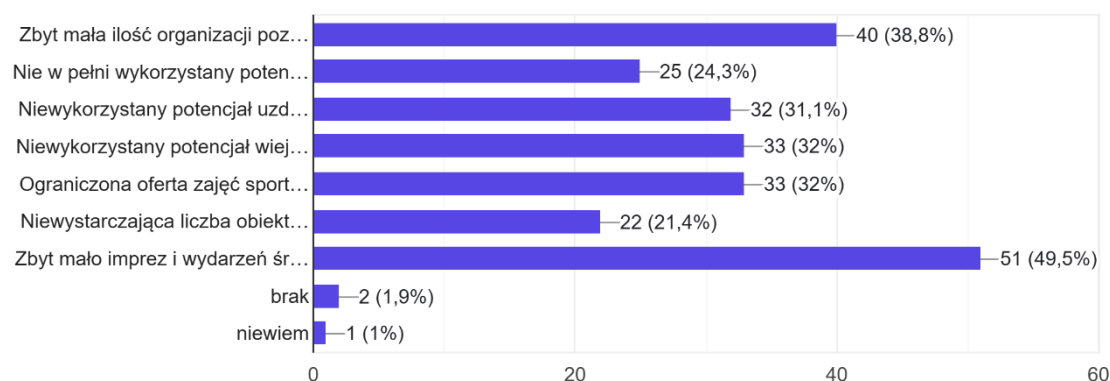
W działaniach strategicznych należy uwzględnić:

- analizę zapotrzebowania na miejsca opieki nad dziećmi do lat 3;
- rozwijanie opieki żłobkowej, klubu dziecięcego lub opiekuna dziennego;
- szersze wykorzystanie budynków i obiektów sportowych szkół po lekcjach;
- zwiększenie dostępności świetlic szkolnych;
- rozwijanie zajęć pozalekcyjnych, sportowych, kulturalnych i edukacyjnych;
- zapewnienie transportu umożliwiającego udział dzieci z różnych miejscowości;
- wzmacnianie pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- przeciwdziałanie przemocy i nękanii w środowisku szkolnym.

Najważniejszym kierunkiem nie jest wyłącznie rozbudowa infrastruktury, lecz pełniejsze wykorzystanie istniejącej bazy oraz dostosowanie oferty opiekuńczej i edukacyjnej do potrzeb dzieci i ich rodziców.

22. Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszej gminy? (proszę zaznaczyć kilka odpowiedzi)

103 odpowiedzi

Następne pytanie dotyczyło najważniejszych problemów społecznych w obszarze sportu i kultury na terenie Gminy Dzierżążnia. Miało charakter wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi udzieliły wszystkie 103 osoby, dokonując łącznie 239 wskazań, czyli średnio 2,3 odpowiedzi na jednego respondenta.

Najczęściej wskazywanym problemem była zbyt mała liczba imprez i wydarzeń środowiskowych. Odpowiedź tę wybrało 51 osób, czyli 49,5% badanych. Oznacza to, że niemal połowa respondentów dostrzega potrzebę częstszej organizacji wydarzeń integrujących mieszkańców, takich jak festyny, spotkania lokalne, imprezy rodzinne, wydarzenia kulturalne, sportowe i międzypokoleniowe.

Na drugim miejscu znalazła się zbyt mała liczba organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową – 40 osób, tj. 38,8% respondentów. Wynik może oznaczać zarówno niewystarczającą liczbę aktywnych podmiotów, jak i zbyt małą widoczność lub skalę ich działalności. Wskazuje na potrzebę wzmacniania istniejących stowarzyszeń, grup nieformalnych, klubów sportowych i kół lokalnych.

Po 33 osoby, czyli po 32,0% badanych, wskazały dwa problemy:

- niewykorzystany potencjał świetlic wiejskich i brak systematycznych działań;
- ograniczoną ofertę zajęć sportowych dla osób dorosłych.

Odpowiedzi dotyczące świetlic pokazują, że mieszkańcy dostrzegają istniejącą bazę lokalową, ale oczekują jej bardziej regularnego wykorzystywania. Problemem nie musi być więc brak

obiektów, lecz brak stałego programu zajęć, animatorów i osób odpowiedzialnych za organizację działalności.

Ograniczona oferta sportowa dla osób dorosłych wskazuje natomiast, że zajęcia sportowe nie powinny być kierowane wyłącznie do dzieci i młodzieży. Potrzebne są ogólnodostępne formy aktywności, dostosowane również do dorosłych i seniorów, np. zajęcia ruchowe, gimnastyka, nordic walking, amatorskie rozgrywki i zajęcia rekreacyjne.

Niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży wskazały 32 osoby, tj. 31,1% respondentów. Wynik pokazuje potrzebę tworzenia możliwości rozwijania zainteresowań i talentów młodych mieszkańców. Może to obejmować zajęcia artystyczne, muzyczne, sportowe, konkursy, stypendia, warsztaty oraz prezentowanie osiągnięć młodzieży podczas lokalnych wydarzeń.

Na niepełne wykorzystanie potencjału historii i kultury regionu wskazało 25 osób, czyli 24,3% badanych. Gmina dysponuje lokalnym dziedzictwem historycznym, zabytkami i tradycjami, które mogą być szerzej wykorzystywane w edukacji, kulturze, promocji i integracji mieszkańców. Zasadne jest organizowanie wydarzeń historycznych, wystaw, spacerów edukacyjnych oraz współpracy ze szkołami i grupami rekonstrukcyjnymi.

Niewystarczającą liczbę obiektów rekreacyjnych i sportowych wskazały 22 osoby, tj. 21,4% respondentów. Jest to wynik niższy niż wskazania dotyczące braku zajęć i niewykorzystania świetlic. Może to oznaczać, że mieszkańcy w większym stopniu oczekują lepszego wykorzystania już istniejącej infrastruktury niż budowy nowych obiektów.

Dwie osoby (1,9%) stwierdziły, że nie dostrzegają problemów w tym obszarze, natomiast jedna osoba (1,0%) nie potrafiła udzielić odpowiedzi.

Po połączeniu powiązanych odpowiedzi można wskazać trzy najważniejsze obszary:

- problemy dotyczące aktywności kulturalnej, wydarzeń, organizacji społecznych, świetlic i lokalnego dziedzictwa wskazało 89 osób, czyli 86,4% badanych;
- co najmniej jeden problem związany ze sportem i rekreacją wskazało 68 osób, tj. 66,0%;
- niewykorzystanie istniejących zasobów – świetlic, talentów młodzieży oraz historii i kultury regionu – wskazały 63 osoby, czyli 61,2%.

Wyniki pokazują, że podstawowym problemem nie jest wyłącznie niedostatek infrastruktury, lecz przede wszystkim brak regularnej i zróżnicowanej oferty. W strategii należy uwzględnić:

- opracowanie stałego kalendarza wydarzeń kulturalnych i sportowych;
- systematyczne wykorzystywanie świetlic wiejskich;
- wsparcie organizacyjne i finansowe stowarzyszeń oraz klubów;

- rozwijanie zajęć sportowych dla dorosłych i seniorów;
- tworzenie programów wspierających uzdolnioną młodzież;
- wykorzystanie lokalnej historii, zabytków i tradycji;
- zatrudnianie lub przygotowanie lokalnych animatorów;
- konsultowanie oferty z mieszkańcami poszczególnych miejscowości.

Priorytetem powinno być pełniejsze wykorzystanie posiadanych zasobów lokalowych, społecznych i kulturowych. Dopiero po ocenie stopnia wykorzystania istniejących obiektów należy podejmować decyzje dotyczące budowy nowej infrastruktury.

Pytania 23 oraz 24 dotyczyły ogólnego poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz najważniejszych problemów występujących w tym obszarze. Na oba pytania odpowiedziały wszystkie 103 osoby.

Największa grupa respondentów – 61 osób, czyli 59,2% – uznała, że w gminie „jest normalnie”. Odpowiedź „jest bezpiecznie” wskazało 29 osób, tj. 28,2% badanych.

Łącznie 90 respondentów, czyli 87,4%, oceniło sytuację jako bezpieczną lub typową. Jedynie 4 osoby (3,9%) stwierdziły, że w gminie jest niebezpiecznie, natomiast 9 osób (8,7%) nie miało zdania.

Wyniki wskazują, że mieszkańcy zasadniczo nie postrzegają Gminy Dzierżążnia jako miejsca niebezpiecznego. Należy jednak zauważyć, że dominowała odpowiedź „jest normalnie”, a nie jednoznaczna deklaracja pełnego poczucia bezpieczeństwa. Może to oznaczać akceptowalną ocenę sytuacji przy jednoczesnym dostrzeganiu konkretnych zagrożeń.

Najważniejsze problemy w obszarze bezpieczeństwa

W pytaniu nr 24 respondenci mogli zaznaczyć kilka odpowiedzi. Łącznie dokonano 211 wskazań, czyli średnio około 2 odpowiedzi na osobę.

Najczęściej wskazywano zagrożenia na drogach, w tym piractwo drogowe i nietrzeźwych kierowców. Problem ten zaznaczyło 66 osób, czyli 64,1% respondentów. Jest to zdecydowanie najważniejsze zagrożenie w opinii mieszkańców. Wynik wskazuje na obawy związane z nadmierną prędkością, niebezpiecznymi zachowaniami kierowców oraz prowadzeniem pojazdów po spożyciu alkoholu.

Drugim najczęściej wskazywanym problemem były osoby spożywające alkohol w miejscach publicznych – 48 osób, czyli 46,6% badanych. Zjawisko to może obniżać poczucie bezpieczeństwa, prowadzić do zakłócania porządku, konfliktów i dewastacji przestrzeni publicznej.

Co najmniej jeden z dwóch najczęstszych problemów – zagrożenia drogowe lub spożywanie alkoholu w miejscach publicznych – wskazały 84 osoby, czyli 81,6% respondentów. Oznacza to, że lokalne obawy dotyczą przede wszystkim bezpieczeństwa drogowego oraz zachowań związanych z alkoholem.

Po 24 osoby, czyli po 23,3% badanych, wskazały:

- zbyt małą liczbę kamer monitoringu wizyjnego;
- niewystarczającą liczbę patroli policyjnych.

Co najmniej jeden z tych problemów wskazało 40 osób, tj. 38,8% respondentów. Wyniki pokazują, że część mieszkańców oczekuje większej widoczności służb oraz skuteczniejszego nadzoru w miejscach szczególnie narażonych na naruszanie porządku.

Przemoc domową za ważny problem w obszarze bezpieczeństwa uznało 21 osób, czyli 20,4% badanych. Wynik potwierdza potrzebę uwzględniania bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, a nie wyłącznie w przestrzeni publicznej. Przemoc domowa często pozostaje ukryta, dlatego jej znaczenia nie należy oceniać wyłącznie na podstawie liczby zgłoszeń.

Na wandalizm wskazało 15 osób, tj. 14,6% respondentów, natomiast częste napady i rozboje wymieniło 9 osób, czyli 8,7%. Stosunkowo niski odsetek wskazań dotyczących poważnej przestępczości jest zgodny z ogólnie korzystną oceną bezpieczeństwa w gminie.

Dwie osoby nie potrafiły wskazać problemu, jedna nie dostrzegła żadnego, a jedna udzieliła odpowiedzi niezrozumiałej.

Pozytywna lub neutralna ocena ogólnego poziomu bezpieczeństwa nie oznacza braku konkretnych zagrożeń. Nawet wśród 29 osób uznających gminę za bezpieczną 20 respondentów, czyli 69,0%, wskazało zagrożenia drogowe lub spożywanie alkoholu w miejscach publicznych.

Wyniki pokazują, że mieszkańcy rozróżniają ogólne poczucie bezpieczeństwa od konkretnych problemów występujących w określonych miejscach i sytuacjach. Gmina jest postrzegana jako zasadniczo bezpieczna, ale wymagająca poprawy przede wszystkim w zakresie bezpieczeństwa drogowego, porządku publicznego oraz przeciwdziałania przemocy domowej.

W działaniach strategicznych należy uwzględnić:

- zwiększenie kontroli prędkości i trzeźwości kierowców;
- poprawę oznakowania, oświetlenia i bezpieczeństwa pieszych;
- analizę miejsc szczególnie narażonych na wypadki i niebezpieczne zachowania;
- przeciwdziałanie spożywaniu alkoholu w przestrzeni publicznej;
- zwiększenie widoczności patroli policyjnych;

- rozwój monitoringu w miejscach rzeczywiście zagrożonych, po wcześniejszej analizie zasadności;
- działania profilaktyczne dotyczące alkoholu;
- dalsze rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej;
- szybkie usuwanie skutków wandalizmu i zachęcanie mieszkańców do zgłaszania zdarzeń.

Najważniejszym kierunkiem powinno być utrzymanie obecnego, stosunkowo wysokiego poziomu bezpieczeństwa przy jednoczesnym ograniczaniu konkretnych zagrożeń drogowych i zachowań związanych z alkoholem. Wyniki ankiety przedstawiają opinie mieszkańców i powinny zostać zestawione z danymi Policji, statystykami wypadków, interwencji oraz procedur „Niebieskie Karty”.

Priorytetowe działania służące rozwiązywaniu problemów społecznych w opinii mieszkańców

W pytaniu nr 25 respondenci oceniali 32 działania w skali od 1 – mało ważne do 10 – bardzo ważne. Każde działanie zostało ocenione przez wszystkich 103 uczestników badania. Najwyżej oceniono zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów, a kolejne miejsca zajęły działania dotyczące pomocy psychologicznej, wsparcia dzieci oraz usług opiekuńczych.

Tabela przedstawia działania uporządkowane od najwyższej do najniższej średniej oceny. Odsetek ocen wysokich oznacza udział respondentów, którzy przyznali danemu działaniu od 7 do 10 punktów.

Lp.	Działanie	Średnia	Mediana	Oceny 7–10
1	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów	6,53	7	61,2%
2	Zapewnienie dostępu do psychologa, pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	6,13	7	55,3%
3	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych	6,13	6	48,5%
4	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub z niepełnosprawnością	6,05	7	50,5%
5	Skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym	6,00	7	51,5%
6	Profilaktyka uzależnień skierowana do dzieci i młodzieży	5,98	7	50,5%

Lp.	Działanie	Średnia	Mediana	Oceny 7–10
7	Ograniczenie bezrobocia i jego skutków, działania wspierające tworzenie miejsc pracy	5,97	6	48,5%
8	Szersza oferta pożytecznego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	5,96	6	48,5%
9	Edukowanie rodziców i dzieci w obszarze najważniejszych problemów społecznych	5,95	6	45,6%
10	Rozwijanie modelu wsparcia dla rodzin przeżywających kryzys i problemy opiekuńczo-wychowawcze z dziećmi	5,88	6	45,6%
11	Budowa mieszkań komunalnych i socjalnych	5,86	6	44,7%
12	Organizacja imprez integracyjnych mających na celu aktywizację mieszkańców (np. pikniki rodzinne itp.)	5,85	6	47,6%
13	Działania na rzecz ograniczenia patologii społecznych (narkomania, alkoholizm, inne środki psychoaktywne)	5,84	6	42,7%
14	Budowanie więzi pomiędzy mieszkańcami	5,83	6	44,7%
15	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin	5,81	6	41,7%
16	Aktywizacja społeczna ludzi starszych	5,80	6	44,7%
17	Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową	5,80	6	44,7%
18	Poprawa komunikacji lokalnej	5,75	6	45,6%
19	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	5,70	6	44,7%
20	Zwiększenie oferty instytucji wspierających rodzinę	5,63	6	43,7%
21	Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością	5,62	6	41,7%
22	Szkolenia umożliwiające podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych długotrwale bezrobotnych (zwłaszcza w wieku 50+)	5,57	6	40,8%
23	Wsparcie pracodawców oraz przedsiębiorczości (doradztwo, szkolenia, system zachęt)	5,54	6	39,8%

Lp.	Działanie	Średnia	Mediana	Oceny 7–10
24	Zwiększenie liczby miejsc w żłobkach	5,54	6	37,9%
25	Zwiększenie pomocy bezpośredniej osobom najuboższym (finansowej, rzeczowej, usługowej)	5,50	6	36,9%
26	Założenie grupy wsparcia dla osób z niepełnosprawnością	5,50	6	39,8%
27	Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom	5,49	5	42,7%
28	Wsparcie inicjatyw obywatelskich (fundacji i stowarzyszeń prowadzących działalność niezarobkową)	5,41	5	35,0%
29	Działania na rzecz aktywizacji społeczności gminy	5,40	6	31,1%
30	Rozwój i promocja turystyki	5,35	5	35,9%
31	Propagowanie idei wolontariatu i tworzenia warunków do jego działania	5,34	5	30,1%
32	Promowanie i wspieranie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej (spółdzielnia socjalna, przedsiębiorstwa społeczne)	5,33	5	35,0%

Średnia ze wszystkich ocen wyniosła 5,75 punktu. Różnice pomiędzy działaniami były umiarkowane: najwyższa średnia wyniosła 6,53, a najniższa 5,33 punktu. Żadne z działań nie zostało więc jednoznacznie odrzucone przez respondentów. Wyniki wskazują raczej na hierarchię pierwszeństwa niż na podział na działania potrzebne i zbędne.

Najwyżej oceniono zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów – średnia 6,53, mediana 7, a oceny od 7 do 10 przyznało 61,2% badanych. Jest to jedyne działanie, dla którego udział ocen wysokich przekroczył 60%. Wynik potwierdza wcześniejsze wskazania respondentów dotyczące niewystarczającej liczby specjalistów i długiego oczekiwania na świadczenia medyczne.

Na kolejnych miejscach znalazły się działania związane ze zdrowiem psychicznym i wsparciem specjalistycznym. Zapewnienie dostępu do psychologa, pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach uzyskało średnią 6,13, medianę 7 i 55,3% ocen wysokich. Taką samą średnią uzyskała pomoc psychologa lub terapeuty połączona z profilaktyką uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych, jednak przy medianie 6 i 48,5% ocen

wysokich. Pokazuje to silne zapotrzebowanie na dostępne lokalnie wsparcie psychologiczne, szczególnie w środowisku dzieci i młodzieży.

Wysoko oceniono także usługi opiekuńcze dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami – średnia 6,05 i 50,5% ocen od 7 do 10. Wynik jest spójny z dostrzeganymi przez mieszkańców problemami samotności, chorób wieku starszego, ograniczonej samodzielności oraz niedostatecznego dostępu do usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych.

Do grupy działań o średniej zbliżonej do 6 punktów należą również skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży alkoholu osobom małoletnim i nietrzeźwym (6,00), profilaktyka uzależnień skierowana do dzieci i młodzieży (5,98), ograniczanie bezrobocia i wspieranie tworzenia miejsc pracy (5,97), rozwijanie wartościowych form spędzania czasu wolnego przez młodych mieszkańców (5,96) oraz edukowanie rodziców i dzieci w obszarze problemów społecznych (5,95). Tworzą one spójny pakiet działań profilaktycznych, rodzinnych i aktywizujących.

W środkowej części zestawienia znalazły się m.in. rozwijanie wsparcia rodzin w kryzysie, budowa mieszkań komunalnych i socjalnych, organizowanie imprez integracyjnych, przeciwdziałanie uzależnieniom, budowanie więzi sąsiedzkich, aktywizacja seniorów oraz grupa wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową. Oceny tych działań mieszczą się głównie w przedziale 5,70–5,88 punktu, co oznacza umiarkowane, lecz wyraźne poparcie.

Najniższe średnie, nadal przekraczające 5 punktów, otrzymały: promowanie podmiotów ekonomii społecznej (5,33), propagowanie wolontariatu (5,34), rozwój i promocja turystyki (5,35), ogólna aktywizacja społeczności lokalnej (5,40) oraz wspieranie inicjatyw obywatelskich (5,41). Niższa pozycja nie oznacza braku potrzeby realizacji tych działań. Respondenci nadali jednak pierwszeństwo usługom bezpośrednio odpowiadającym na problemy zdrowotne, opiekuńcze, rodzinne i związane z uzależnieniami.

Wnioski do strategii

- Pierwszeństwo należy nadać poprawie dostępu do lekarzy specjalistów oraz lokalnej pomocy psychologicznej i terapeutycznej.
- Należy rozwijać usługi opiekuńcze dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami, najlepiej świadczone możliwie blisko miejsca zamieszkania.
- Profilaktykę uzależnień trzeba łączyć z kontrolą sprzedaży alkoholu, edukacją dzieci i rodziców oraz dostępem do terapii.

- Istotnym kierunkiem pozostaje wspieranie zatrudnienia oraz tworzenie wartościowej oferty czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
- Działania integracyjne, wolontariat, inicjatywy obywatelskie i ekonomia społeczna powinny pełnić funkcję uzupełniającą i wzmacniać realizację podstawowych usług społecznych.

Wyniki pytania nr 25 powinny być traktowane jako społeczna hierarchia priorytetów. Przy ostatecznym wyborze celów i działań należy je zestawić z danymi instytucjonalnymi, możliwościami finansowymi gminy oraz zakresem jej kompetencji. W szczególności zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów wymaga współpracy z podmiotami leczniczymi, powiatem i Narodowym Funduszem Zdrowia.

6.3 Analiza SWOT

Analizę SWOT opracowano na podstawie diagnozy społecznej zawartej w projekcie Strategii. Mocne i słabe strony odnoszą się do uwarunkowań wewnętrznych gminy, natomiast szanse i zagrożenia obejmują czynniki zewnętrzne, które mogą wspierać lub utrudniać realizację lokalnej polityki społecznej.

MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
• korzystne położenie przy drodze krajowej nr 10 oraz bliskość Płońska; • dwie szkoły podstawowe z dobrą bazą dydaktyczną, specjalistami i zorganizowanym dowozem uczniów; • wykwalifikowana kadra i wsparcie specjalistyczne w szkołach; • dwa ośrodki zdrowia zapewniające mieszkańcom podstawową opiekę medyczną; • funkcjonujący system pomocy i profilaktyki: GOPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny i asystent rodziny; • aktywne stowarzyszenia, koła gospodyń wiejskich, kluby sportowe, biblioteka i orkiestra;	• spadek liczby mieszkańców, ujemny przyrost naturalny i rosnący udział osób starszych; • zmniejszanie się liczby osób w wieku produkcyjnym oraz liczby dzieci i uczniów; • brak instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3; • ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, rehabilitacji oraz pomocy psychologicznej i terapeutycznej; • mała i malejąca liczba osób objętych usługami opiekuńczymi mimo starzenia się mieszkańców; • wysokie bezrobocie na tle województwa oraz ograniczona liczba miejsc pracy na lokalnym rynku;

• zasoby lokalowe, sportowe, kulturalne i zabytkowe możliwe do wykorzystania w działaniach społecznych; • dodatnie saldo migracji w latach 2023–2025 oraz utrzymująca się baza mikroprzedsiębiorstw; • wysokie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców i niewielka liczba przestępstw.	• wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu oraz występowanie przemocy domowej; • bariery transportowe i architektoniczne, niewystarczające wykorzystanie świetlic i obiektów oraz ograniczone finansowanie organizacji społecznych.
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
• dostępność funduszy Unii Europejskiej i programów krajowych na usługi społeczne, zdrowotne, edukacyjne i aktywizacyjne; • rozwój krajowej i regionalnej polityki usług środowiskowych, teleopieki, opieki wytnieniowej i asystencji osobistej; • możliwość współpracy z PUP, PCPR, placówkami ochrony zdrowia, policją i innymi instytucjami powiatu płońskiego; • rozwój telemedycyny, poradnictwa zdalnego i cyfrowych usług publicznych; • zewnętrzne programy wspierające opiekę nad dziećmi do lat 3, wychowanie przedszkolne i rodzinę; • programy aktywnego starzenia, rehabilitacji, integracji osób z niepełnosprawnościami i wolontariatu międzypokoleniowego; • rosnąca popularność pracy zdalnej i osiedlania się poza dużymi miastami, sprzyjająca pozyskiwaniu nowych mieszkańców; • instrumenty rynku pracy i ekonomii społecznej dostępne we współpracy z PUP, pracodawcami i organizacjami pozarządowymi.	• ogólnokrajowy spadek liczby urodzeń, starzenie się społeczeństwa oraz odpływ młodych osób do większych ośrodków; • niedobór lekarzy, psychologów, terapeutów, opiekunów i innych specjalistów na rynku pracy; • wzrost kosztów energii, transportu, wynagrodzeń, usług opiekuńczych, pieczy zastępczej i pobytu w DPS; • niestabilność przepisów i finansowania zewnętrznego oraz ryzyko przerwania usług po zakończeniu projektów; • pogorszenie koniunktury gospodarczej i utrzymywanie się wysokiego bezrobocia w powiecie; • koncentracja usług specjalistycznych poza gminą oraz ograniczona oferta transportu publicznego; • nasilanie się kryzysów psychicznych, uzależnień cyfrowych i zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży; • wzrost zagrożeń internetowych, oszustw i wykluczenia cyfrowego części mieszkańców.

Analiza wskazuje, że Gmina Dzierżanin posiada instytucjonalne podstawy prowadzenia skutecznej polityki społecznej, jednak przy obecnych trendach demograficznych tradycyjny model świadczenia usług będzie coraz mniej wystarczający. Priorytetem powinno być przejście od działań rozproszonych i interwencyjnych do zintegrowanego systemu usług środowiskowych, dostępnych możliwie blisko miejsca zamieszkania.

Najsilniejszym wyzwaniem przekrojowym jest starzenie się ludności. Powinno ono wpływać nie tylko na politykę senioralną, ale również na transport, ochronę zdrowia, mieszkalnictwo, dostępność przestrzeni publicznej oraz planowanie kadr opiekuńczych.

Dodatnie saldo migracji jest atutem, lecz jego wartość maleje. Utrzymanie atrakcyjności osiedleńczej wymaga rozwoju opieki nad małymi dziećmi, oferty czasu wolnego, mieszkalnictwa, transportu oraz wysokiej jakości edukacji.

Rozbudowana baza szkolna i lokalowa powinna być wykorzystywana szerzej — również po godzinach nauki — do zajęć profilaktycznych, sportowych, kulturalnych, poradnictwa i integracji międzypokoleniowej.

Wzrost znaczenia problemów alkoholowych, sygnały przemocy domowej oraz problemy cyfrowe i psychiczne młodzieży wymagają wczesnej, skoordynowanej profilaktyki obejmującej szkołę, rodzinę, GOPS, ochronę zdrowia, policję i organizacje społeczne.

Aktywne stowarzyszenia i koła gospodyń są ważnym kapitałem społecznym, lecz ich potencjał powinien być wzmacniany stabilniejszą współpracą finansową, lokalową i organizacyjną z gminą.

Wszystkie nowe działania należy projektować z uwzględnieniem rozproszonego osadnictwa oraz potrzeb mieszkańców bez własnego transportu, w szczególności osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Gmina dysponuje podstawową siecią instytucji oświatowych, zdrowotnych i społecznych oraz aktywnym zapleczem organizacji lokalnych. Jednocześnie jej rozwój społeczny jest silnie determinowany przez starzenie się ludności, ubytek osób w wieku produkcyjnym, pogarszające się wskaźniki ruchu naturalnego oraz ograniczony dostęp do części usług specjalistycznych. Najważniejszym wyzwaniem strategicznym jest zatem nie samo tworzenie kolejnych instytucji, lecz zwiększenie dostępności, koordynacji i elastyczności usług świadczonych blisko miejsca zamieszkania.

Priorytety wynikające z analizy

- rozwój dostępnych usług dla seniorów, osób zależnych i ich opiekunów;
- zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów, rehabilitacji i wsparcia psychologicznego;
- wzmocnienie rodziny, opieki nad małymi dziećmi oraz profilaktyki problemów dzieci i młodzieży;
- ograniczanie uzależnień i przemocy domowej poprzez wczesną interwencję i pomoc całym rodzinom;

- aktywizacja zawodowa i społeczna osób bezrobotnych, z niepełnosprawnościami i zagrożonych wykluczeniem;
- lepsze wykorzystanie szkół, świetlic, biblioteki i obiektów sportowych do integracji mieszkańców;
- wzmocnienie współpracy i finansowania organizacji pozarządowych oraz inicjatyw oddolnych;
- poprawa dostępności transportowej, cyfrowej i architektonicznej usług publicznych.

Pozycja strategiczna Gminy Dzierżążnia jest umiarkowanie korzystna: istnieją zasoby instytucjonalne, społeczne i infrastrukturalne umożliwiające prowadzenie skutecznej polityki społecznej, ale narastające procesy demograficzne i ograniczona dostępność usług specjalistycznych wymagają zdecydowanej reakcji. Największy potencjał rozwojowy tkwi w integrowaniu już posiadanych zasobów, rozwijaniu usług środowiskowych oraz wykorzystywaniu partnerstw i finansowania zewnętrznego.

W perspektywie do 2036 r. gmina powinna koncentrować się na dostępności usług, profilaktyce i podtrzymywaniu samodzielności mieszkańców. Regularne monitorowanie demografii, rynku pracy, potrzeb opiekuńczych, zdrowia psychicznego i aktywności społecznej pozwoli odpowiednio wcześniej korygować skalę i formę wsparcia.

IV. PLANOWANIE DZIAŁAŃ

1. Misja i wizja Gminy Dzierżążnia

Misja Gminy Dzierżążnia

Gmina Dzierżążnia tworzy mieszkańcom równe możliwości rozwoju, przeciwdziała wykluczeniu społecznemu oraz wspiera osoby i grupy znajdujące się w trudnej sytuacji. Cele te realizuje poprzez aktywną współpracę samorządu, instytucji, organizacji społecznych oraz całej społeczności lokalnej.

Wizja rozwoju społecznego Gminy Dzierżążnia

Gmina Dzierżążnia jest miejscem bezpiecznym, przyjaznym mieszkańcom i środowisku, otwartym na potrzeby społeczności lokalnej oraz zapewniającym warunki do aktywnego i godnego życia.

Jednym z najważniejszych zadań władz Gminy Dzierżążnia jest systematyczne podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez tworzenie warunków sprzyjających ich rozwojowi w

różnych obszarach życia społecznego. Szczególnego wsparcia wymagają osoby i rodziny, które ze względu na trudną sytuację życiową, zdrowotną, zawodową lub materialną nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć doświadczanych problemów i w pełni uczestniczyć w życiu lokalnej społeczności.

Zapewnienie tym osobom odpowiednio dobranej, kompleksowej i specjalistycznej pomocy umożliwi im pełniejsze wykorzystanie własnego potencjału, zwiększy ich samodzielność oraz ograniczy ryzyko marginalizacji i wykluczenia społecznego. Działania te będą również sprzyjać wzmacnianiu więzi społecznych, poprawie bezpieczeństwa oraz zmniejszaniu skali problemów występujących na terenie gminy.

Ze względu na szeroki zakres czynników wpływających na poziom i jakość życia mieszkańców realizacja przyjętej wizji wymaga prowadzenia spójnych i wielokierunkowych działań. Będą one podejmowane przede wszystkim w obszarach pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji, kultury, sportu, rekreacji i turystyki, a także integracji społecznej, aktywizacji zawodowej oraz ochrony środowiska.

2. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Analiza szerokiego spektrum programów rozwoju, których wdrażanie będzie w perspektywie co najmniej najbliższych 10 lat oddziaływać na sytuację w Gminie Dzierżążnia, pozwala prognozować, że w tym okresie, pomoc społeczna stanowić będzie fundamentalny element w polityce zarówno państwa polskiego, jak i samorządu lokalnego.

Gmina Dzierżążnia, podobnie jak inne samorządy w Polsce, stanie wkrótce przed koniecznością zmierzenia się z nowymi problemami wynikającymi zarówno z uwarunkowań lokalnych, jak i wpływu zewnętrznej sytuacji społeczno-polityczno-gospodarczej. Wśród czynników zewnętrznych mających istotny wpływ na sytuację społeczną w Gminie warto wymienić te, które wynikają z niekorzystnych perspektyw demograficznych – starzenie się społeczeństwa, migracji – zwłaszcza ludzi młodych, napływu imigrantów, niekorzystnych zmian w obszarze podstawowych wartości rodzinnych skutkujących rozpadem rodzin, w tym rodzin wielopokoleniowych, oraz innych nieznanych jeszcze dzisiaj zagrożeń.

Mając na względzie oddziaływania i problemy globalne, lokalna polityka społeczna w Gminie Dzierżążnia musi uwzględniać narastający problem starzenia się społeczeństwa, zmiany systemu wartości, zmiany w strukturze rodziny, czy też powiększające się obszary zagrożeń funkcjonowania jednostki i rodziny. Można więc przyjąć, że pomoc społeczna będzie podlegać dużym przemianom zarówno w układzie instytucjonalnym, jak i zadaniowym. Rozwój sytuacji

społecznej na terenie Gminy będzie ściśle związany z rozwojem ekonomiczno – społecznym społeczności lokalnej. Uwzględniając przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej w Gminie Dzierżążnia oraz skalę i znaczenie społeczne ujawniających problemów określono cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań, które uwzględniają zagrożenia i problemy wynikające z sytuacji zewnętrznej, ale przede wszystkim biorą pod uwagę uwarunkowania lokalne.

Uwzględniając dostępne opracowania analityczne, wyniki ankiet, oraz przeprowadzoną diagnozę lokalnej sytuacji w sferze społecznej sformułowano prognozę przewidywanego rozwoju sytuacji w sferze społecznej.

W układzie celów strategicznych przedstawia się ona następująco:

- **Organizacja kompleksowych działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu wynikającemu z bezrobocia, ubóstwa, bezdomności i uzależnień.**

prognozuje się:

- potrzebę niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy, postępującą dezaktualizację kwalifikacji osób długotrwale bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo;
- dalsze rozwarstwienie materialne społeczeństwa;
- utrzymywanie się niedoboru pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin, rozproszenie i niewystarczający poziom integracji działań pomocowych świadczonych osobom dotkniętym przemocą, utrzymywanie się niewystarczającego poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom, utrzymywanie się zapotrzebowania na usługi edukacyjne dotyczące problemu przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- wystąpienie skutków związanych z epidemią COVID-19: wzrost liczby osób uzależnionych, wzrost bezrobocia, a co za tym idzie wzrost liczby osób doświadczających problemu ubóstwa;

- **Zintegrowany system wspierania rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.**

prognozuje się:

- zmniejszającą się dietność rodzin, kryzys demograficzny;
- zwiększającą się liczbę rodzin niepełnych, wymagających wsparcia alimentacyjnego;
- niewystarczający w stosunku do narastających potrzeb poziom funkcjonowania systemu pieczy zastępczej;

- utrzymywanie się potrzeb w zakresie nieodpłatnych usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe w stosunku do rodzin;
- występowanie zjawiska niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w wychowaniu dzieci;
- konieczność prowadzenia działań profilaktycznych dotyczących skutków obniżania wieku inicjacji seksualnej oraz spożywania alkoholu i narkotyków;
- wystąpienie skutków związanych z epidemią COVID-19: problemy, zaburzenia i choroby psychiczne związane z lękiem oraz ograniczeniem kontaktów społecznych; problemy z przyswajaniem wiedzy, obniżenie poziomu wiedzy wśród dzieci i młodzieży związane z brakiem możliwości nauki stacjonarnej, wzrost zaburzeń koncentracji, uwagi, wzrost liczby osób uzależnionych w tym od Internetu; wzrost problemów uzależnień, wzrost problemów związanych z występowaniem różnych form przemocy domowej;

- **Organizacja działań zmierzających do poprawy jakości życia i funkcjonowania w społeczeństwie seniorów i osób z niepełnosprawnościami.**

prognozuje się:

- niewystarczającą jakość życia osób z niepełnosprawnością, występowanie sytuacji niepełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, występowanie stanu niewystarczającej integracji społecznej osób z niepełnosprawnością;
- występowanie istotnego odsetka osób bezrobotnych, dla których niepełnosprawność jest dodatkowym ograniczeniem w dostępie do zatrudnienia;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- utrzymywanie się potrzeb pomocy względem osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin;
- występowanie izolacji i wykluczenia z życia społecznego osób starszych;
- pogłębiające się ubóstwo osób starszych;
- wzrastające potrzeby w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób starszych, zwłaszcza samotnie gospodarujących;
- wystąpienie skutków związanych z epidemią COVID-19: problemy, zaburzenia i choroby psychiczne związane z lękiem oraz ograniczeniem kontaktów społecznych,

wzrost wykluczenia osób starszych i z niepełnosprawnościami związany z izolacją społeczną;

- **Rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmocnienie potencjału pracowniczego służb społecznych.**

prognozuje się:

- utrzymywanie się zapotrzebowania na nowe lub unowocześnione usługi świadczone przez przygotowane do tego podmioty sektora pozarządowego osobom oraz rodzinom;
- występowanie potrzeb wymagających rozwiązań innowacyjnych dla obszaru polityki społecznej;
- konieczność tworzenia szerokich partnerstw lokalnych w celu rozwiązywania problemów społecznych;
- wzrost aktywności społecznej mieszkańców;
- utrzymywanie się rozproszenia inicjatyw i działań prowadzonych przez instytucje publiczne i prywatne;

Przedstawione powyżej prognozy pozwalają zdefiniować system działań czyli strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki różnorodnych zagrożeń wynikających zarówno z uwarunkowań zewnętrznych, naturalnych zjawisk biologicznych (np. niepełnosprawności), problemów cywilizacyjnych, jak i niedoskonałości lokalnego systemu polityki społecznej. Proponowana strategia będzie obejmować osiągnięcie celów nastawionych na eliminację zagrożeń oraz poprawę sytuacji, która w czasie opracowywania Strategii została zidentyfikowana jako niekorzystna.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie Gminy Dzierżążnia, poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu problemów dotyczących społeczność lokalną.

Wdrożenie strategii spowoduje:

- poprawę bezpieczeństwa socjalnego obywateli oraz poprawę warunków ich życia,
- wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
- poprawę stanu zdrowia i sprawności fizycznej, w tym szczególnie osób starszych i z niepełnosprawnościami,
- poprawę jakości życia osób starszych i z niepełnosprawnościami,

- zapewnienie dostępu do usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania, bez konieczności kierowania mieszkańców do DPS,
- wzmocnienie pozycji rodziny w społeczności lokalnej,
- zmniejszenie zjawiska przemocy domowej,
- zmniejszenie rozmiaru problemu uzależnień w gminie,
- stworzenie dogodnych warunków rozwoju dzieci i młodzieży.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie Gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

3. Cele i harmonogram realizacji

Celem strategii są działania długookresowe i długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, system edukacji, aktywność obywatelską, poprawę sytuacji materialnej, co przekłada się na działania na rzecz poprawy zatrudnienia oraz budowania lokalnego rynku pracy. Kompleksowa pomoc osobom z problemami społecznymi powinna opierać się ponadto na profilaktyce, systematycznym monitorowaniu sytuacji społecznej i wczesnym reagowaniu na dostrzegane deficyty.

Szczegółowa diagnoza i analiza sytuacji społecznej Gminy Dzierżążnia połączona z badaniami ankietowymi, pozwoliła wyodrębnić następujące cele strategiczne:

- 1. Organizacja kompleksowych działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu wynikającemu z bezrobocia, ubóstwa, bezdomności i uzależnień.**
- 2. Zintegrowany system wspierania rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.**
- 3. Organizacja działań zmierzających do poprawy jakości życia i funkcjonowania w społeczeństwie seniorów i osób z niepełnosprawnościami.**
- 4. Rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmocnienie potencjału pracowniczego służb społecznych.**

Następnie w ramach poszczególnych celów strategicznych wyodrębniono cele operacyjne i kierunki działań, określono także harmonogram realizacji.

[illegible]

		spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe, inne.													
		Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych, spółdzielni socjalnych.	JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Rozwijanie gminnego modelu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności	Systematyczne monitorowanie problemu bezdomności i zabezpieczanie pomocy doraźnej osobom bezdomnym.	GOPS, JST, GKRPA, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia, pomocy socjalnej, psychologicznej, reintegracji społecznej i zawodowej, w szczególności przy wykorzystaniu indywidualnych planów wychodzenia z bezdomności.	GOPS, JST, GKRPA, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Rozbudowa i wzmacnianie systemu przeciwdziałania i	Rozwijanie systemu pomocy rodzinom z problemem uzależnienia oraz	GOPS, JST, GKRPA, Oświata,	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

	rozwiązywania problemów uzależnień	dotkniętych przemocą poprzez kompleksowość i interdyscyplinarność podejmowanych działań.	ZI, Policja, NGO, sąd, prokuratura, ochrona zdrowia											
		Podjęcie działań w zakresie edukacji i promowania zdrowego – trzeźwego stylu życia. Promocja życia bez alkoholu, narkotyków i innych substancji uzależniających.	GOPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO, GBP, KS	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Prowadzenie działań profilaktycznych, skierowanych do dzieci, młodzieży i rodziców mających zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczających alternatywnych form spędzania wolnego czasu.	GOPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO, GBP, KS	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe	GOPS, JST, GKRPA, ZI, NGO, ochrona zdrowia	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin.	GOPS, JST, GKRPA, ZI, NGO, ochrona zdrowia	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zintegrowany system wspierania rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych	Wspieranie rodzin w zakresie zabezpieczenia potrzeb bytowych.	GOPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji wychowawczych rodziców i opiekunów poprzez działania edukacyjne (organizacja warsztatów, szkoleń).	GOPS, NGO, Oświata, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Wsparcie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pomoc rodziny wspierającej.	GOPS, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania.	Oświata, Poradnia Psychologiczno -	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		Organizacja zajęć z wczesnego wspomagania rozwoju.	Pedagogiczna												
		Zapewnienie dostępności do opieki przedszkolnej i żłobka.	NGO, Oświata, JST	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Tworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży	Zapewnienie odpowiedniej pomocy socjalnej (ubranie, wyżywienie, wyprawka szkolna itp.) dzieciom z rodzin ubogich.	GOPS, NGO, Oświata, JST	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Zapewnienie pomocy psychologicznej, korekcyjno – kompensacyjnej dzieciom przejawiającym trudności w nauce.	GOPS, NGO, Oświata, JST, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Prowadzenie prac z uczniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, przygotowanie do konkursów, olimpiad	NGO, Oświata, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Rozwijanie bazy edukacyjnej, służącej realizowaniu	Oświata, JST, NGO, KS, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		zainteresowań oraz zagospodarowaniu czasu wolnego dzieciom i młodzieży.													
Popularyzacja aktywnego wypoczynku przez uprawianie sportu i rekreację	Organizacja zawodów sportowych.	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych.	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych.	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców gminy.	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Organizacja kampanii promujących aktywny styl życia.	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Realizacja działań służących podnoszeniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców. Wykazujących braki w tym zakresie.	GOPS, NGO, Oświata, Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Intensyfikacja pracy socjalnej.	GOPS	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		Podejmowanie działań zmierzających do powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	GOPS, NGO, Policja	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Wykorzystanie instytucji asystentów rodziny do pracy nad przywróceniem prawidłowego funkcjonowania rodziny.	GOPS	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Rozwijanie interdyscyplinarności w działaniach podejmowanych na rzecz wsparcia rodzin.	GOPS, NGO, Oświata, JST, GKRPA, Policja, ZI	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego	Organizacja konkursów o tematyce kulturalnej dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców gminy.	NGO, Oświata, JST, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Rozwijanie wśród mieszkańców gminy, w tym szczególnie dzieci i młodzieży, różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów	NGO, Oświata, JST, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		(warsztaty taneczne, muzyczne, wokalne, plastyczne, teatralne, fotograficzne, dziennikarskie, i inne), kół zainteresowań.													
		Organizacja konkursów o tematyce regionalnej, prezentacja twórców ludowych.	NGO, Oświata, JST, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Organizacja działań zmierzających do poprawy jakości życia i funkcjonowania w społeczeństwie seniorów i osób z niepełnosprawnościami	Rozwój usług społecznych i opieki długoterminowej na rzecz osób starszych.	Zapewnienie dostępności oraz odpowiedniej jakości usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych i usług asystenckich.	GOPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Zapewnienie osobom starszym wymagającym całodobowego wsparcia miejsc w domach pomocy społecznej oraz innych placówkach zapewniających opiekę.	GOPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Rozwijanie mieszkań wspomaganych i innych form mieszkalnictwa dostosowanego do	GOPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		potrzeb osób starszych.												
		Współpraca z podmiotami leczniczymi na rzecz zwiększenia dostępności opieki geriatrycznej, pielęgnacyjnej i długoterminowej.	GOPS, JST, NGO ochrona zdrowia	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Wspieranie wolontariatu oraz pomocy sąsiedzkiej na rzecz osób starszych.	GOPS, JST, NGO, Oświata, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Tworzenie oferty edukacyjnej skierowanej do osób starszych	Opracowywanie i realizacja programów promujących zdrowie wśród seniorów i aktywne spędzanie wolnego czasu.	JST, NGO ochrona zdrowia, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Opracowywanie i realizacja programów edukacyjnych przeciwdziałających wykluczeniu osób starszych w szczególności e-wykluczeniu.	JST, NGO, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Wspieranie działalności	JST, NGO, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		edukacyjnej dla seniorów.													
	Wspieranie aktywności społecznej promującej integrację wewnątrz i między pokoleniową	Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych.	JST, NGO, GBP, KS	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Opracowywanie i realizacja programów promujących integrację międzypokoleniową.	JST, NGO, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Działania na rzecz partycypacji społecznej osób starszych	Budowanie pozytywnego wizerunku starości.	JST, NGO, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Promowanie uczestnictwa osób starszych w organizacjach pozarządowych.	GOPS, JST, NGO, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Realizacja działań w dziedzinie promocji zdrowia	Prowadzenie kampanii edukacyjnych promujących zdrowy styl życia.	GOPS, NGO, Oświata, ochrona zdrowia, KS, GBP	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Opracowywanie i wdrażanie programów wspierających zdrowie i samodzielność osób z	NGO, ochrona zdrowia	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		niepełnosprawnościami													
	Zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do usług społecznych, w tym opieki i rehabilitacji	Organizacja rehabilitacji.	ochrona zdrowia, NGO	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Wspieranie funkcjonowania i tworzenia środowiskowych form pomocy osobom z niepełnosprawnością.	GOPS, JST, NGO, PCPR, ochrona zdrowia,	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Integracja ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami	Wspieranie działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami.	PUP, NGO	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Umożliwienie osobom z niepełnosprawnością aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej.	JST, NGO, GBP, KS	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów osób z niepełnosprawnościami.	GOPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		Zapewnienie osobom z niepełnosprawnością dostępu do edukacji poprzez realizację kształcenia integracyjnego i specjalnego.	JST, NGO, PCPR, Oświata	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom z niepełnosprawnością pełne uczestnictwo w życiu społecznym.	JST	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Wspieranie funkcjonowania mieszkalnictwa wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami.	GOPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmocnienie potencjału pracowniczego służb społecznych	Wspieranie działalności grup obywatelskich i organizacji pozarządowych	Wsparcie organizacji pozarządowych w tym doradztwo prawne, finansowe i lokalowe oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie	NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.												
		Zlecanie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych.	GOPS, JST	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Zwiększenie koordynacji współdziałania z organizacjami pozarządowymi.	GOPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Popularyzacja interdyscyplinarnego modelu pracy.	GOPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Umożliwianie pracownikom instytucji pomocy społecznej możliwości podnoszenia kwalifikacji i superwizji.	GOPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Odpowiedzialne za realizację powyższych celów i zadań są wszystkie instytucje i organizacje działające w Gminie Dzierżążnia w obszarze polityki społecznej.

4. Ramy finansowe strategii

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Nie stanowią one jedynie części składowej budżetu Gminy, ale także dotacje ze źródeł zewnętrznych, pozyskiwanych samodzielnie przez realizatorów. Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej Strategii będą:

- budżet Gminy Dzierżążnia,
- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- Fundusz Solidarnościowy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób z Niepełnosprawnościami,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
- środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- inne środki.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Dzierżążnia przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2024-2025 opracowaną na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2024 i 2025 przy uwzględnieniu ryzyka finansowego - zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja. Podane kwoty są orientacyjne oraz będą na bieżąco aktualizowane.

Dla przygotowania niniejszej projekcji, w modułach przyjęto założenia wynikające z prognoz: demograficznej, wydatków na pomoc społeczną, zmiany przepisów w zakresie pomocy społecznej oraz realizacji inwestycji w zakresie polityki społecznej w gminie.

W prognozie na lata 2027-2036 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych własnych GOPS w Dzierżążni i Banku Danych Lokalnych GUS.

Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej
1	2027	3 632 570,28
2	2028	3 723 384,54
3	2029	3 816 469,16
4	2030	3 911 880,89

5	2031	4 009 677,92
6	2032	4 109 919,87
7	2033	4 212 667,87
8	2034	4 317 984,57
9	2035	4 425 934,19
10	2036	4 536 582,54

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dzierżążnia przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków na politykę edukacyjną, kulturalną i sportową oraz wsparcie działalności organizacji pozarządowych, opracowaną na podstawie wieloletniej prognozy finansowej, przy uwzględnieniu ryzyka finansowego - zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja.

Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki edukacyjnej	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki kulturalnej i sportowej	Prognoza wydatków finansowych w zakresie wsparcia organizacji pozarządowych
1	2027	11 020 327,48	433 575,00	40 000,00
2	2028	11 295 835,66	444 414,38	45 000,00
3	2029	11 578 231,55	455 524,73	45 000,00
4	2030	11 867 687,34	466 912,85	50 000,00
5	2031	12 164 379,53	478 585,67	50 000,00
6	2032	12 468 489,01	490 550,32	55 000,00
7	2033	12 780 201,24	502 814,07	55 000,00
8	2034	13 099 706,27	515 384,43	60 000,00
9	2035	13 427 198,93	528 269,04	60 000,00
10	2036	13 762 878,90	541 475,77	65 000,00

5. Programy

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierżążnia na lata 2027–2036 będzie realizowana w obszarze pomocy społecznej w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Program Współpracy Gminy Dzierżążnia z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doświadczających Przemocy w Rodzinie.

V. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

1. System monitorowania strategii

Monitoring i ewaluacja Strategii będą obejmowały ocenę realizacji celów strategicznych i operacyjnych oraz przypisanych im kierunków działań. Celem monitoringu będzie systematyczna ocena postępów we wdrażaniu Strategii, analiza osiągniętych rezultatów oraz identyfikowanie ewentualnych trudności i opóźnień w jej realizacji.

Za koordynowanie wdrażania Strategii odpowiadać będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżążni. Monitoring prowadzić będzie zespół oceniający powołany zarządzeniem Wójta Gminy Dzierżążnia. W skład zespołu wejdą przedstawiciele jednostek odpowiedzialnych za realizację poszczególnych działań oraz instytucji i organizacji współpracujących przy wdrażaniu Strategii.

Ocena stopnia realizacji celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań będzie przeprowadzana raz na trzy lata, począwszy od 2030 roku. Niezależnie od oceny okresowej prowadzony będzie bieżący monitoring realizowanych zadań, umożliwiający reagowanie na pojawiające się problemy oraz dostosowywanie sposobu wdrażania Strategii do zmieniających się potrzeb społeczności lokalnej.

Istotnym elementem systemu monitoringu będzie sporządzanie sprawozdań z realizacji strategii, zawierających w szczególności:

- wykaz zadań zrealizowanych, realizowanych częściowo oraz nierozpoczętych,
- analizę stopnia osiągnięcia założonych wskaźników,
- identyfikację barier i problemów w realizacji działań,

- propozycje działań korygujących i usprawniających.

Monitoring realizacji celów opierać się będzie na zestawie wskaźników ilościowych, odnoszących się m.in. do:

- liczby osób objętych wsparciem,
- liczby i rodzaju realizowanych programów i projektów,
- liczby działań profilaktycznych, edukacyjnych i integracyjnych,
- liczby świadczonych usług społecznych,
- poziomu współpracy międzyinstytucjonalnej.

Wskaźniki realizacji zadań

Dla oceny stopnia realizacji poszczególnych kierunków działań strategii stosowane będą wskaźniki ilościowe i jakościowe, dostosowane do ich charakteru. Poniżej przedstawiono przykładowe wskaźniki przypisane do głównych obszarów działań:

1). Przeciwdziałanie bezrobociu i ubóstwu

- liczba realizowanych programów aktywizacji zawodowej,
- liczba osób uczestniczących w programach,
- liczba osób skierowanych do prac społecznie użytecznych, staży i prac interwencyjnych,
- liczba przeprowadzonych szkoleń i kursów zawodowych,
- liczba osób, które podjęły zatrudnienie po zakończeniu wsparcia,
- liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej.

2). Wsparcie osób bezdomnych

- liczba osób bezdomnych na terenie gminy,
- liczba osób objętych schronieniem i pomocą doraźną,
- liczba osób objętych indywidualnym planem wychodzenia z bezdomności,
- liczba osób uczestniczących w działaniach reintegracyjnych,
- liczba osób, które opuściły bezdomność i uzyskały stabilne warunki mieszkaniowe.

3). Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy

- liczba działań profilaktycznych i edukacyjnych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i psychologiczną,
- liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu Interdyscyplinarnego i GKRPA,
- liczba grup wsparcia i grup terapeutycznych,
- liczba osób uczestniczących w programach profilaktycznych,
- liczba interwencji w przypadkach przemocy domowej.

4). Wsparcie rodzin i funkcji opiekuńczo-wychowawczych

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin korzystających z asystenta rodziny,
- liczba dzieci objętych pomocą socjalną i edukacyjną,
- liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych,
- liczba warsztatów i szkoleń dla rodziców,
- liczba grup socjoterapeutycznych dla dzieci.

5). Działania na rzecz dzieci i młodzieży

- liczba dzieci objętych wsparciem edukacyjnym i psychologicznym,
- liczba zajęć wyrównawczych i rozwijających,
- liczba zajęć pozalekcyjnych i kół zainteresowań,
- liczba uczestników zajęć sportowych i rekreacyjnych,

6). Wsparcie osób starszych i z niepełnosprawnościami

- liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i asystenckich,
- liczba miejsc w placówkach wsparcia (DPS, mieszkania wspomagane),
- liczba programów aktywizujących seniorów,
- liczba działań integracyjnych i międzypokoleniowych,
- liczba osób z niepełnosprawnościami objętych rehabilitacją i wsparciem,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych i komunikacyjnych.

7). Współpraca i rozwój społeczności lokalnej

- liczba działań realizowanych we współpracy z NGO,
- liczba zleconych zadań publicznych organizacjom pozarządowym,
- liczba szkoleń i form podnoszenia kwalifikacji pracowników,
- liczba wspólnych projektów międzyinstytucjonalnych,
- liczba działań promujących aktywność obywatelską.

8). Kultura, sport i integracja społeczna

- liczba wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
- liczba uczestników zajęć i wydarzeń,
- liczba kampanii promujących aktywny styl życia,
- liczba inicjatyw integracyjnych (w tym międzypokoleniowych),
- liczba działań promujących dziedzictwo kulturowe gminy.

2. Ewaluacja strategii

Ewaluacja Strategii stanowi systematyczną i obiektywną ocenę procesu jej planowania, wdrażania oraz osiągniętych rezultatów. Jej celem jest określenie adekwatności przyjętych założeń, stopnia realizacji celów oraz efektywności i skuteczności podejmowanych działań.

Ewaluacja obejmować będzie analizę trzech poziomów efektów:

- **produktów** – bezpośrednich efektów działań, np. liczby zrealizowanych szkoleń, warsztatów czy programów,
- **rezultatów** – zmian w sytuacji odbiorców działań, np. poprawy funkcjonowania osób objętych wsparciem,
- **oddziaływania** – długofalowych zmian społecznych, np. ograniczenia skali bezrobocia czy wykluczenia społecznego.

W procesie ewaluacji stosowane będą podstawowe kryteria:

- trafność,
- skuteczność,
- efektywność,
- użyteczność,
- trwałość efektów.

Proces ewaluacji będzie miał charakter etapowy i obejmie: planowanie badania, jego realizację, analizę wyników oraz opracowanie raportu końcowego. Wyniki ewaluacji będą stanowiły podstawę do formułowania rekomendacji oraz ewentualnej modyfikacji zapisów strategii.

Ewaluacja będzie również pełniła funkcję edukacyjną – umożliwi identyfikację dobrych praktyk oraz wskazanie obszarów wymagających poprawy w przyszłych działaniach.

System monitoringu i ewaluacji Strategii ma charakter ciągły i systemowy. Jego celem jest zapewnienie efektywnej realizacji założonych działań oraz dostarczanie rzetelnych informacji niezbędnych do podejmowania decyzji dotyczących dalszego rozwoju polityki społecznej w gminie.

Załączniki

Załącznik nr 1 do Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierżążnia na lata 2027–2036

ANKIETA DIAGNOSTYCZNA na potrzeby opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierżążnia na lata 2027–2036

Szanowni Państwo, ankieta ma na celu poznanie opinii mieszkańców na temat warunków życia, najważniejszych problemów społecznych oraz kierunków działań, które powinny być podejmowane na terenie Gminy Dzierżążnia. Ankieta jest anonimowa, a uzyskane wyniki zostaną wykorzystane wyłącznie do opracowania diagnozy i Strategii. Prosimy o zaznaczenie odpowiedzi zgodnie z instrukcją podaną przy każdym pytaniu.

1. W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony(a) z następujących warunków życia w gminie? Proszę przy każdym stwierdzeniu zaznaczyć jedną odpowiedź na skali: 1 – bardzo niezadowolony(a), 2 – niezadowolony(a), 3 – trudno powiedzieć, 4 – zadowolony(a), 5 – bardzo zadowolony(a).

Warunek życia	1	2	3	4	5
Organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe, sport i rekreacja)	☐	☐	☐	☐	☐
Dostępność sieci Internet	☐	☐	☐	☐	☐
Dostęp do informacji na temat wydarzeń w gminie	☐	☐	☐	☐	☐
Dostęp do oferty kulturalnej (biblioteka, koncerty, wystawy itp.)	☐	☐	☐	☐	☐
Organizacja imprez cyklicznych na terenie gminy	☐	☐	☐	☐	☐
Dostępność doradztwa psychologiczno-prawnego	☐	☐	☐	☐	☐
Dostęp do świadczeń pomocy społecznej	☐	☐	☐	☐	☐
Dostęp do opieki zdrowotnej (lekarze specjaliści, ośrodki zdrowia)	☐	☐	☐	☐	☐
Bezpieczeństwo publiczne mieszkańców	☐	☐	☐	☐	☐
Warunki mieszkaniowe	☐	☐	☐	☐	☐
Miejsca rekreacji (np. place zabaw, ścieżki rowerowe, boiska sportowe, parki, skwery)	☐	☐	☐	☐	☐

Warunek życia	1	2	3	4	5
Oferta edukacyjna szkół	☐	☐	☐	☐	☐
Dostępność przedszkoli	☐	☐	☐	☐	☐
Kultywowanie lokalnej tradycji i historii w codziennym życiu	☐	☐	☐	☐	☐
Dostępność żłobków i klubów dziecięcych	☐	☐	☐	☐	☐
Siła więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców	☐	☐	☐	☐	☐
Dostępność handlu i usług	☐	☐	☐	☐	☐
Udział mieszkańców w życiu publicznym i możliwość działania w organizacjach społecznych	☐	☐	☐	☐	☐
Stan dróg	☐	☐	☐	☐	☐
Opieka nad osobami starszymi – polityka senioralna	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalny rynek pracy – możliwość znalezienia pracy, poziom zarobków	☐	☐	☐	☐	☐

2. Jakie osoby, rodziny lub grupy mieszkańców naszej gminy są Pani/Pana zdaniem najbardziej zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym? Proszę zaznaczyć kilka odpowiedzi.

- ☐ Osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy domowej
- ☐ Osoby starsze i samotne
- ☐ Osoby chore, osoby z niepełnosprawnością i ich rodziny
- ☐ Rodziny i osoby o niskim statusie materialnym
- ☐ Rodziny i osoby dotknięte bezrobociem
- ☐ Rodziny i osoby zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, w tym rodziny wielodzietne i niepełne
- ☐ Bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością (mające problemy mieszkaniowe)
- ☐ Osoby samotnie wychowujące dzieci
- ☐ Osoby opuszczające zakłady karne
- ☐ Dzieci i młodzież
- ☐ Inne, jakie?

3. Jak ocenia Pan/Pani istotność wymienionych problemów społecznych w swoim miejscu zamieszkania? Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź przy każdym problemie.

ii.

Problem	Nie występuje	Znikom y	Umiarkowany	Poważny	Bardzo poważny
Bezrobocie	☐	☐	☐	☐	☐
Ubóstwo	☐	☐	☐	☐	☐
Alkoholizm	☐	☐	☐	☐	☐
Narkomania	☐	☐	☐	☐	☐
Problemy mieszkaniowe	☐	☐	☐	☐	☐
Zanieczyszczenie środowiska	☐	☐	☐	☐	☐
Przestępczość	☐	☐	☐	☐	☐
Starzenie się społeczeństwa	☐	☐	☐	☐	☐
Przemoc domowa	☐	☐	☐	☐	☐
Niepełnosprawność	☐	☐	☐	☐	☐
Bezdomność	☐	☐	☐	☐	☐
Przemoc w szkole	☐	☐	☐	☐	☐
Uzależnienie od mediów	☐	☐	☐	☐	☐

4. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszej gminy? Proszę zaznaczyć kilka odpowiedzi.

- ☐ Alkoholizm
- ☐ Rozpad związków, rozwody
- ☐ Niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami
- ☐ Rozpad więzi rodzinnych, samotne wychowywanie dzieci
- ☐ Zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych
- ☐ Długotrwała lub ciężka choroba
- ☐ Niezaradność życiowa
- ☐ Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci
- ☐ Migracja osób młodych
- ☐ Niewydolność materialna rodziny (np. długi bankowe)
- ☐ Przemoc domowa

- ☐ Niepełnosprawność
- ☐ Bezrobocie
- ☐ Złe warunki mieszkaniowe – zbyt mały dostęp do mieszkań komunalnych i socjalnych
- ☐ Ubóstwo
- ☐ Narkomania
- ☐ Brak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców – przestępczość
- ☐ Sieroctwo społeczne (wychowywanie dzieci poza rodziną – w domach dziecka, rodzinach zastępczych)
- ☐ Bezdomność
- ☐ Inne, jakie?

5. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży można najczęściej dostrzec na terenie naszej gminy? Proszę zaznaczyć kilka odpowiedzi.

- ☐ Uzależnienie od sieci Internet
- ☐ Uzależnienie od multimediów (np. komputer, telefon, konsole do gier)
- ☐ Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego
- ☐ Agresja i przemoc szkolna
- ☐ Brak pozytywnych wzorców i autorytetów
- ☐ Sięganie po substancje uzależniające (np. alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy, e-papierosy)
- ☐ Zbyt mało w stosunku do potrzeb zorganizowanych form spędzania czasu wolnego
- ☐ Problemy psychiczne (np. lęk, depresja)
- ☐ Zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców
- ☐ Przestępczość, wandalizm i chuligaństwo
- ☐ Demoralizacja
- ☐ Przemoc domowa
- ☐ Zaniedbanie socjalne (niedożywienie, brak higieny)
- ☐ Inne, jakie?

6. Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszej gminy? Proszę zaznaczyć kilka odpowiedzi.

- ☐ Izolacja społeczna (samotność)
- ☐ Niewystarczające środki finansowe
- ☐ Niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego
- ☐ Ograniczony dostęp do długoterminowej opieki medycznej
- ☐ Ograniczony dostęp do usług specjalistycznych
- ☐ Utrudniony dostęp do placówek medycznych
- ☐ Ograniczony dostęp do usług opiekuńczych
- ☐ Brak wsparcia i opieki ze strony rodziny (odrzuconie przez rodzinę)
- ☐ Ograniczony dostęp do pomocy psychologicznej

- ☐ Problemy psychiczne (np. lęk, depresja)
- ☐ Ograniczona oferta spędzania czasu wolnego
- ☐ Bariery architektoniczne
- ☐ Utrudniony dostęp do placówek kulturalnych
- ☐ Przemoc domowa
- ☐ Inne, jakie?

7. Z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby z niepełnosprawnością na terenie naszej gminy? Proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi.

- ☐ Utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu
- ☐ Zbyt mało miejsc pracy dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością (bezrobocie)
- ☐ Bariery architektoniczne
- ☐ Utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. do rehabilitacji, do lekarzy specjalistów)
- ☐ Ograniczony dostęp do placówek rehabilitacyjnych
- ☐ Izolacja społeczna (samotność)
- ☐ Deficyt zakładów pracy chronionej
- ☐ Ograniczony dostęp do usług opiekuńczych
- ☐ Ograniczony dostęp do usług specjalistycznych
- ☐ Problemy psychologiczne i zdrowotne
- ☐ Ograniczony dostęp do pomocy psychologicznej
- ☐ Niedostateczna w stosunku do potrzeb oferta zorganizowanych form spędzania czasu
- ☐ Niedostateczna w stosunku do potrzeb oferta zajęć kulturalnych i edukacyjnych dla osób z niepełnosprawnością
- ☐ Ubóstwo
- ☐ Izolacja rodzinna (odrzućenie)
- ☐ Inne, jakie?

8. Jak Pani/Pan ocenia skalę występowania w naszej gminie problemu uzależnień, tj. alkoholizmu i narkomanii? Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

- ☐ Bardzo niska
- ☐ Niska
- ☐ Średnia
- ☐ Wysoka
- ☐ Bardzo wysoka
- ☐ Trudno powiedzieć

9. Jakie są według Pani/Pana przyczyny występowania uzależnień? Proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi.

- ☐ Indywidualne skłonności do popadania w nałogi
- ☐ Konflikty rodzinne / rozpad rodziny
- ☐ Stres
- ☐ Niezaradność życiowa
- ☐ Bezrobocie, utrata pracy
- ☐ Niepełnosprawność
- ☐ Inne, jakie?

10. Czy w Pani/Pana najbliższym otoczeniu występuje zjawisko przemocy domowej? Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

- ☐ Nie słyszałam/em o takich rodzinach
- ☐ Tylko słyszałam/em o takich rodzinach
- ☐ Znam nieliczne takie rodziny
- ☐ Znam wiele takich rodzin

11. Które z zachowań zaliczyłby Pan/Pani do zachowań mających znamiona przemocy? Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

- ☐ Wyśmiewanie, poniżanie
- ☐ Bicie
- ☐ Groźby
- ☐ Krzyki, przekleństwa
- ☐ Stała krytyka
- ☐ Ograniczanie środków na życie
- ☐ Zmuszanie do kontaktów seksualnych
- ☐ Popychanie
- ☐ Wypisywanie złych rzeczy w Internecie, np. na Facebooku lub innych portalach społecznościowych
- ☐ Zabieranie pieniędzy
- ☐ Zamieszczanie bez zgody zdjęć w Internecie
- ☐ „Ciche dni” (tygodnie, miesiące)
- ☐ Kradzież
- ☐ Odbieranie ulubionych rzeczy
- ☐ Składanie propozycji seksualnych
- ☐ Plotkowanie
- ☐ Inne, jakie?

12. Czy doświadczył(a) Pan/Pani przemocy?

- ☐ Tak
- ☐ Nie

13. Czy był(a) Pan/Pani świadkiem przemocy domowej? Jeżeli NIE, proszę przejść do pytania 14.

☐ Tak

☐ Nie

13a. Jeżeli TAK, to gdzie? Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

☐ W szkole

☐ W domu

☐ Na podwórku

☐ W pracy

☐ W autobusie

☐ Inne, jakie?

13b. Jeżeli TAK, to jakie działania Pan/Pani podjął/podjęła? Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

☐ Udzieliłem/am pomocy osobie doświadczającej przemocy

☐ Nie podjąłem/am żadnych działań

☐ Powiadomiłem/am Policję

☐ Zgłosiłem/am sprawę do Ośrodka Pomocy Społecznej

☐ Inne, jakie?

14. Jakie są według Pani/Pana przyczyny przemocy domowej? Proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi.

☐ Uzależnienia

☐ Nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi

☐ Wzorce pokoleniowe przemocy

☐ Choroba psychiczna

☐ Zazdrość

☐ Brak pracy

☐ Inne, jakie?

15. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze wobec osób doświadczających przemocy domowej? Proszę zaznaczyć maksymalnie trzy odpowiedzi.

☐ Leczenie uzależnień

☐ Umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia osobom doświadczającym przemocy

☐ Podejmowanie działań w kierunku izolowania osób stosujących przemoc od osób doświadczających przemocy

☐ Zwiększenie dostępności poradnictwa prawnego i psychologicznego

☐ Rozpowszechnianie informacji o instytucjach udzielających pomocy

☐ Umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia osobom stosującym przemoc

☐ Organizowanie ogólnodostępnych akcji społecznych

☐ Inne, jakie?

16. Jak Pani/Pan ocenia dostępną w naszej gminie ofertę w zakresie ochrony zdrowia? Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

- ☐ Bardzo dobrze
- ☐ Dobrze
- ☐ Ani dobrze, ani źle
- ☐ Źle
- ☐ Bardzo źle

17. Jakie problemy społeczne w obszarze ochrony zdrowia uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszej gminy? Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

- ☐ Zbyt mała w stosunku do lokalnych potrzeb liczba lekarzy specjalistów
- ☐ Długi okres oczekiwania na usługi medyczne (odległe terminy wizyt u specjalistów i rehabilitacji)
- ☐ Niedostateczny dostęp do pomocy psychologicznej
- ☐ Niedostateczna oferta zdrowotnych programów profilaktycznych
- ☐ Ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i z niepełnosprawnością
- ☐ Niewystarczająca profilaktyka i edukacja zdrowotna
- ☐ Inne, jakie?

18. Jak ocenia Pan/Pani infrastrukturę edukacyjną w gminie? Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

- ☐ Bardzo dobrze
- ☐ Dobrze
- ☐ Ani dobrze, ani źle
- ☐ Źle
- ☐ Bardzo źle

19. Czy liczba żłobków, przedszkoli i szkół w gminie jest wystarczająca? Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

- ☐ Tak
- ☐ Nie
- ☐ Nie wiem

20. Czy oferta edukacyjna jest przystosowana dla osób z niepełnosprawnością? Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

- ☐ Tak
- ☐ Nie
- ☐ Nie wiem

21. Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszej gminy? Proszę zaznaczyć kilka odpowiedzi.

- ☐ Niski poziom wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki

☐ Ograniczona możliwość korzystania z placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3

☐ Niewystarczająca w stosunku do potrzeb oferta zajęć pozalekcyjnych

☐ Ograniczone wsparcie psychologiczno-pedagogiczne

☐ Zbyt mały dostęp do świetlic szkolnych

☐ Niewystarczająca liczba placówek wychowania przedszkolnego

☐ Inne, jakie?

22. Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszej gminy? Proszę zaznaczyć kilka odpowiedzi.

☐ Ograniczona oferta zajęć sportowych dla osób dorosłych

☐ Niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży

☐ Niewykorzystany potencjał wiejskich świetlic – brak systematycznych działań

☐ Zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych

☐ Zbyt mała liczba organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową

☐ Nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu

☐ Niewystarczająca liczba obiektów rekreacyjnych i sportowych

☐ Inne, jakie?

23. Jak ocenia Pani/Pan poziom bezpieczeństwa na terenie naszej gminy? Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

☐ Jest bezpiecznie

☐ Jest normalnie

☐ Jest niebezpiecznie

☐ Nie mam zdania

24. Jakie problemy społeczne w obszarze bezpieczeństwa uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszej gminy? Proszę zaznaczyć kilka odpowiedzi.

☐ Zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy)

☐ Za mało monitoringu wizyjnego w centrum i rejonach szczególnie niebezpiecznych

☐ Niewystarczająca liczba patroli policyjnych

☐ Osoby spożywające alkohol w miejscach publicznych

☐ Wandalizm

☐ Przemoc domowa

☐ Częste napady, rozboje

☐ Inne, jakie?

25. Proszę ocenić, jakie działania przyczynią się do rozwiązania problemów społecznych na terenie naszej gminy. Proszę użyć skali od 1 – mało ważne do 10 – bardzo ważne, wpisując cyfrę w kolumnie po prawej stronie dla każdego działania.

Działanie	Ocena 1–10
Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością	_____
Budowanie więzi pomiędzy mieszkańcami	_____
Założenie grupy wsparcia dla osób z niepełnosprawnością	_____
Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową	_____
Propagowanie idei wolontariatu i tworzenia warunków do jego działania	_____
Działania na rzecz aktywizacji społeczności gminy	_____
Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów	_____
Profilaktyka uzależnień skierowana do dzieci i młodzieży	_____
Zapewnienie dostępu do psychologa, pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	_____
Edukowanie rodziców i dzieci w obszarze najważniejszych problemów społecznych	_____
Rozwój i promocja turystyki	_____
Poprawa komunikacji lokalnej	_____
Zwiększenie oferty instytucji wspierających rodzinę	_____
Budowa mieszkań komunalnych i socjalnych	_____
Pomoc psychologa/terapeuty i profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych	_____
Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin	_____
Zwiększenie liczby miejsc w żłobkach	_____
Ograniczenie bezrobocia i jego skutków oraz działania wspierające tworzenie miejsc pracy	_____
Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub z niepełnosprawnością	_____

Działanie	Ocena 1–10
Aktywizacja społeczna osób starszych	_____
Skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym	_____
Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	_____
Szkolenia umożliwiające podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych osób długotrwale bezrobotnych (zwłaszcza w wieku 50+)	_____
Wsparcie pracodawców oraz przedsiębiorczości (doradztwo, szkolenia, system zachęt)	_____
Szersza oferta pożytecznego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	_____
Promowanie i wspieranie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej (spółdzielnie socjalne, przedsiębiorstwa społeczne)	_____
Wsparcie inicjatyw obywatelskich (fundacji i stowarzyszeń prowadzących działalność niezarobkową)	_____
Zwiększenie pomocy bezpośredniej osobom najuboższym (finansowej, rzeczowej, usługowej)	_____
Organizacja imprez integracyjnych mających na celu aktywizację mieszkańców (np. pikniki rodzinne)	_____
Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom	_____
Działania na rzecz ograniczenia patologii społecznych (narkomania, alkoholizm, inne środki psychoaktywne)	_____
Rozwijanie modelu wsparcia dla rodzin przeżywających kryzys i problemy opiekuńczo-wychowawcze z dziećmi	_____

METRYCZKA

Płeć:

- ☐ Kobieta
- ☐ Mężczyzna
- ☐ Inna
- ☐ Wolę nie odpowiadać

Wiek:

- ☐ Poniżej 20 lat
- ☐ 20–25 lat
- ☐ 26–35 lat
- ☐ 36–45 lat
- ☐ 46–55 lat
- ☐ 56–65 lat
- ☐ Powyżej 65 lat

Wykształcenie:

- ☐ Podstawowe
- ☐ Gimnazjalne
- ☐ Zasadnicze zawodowe
- ☐ Średnie
- ☐ Wyższe

Zawód / status zawodowy:

- ☐ Uczeń/uczennica
- ☐ Pracownik fizyczny
- ☐ Pracownik umysłowy
- ☐ Rolnik
- ☐ Przedsiębiorca
- ☐ Inne, jakie?

Dziękujemy za udział w badaniu.

Wykaz skrótów

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GSRPS – Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JST – jednostka samorządu terytorialnego

KS – Klub sportowy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – ang. *Non-Governmental Organization* – organizacja pozarządowa

NZOZ – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna

Spis wykresów i tabel

Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.	12
Wykres 2. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.	13
Wykres 3. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.	13
Wykres 4. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.	14
Wykres 5. Przedsiębiorstwa z terenu Gminy Dzierżążnia. Podział według rodzajów działalności PKD 2007. Źródło: dane GUS https://bdl.stat.gov.pl/	18
Wykres 6. Liczba ludności w latach 2023-2025. Źródło: UG Dzierżążnia.	21
Wykres 7. Ruch naturalny ludności w Gminie Dzierżążnia w latach 2023-2025. Źródło: UG Dzierżążnia.....	21
Wykres 8. Migracje ludności na terenie Gminy Dzierżążnia w latach 2023-2025. Źródło: UG Dzierżążnia.....	22
Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.	64
Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2023-2025. Źródło: GOPS Dzierżążnia.	65
Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.	65
Wykres 12. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.	66
Wykres 13. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.	69
Wykres 14. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.	69
Wykres 15. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu alkoholizmu w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.	70

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, stan na 23 września 2026 r.	19
Tabela 2. Demografia Gminy Dzierżążnia. Źródło: Raporty o stanie gminy Dzierżążnia za lata 2023-2025.....	20
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Dzierżążnia. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, stan na 23 września 2026 r.	24
Tabela 4. Liczba dzieci w szkołach i przedszkolach w Gminie Dzierżążnia. Źródło: Referat Oświaty UG Dzierżążnia.....	26
Tabela 5. Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz indywidualnego nauczania dla uczniów z niepełnosprawnością z terenu gminy Dzierżążnia. Źródło: Dane Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Płońsku.....	30
Tabela 6. Zasoby, czytelnictwo i wypożyczenia. Źródło: sprawozdania z działalności Gminnej Biblioteki Publicznej w Dzierżążni za lata 2023–2025.....	30
Tabela 7. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w latach 2023–2025. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.....	37
Tabela 8. Zasiłki stałe, okresowe i celowe w latach 2023–2025. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.....	38
Tabela 9. Praca socjalna w latach 2023–2025. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.	39
Tabela 10. Pomoc żywnościowa w latach 2023–2025. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.....	39
Tabela 11. Wybrane formy wsparcia osób starszych i niesamodzielnych. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.....	40
Tabela 12. Rodziny pobierające świadczenia według liczby osób w gospodarstwie. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.....	41
Tabela 13. Formy świadczeń według typu rodziny. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.....	42
Tabela 14. Liczba świadczeń według liczby dzieci w rodzinie. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.....	43
Tabela 15. Wybrane formy wsparcia rodzin w latach 2023–2025. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.....	43
Tabela 16. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia i sprawozdania z funduszu alimentacyjnego.....	44

Tabela 17. Wsparcie rodzin oraz piecza zastępcza w latach 2023–2025. Źródło: sprawozdania GOPS Dzierżążnia.....	45
Tabela 18. Zestawienie najważniejszych danych dotyczących przemocy domowej. Źródło: Sprawozdania z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Dzierżążnia za lata 2023-2025.....	47
Tabela 19. Zestawienie najważniejszych danych dotyczących uzależnień i profilaktyki. Źródło: raporty z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii za lata 2023–2025.....	51
Tabela 20. Przestępstwa stwierdzone na terenie gminy Dzierżążnia w latach 2023-2025. Źródło: KPP w Płońsku.....	55
Tabela 21. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.	62
Tabela 22. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w postaci zasiłku okresowego z tytułu bezrobocia w latach 2023-2025. Źródło: dane GOPS Dzierżążnia.	66
Tabela 23. Bezrobocie w Gminie Dzierżążnia w latach 2023-2025 (stan na 31.XII.). Źródło: OZPS Dzierżążnia	67
Rysunek 1. Umiejscowienie gminy Dzierżążnia w powiecie płońskim w województwie mazowieckim. Źródło: https://www.osp.org.pl	15